

Zarząd Zieleni
m.st. Warszawy

Ogólnopolskie
Towarzystwo Ochrony Ptaków
BirdLife Polska

Park im. Marszałka Edwarda Rydza- Śmigłego, Park im. Janiny Porazińskiej, Skwer im. Jerzego Janickiego, Skwer Batalionu AK „Miłosz”

Raport z inwentaryzacji ornitologicznej
wykonanej w okresie 01.09.2023 – 31.08.2024 r.

Przemysław Chylarecki, Krzysztof Tabernacki, Łukasz Wardecki i Michał Redlisiak

Warszawa, 7 listopada 2024 r.

Spis treści

1. Wstęp	3
2. Charakterystyka terenu badań.....	4
2.1. Opis miejsca badań	4
2.2. Kwerenda archiwalna.....	14
3. Materiały i metody.....	22
3.1. Założenia metodyczne	22
3.2. Daty kontroli	25
3.3. Opracowanie wyników	28
4. Wyniki	28
4.1. Awifauna badanych terenów.....	28
4.2. Awifauna przelotna.....	35
4.2.1. Przelot jesienny.....	35
4.2.2. Przelot wiosenny.....	39
4.3. Awifauna zimująca.....	43
4.4. Awifauna lęgowa	47
4.4.1. Park im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego.....	47
4.4.2. Park im. Janiny Porazińskiej	58
4.4.3. Skwer im. Jerzego Janickiego	62
4.4.4. Skwer Batalionu AK „Miłosz”	64
5. Wytyczne do gospodarowania terenem pod kątem ochrony awifauny	66
5.1. Stan siedlisk	66
5.2. Zagrożenia.....	67
5.3. Zalecenia.....	69
6. Dyskusja i wnioski.....	72
6.1. Charakterystyka awifauny.....	72
6.1.1. Park im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego.....	72
6.1.2. Park im. Janiny Porazińskiej	76
6.1.3. Skwer im. Jerzego Janickiego	77
6.1.4. Skwer Batalionu AK „Miłosz”	77
5.3. Podsumowanie i wnioski	77
7. Literatura.....	78
8. Przekazywane wyniki	79

1. Wstęp

W obszarach zurbanizowanych jednymi z niewielu miejsc stanowiących stabilne enklawy różnorodności biologicznej są parki miejskie. Pełnią one wiele funkcji, m.in. krajobrazowe, klimatyczne, wodochronne, społeczne i rekreacyjne. Jedną z najistotniejszych cech tych obszarów jest gromadzenie wyjątkowego bogactwa fauny i flory. Jedną z grup zwierząt, dla których parki miejskie są doskonałymi biotopami lęgowymi, bogatymi żerowiskami i miejscami odpoczynku podczas migracji oraz zimą, są ptaki, które licznie zasiedlają te tereny. Ptaki, jako zespół, uznawane są za bioindykatory stanu środowiska – liczebność ich populacji, bogactwo gatunkowe oraz zróżnicowanie odzwierciedlają stan różnych ekosystemów, które zasiedlają. Obserwacje gatunków ptaków występujących w siedliskach parkowych dostarczają cennych informacji na temat jakości tych siedlisk. Pozwala to ocenić skuteczność zabiegów pielęgnacyjnych oraz innych działań kształtujących krajobraz i strukturę środowisk parków miejskich.

Choć awifauna miast zazwyczaj wykazuje niższą bioróżnorodność niż ta z terenów niezurbanizowanych, wiele gatunków przystosowało się do życia obok człowieka (Luniak 2006). Procesy zachodzące na tych terenach określa się jako synantropizacja (zmniejszanie dystansu ucieczki przed człowiekiem, zamieszkiwanie w pobliżu osiedli ludzkich) oraz synurbizacja (zasiedlanie miast). Charakteryzują one wiele gatunków zwierząt, w tym ptaków. Szczególną uwagę należy zwrócić na zjawisko synurbizacji (Andrzejewski i in. 1978). Adaptacja wielu gatunków ptaków do życia w środowisku miejskim zachodzi dynamicznie i nie jesteśmy w stanie dokładnie przewidzieć jej efektów. Przyjmuje się, że gatunki o wysokiej tolerancji środowiskowej potrafią zaadaptować się do sąsiedztwa człowieka. W czasach, gdy wpływ ludzi na środowisko stale rośnie, naturalne ekosystemy znikają, a urbanizacja postępuje, należy uważnie śledzić skład gatunkowy awifauny na terenach zieleni miejskiej. Jest to ważne, ponieważ skład ten stanowi dobry wskaźnik skuteczności ochrony i zabiegów pielęgnacyjnych, które mają na celu zachowanie lub minimalizację zagrożeń dla bogactwa przyrodniczego w zieleni miejskiej.

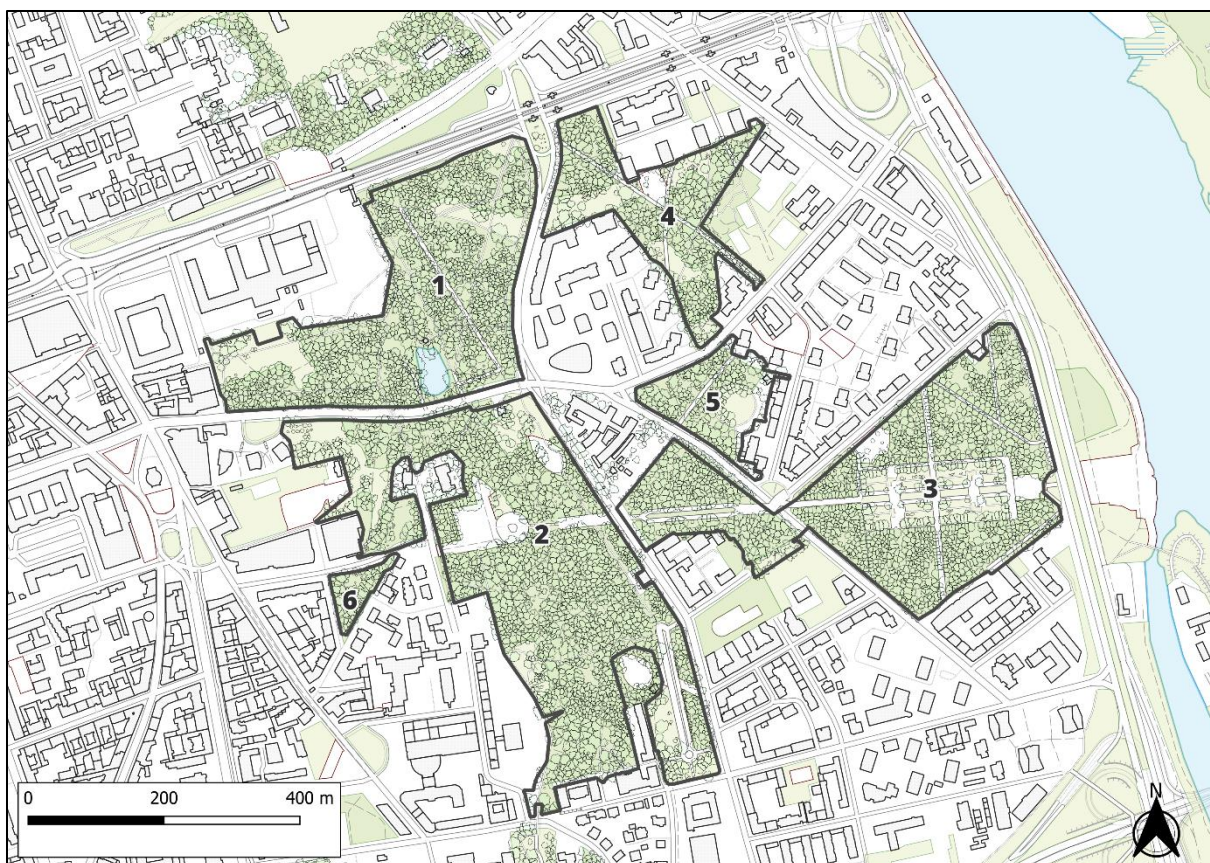
W okresie od 1 września 2023 r. do 31 sierpnia 2024 r. przeprowadzono inwentaryzację ornitologiczną wybranych obszarów zieleni m.st. Warszawy, położonych w dzielnicach Śródmieście, Żoliborz, Ursynów, Wola i Mokotów. Celem badań terenowych było zbadanie składu awifauny w cyklu rocznym (lęgowej, przelotnej i zimującej). Na podstawie uzyskanych wyników sporządzono sprawozdanie z realizacji zadania oraz określono zagrożenia i zalecenia dotyczące gospodarowania terenem, w kontekście skutecznej ochrony ptaków. Inwentaryzacja była kontynuacją prac podjętych na zlecenie Zarządu Zieleni w 2022 roku (Umowa ZZW/B/III/3/1/U-36/22/DPT).

Prace zostały zrealizowane przez Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków na zlecenie Zarządu Zieleni m.st. Warszawy w ramach umowy ZZW B/III/3/3/U-39/23-24/DKO/TP z dnia 18 lipca 2023 roku.

2. Charakterystyka terenu badań

2.1. Opis miejsca badań

Teren badań (**mapa 1**) opisany w niniejszym raporcie obejmuje kompleks terenów zieleni o łącznej powierzchni 43,9 ha zlokalizowanych na terenie dzielnicy Śródmieście między ulicami: Wioślarską, Solec, Górnośląską, Wiejską, Nowy Świat i Aleją 3 Maja. Są to: Park im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego, Park im. Janiny Porazińskiej, Skwer im. Jerzego Janickiego oraz Skwer Batalionu AK „Miłosz”. Obszar badawczy stanowią tereny sąsiadujące ze sobą, co z przyrodniczego punktu widzenia tworzy spójny teren zieleni. Badane tereny otoczone są zabudową mieszkaniową i w wielu miejscach mają trudne do zdefiniowania granice, płynnie przechodząc w okoliczną zieleń osiedlową. Historycznie, wszystkie opisywane w niniejszym raporcie obszary stanowią część dawnego Centralnego Parku Kultury i Wypoczynku „Powiśle”, urządzonego w latach 1951-1955 w miejscu dawnej zabudowy, zniszczonej w trakcie II Wojny Światowej. W drugiej połowie XX wieku część terenów w tym parku przeznaczono na zabudowę mieszkaniową, a część wydzielono z niego jako osobne skwery i parki. W roku 1992 główna część dawnego Centralnego Parku Kultury i Wypoczynku „Powiśle” otrzymała nową nazwę - Park im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego. Mimo postępujących od lat 50. wydzieleni kolejnych fragmentów i narastającej przez lata fragmentacji terenu właściwy Park im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego jest wciąż zdecydowanie najrozleglejším spośród opisywanych terenów i stanowi aż 84% całości powierzchni opisanej w niniejszym raporcie. Stanowi jednocześnie jeden z największych parków w Warszawie. Park Janiny Porazińskiej został wyodrębniony w 2011 roku i obejmuje obszar zieleni między osiedlami mieszkaniowymi w rejonie ulic Solec, Ludnej i Kruczkowskiego. Skwer im. Jerzego Janickiego został wyodrębniony w 2015 roku i obejmuje niewielki teren między ul. Ludną i Czerniakowską a okolicznymi osiedlami. Skwer Batalionu AK „Miłosz” został wyodrębniony w 1997 roku i obejmuje niewielki teren u zbiegu ulic Frascati i Marii Konopnickiej.

Mapa 1. Powierzchnie badawcze ujęte w niniejszym raporcie. 1-3: Park im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego, 4: Park im. Janiny Porazińskiej, 5: Skwer im. Jerzego Janickiego, 6: Skwer Batalionu AK „Miłosz”.

Powierzchnia badawcza Park im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego (mapa 2) o powierzchni 37,1 ha obejmuje tereny parkowe położone wzdłuż skarpy wiślanej od al. 3 Maja na północy do ul. Górnośląskiej na południu, tereny zieleni przy spacerowej al. Ks. Józefa Stanka oraz tereny parkowe leżące między ul. Czerniakowską, ul. Wilanowską i ul. Solec. Teren ten jest zróżnicowany pod względem krajobrazowym i dla potrzeb zbierania danych do tego opracowania został podzielony na trzy odrębne części.

Pierwsza część („1” na **mapie 2**) to część północno-zachodnia, często opisywana jako osobny park (Park na Książęcem). Obejmuje tereny przebiegające przez Skarpę Wiślaną między al. 3 Maja, ul. Kruczkowskiego, ul. Książęcą oraz zabudowaniami Giełdy Papierów Wartościowych i Muzeum Narodowego. Skarpa przebiega przez środek części terenu, w osi północ-południe. Większość tej części parku porośnięta jest zadrzewieniami typu parkowego (**zdj. 1-2**), w których dominują klony *Acer* sp., lipy *Tilia* sp. oraz topole *Populus* sp. Pod drzewami znajdują się rozproszone skupiska krzewów, przede wszystkim wzdłuż ul. Kruczkowskiego. Rozległy teren otwarty znajduje się w części zachodniej (**zdj. 3**), przy zabudowaniach Giełdy Papierów Wartościowych i Muzeum Narodowego, oraz w części północnej (przy wiadukcie al. 3 Maja) omawianej części parku. U podnóża Skarpy Wiślanej, przy ul. Książęcej znajduje się niewielki zbiornik wodny (**zdj. 4**) o betonowym dnie i uregulowanych brzegach, przy którym od strony północnej znajduje się budynek zabytkowej studni z wodą oligoceńską. Głębokość zbiornika nie przekracza metra, a woda jest z niego spuszczana okres zimowy.

Mapa 2. Powierzchnia badawcza „Park im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego”. Skala 1: 5500. Cyfry 1, 2 i 3 oznaczają części powierzchni wyznaczone na potrzeby zbierania danych (patrz tekst).

Zdjęcie 1. Zadrzewienia w północnej części Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego (fot. Łukasz Wardecki).

Zdjęcie 2. Zadrzewienia wzdłuż głównej alei w północnej części Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego (fot. Łukasz Wardecki).

Zdjęcie 3. Teren otwarty w północnej części Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego, przy Giełdzie Papierów Wartościowych (fot. Łukasz Wardecki).

Zdjęcie 4. Staw w północnej części Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego (fot. Łukasz Wardecki).

Druga część („2” na mapie 2) to część południowo-zachodnia obejmująca tereny wokół Skarpy Wiślanej ciągnące się wzdłuż ul. Rozbrat, od ul. Książęcej na północy do ul. Górnośląskiej na południu. Teren ten w większości porośnięty jest wielogatunkowymi, luźnymi zadrzewieniami typu parkowego (zdj. 5), w których najliczniej reprezentowane są klony *Acer* sp., lipy *Tilia* sp. i robinie *Robinia* sp., a w mniejszym stopniu jesiony *Fraxinus* sp., świerki *Picea* sp. i topole *Populus* sp. Pod okapem drzew znajdują się też rozproszone skupiska krzewów złożone głównie z bzu czarnego *Sambucus nigra*, lilaka pospolitego *Syringa vulgaris*, jaśminu *Jasminum* sp., berberysu *Berberis* sp., irgi *Cotoneaster* sp. i śnieguliczki *Symphoricarpos* sp. Rzeźba terenu jest zróżnicowana i obejmuje zarówno strome zbocza skarpy, jak i płaskie tereny u jej podstawy i na jej szczycie. Jedyne większe tereny otwarte to znajdujące się w centralnej części terenu szerokie schody z tarasami przecinające przez skarpy wiślaną (zdj. 6) oraz deptak z fontannami biegnący równolegle do ul. Rozbrat w południowej części terenu.

Zdjęcie 5. Zadrzewienia w zachodniej części Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego (fot. Krzysztof Tabernacki).

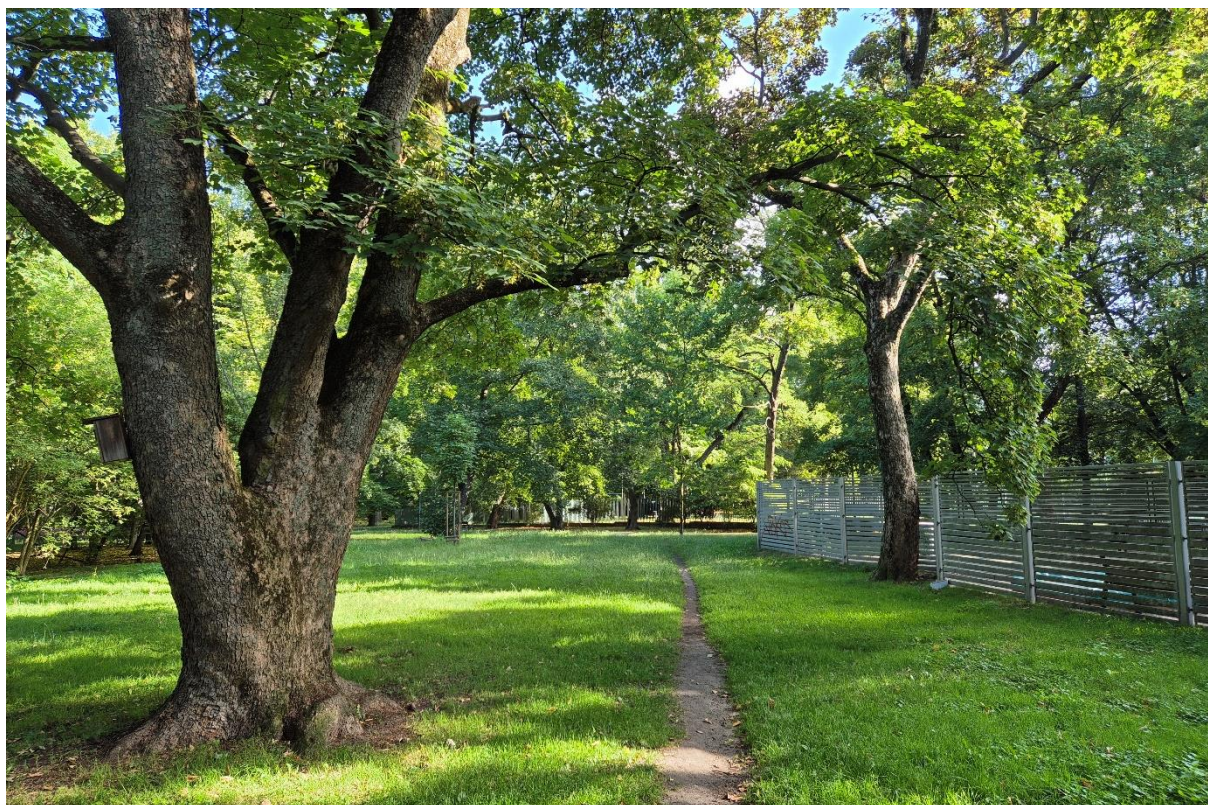

Zdjęcie 6. Schody z tarasami przecinające Skarpę Wiślaną w zachodniej części Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego (fot. Krzysztof Tabernacki).

Trzecia część („3” na **mapie 2**) to część wschodnia obejmująca dwa obszary zieleni: niewielki skwer od północnej strony Szpitalu Orłowskiego oraz rozległy teren parkowy między ulicami Wilanowską, Czerniakowską i Solec. W odróżnieniu od pozostałych części parku teren jest tu płaski, a drzewa są młodsze. Dominującym elementem krajobrazu jest szeroka spacerowa aleja ks. Józefa Stanka biegnąca z zachodu na wschód przez całą długość tej części parku i zakończona pomnikiem „Chwała Saperom”. Po obu stronach głównej alei rosną drzewa liściaste, głównie *Tilia* sp. oraz klony *Acer* sp.

Według danych Zarządu Zieleni w Warszawie na całej opisywanej powierzchni badawczej znajdują się co najmniej 213 budki lęgowe (stan na 07.02.2024): 106 typu A (w tym A1) dla małych dziuplaków, 77 typu B dla szpaka, 22 typu D dla średniej wielkości dziuplaków (gł. dla kawki), 4 typu E dla puszczyka, 3 budki dla kowalika oraz 1 budka dla jerzyka.

Powierzchnia badawcza Park im. Janiny Porazińskiej (mapa 3) obejmuje tereny zieleni o powierzchni 4,3 ha między ul. Kruczkowskiego na północnym zachodzie i ul. Ludną na południowym wschodzie, między osiedlami mieszkaniowymi i miejskim ośrodkiem sportowym. Jest to teren porośnięty luźnymi zadrzewieniami (**zdj. 7**) złożonym głównie z klonów *Acer* sp., jesionów *Fraxinus* sp., robinii *Robinia* sp. i w mniejszym stopniu z grabów *Carpinus betulus* i topól *Populus* sp. Pod okapem drzew znajdują się pojedyncze skupiska krzewów. Park jest przecinany licznymi ciągami pieszymi, a w jego środku znajdują się dwa ogrodzone place zabaw. Natomiast przy jego południowej granicy, w pobliżu ul. Ludnej znajdują się pozostałości dawnych zabudowań porośnięte zagajnikiem drzew. Według danych Zarządu Zieleni w Warszawie na opisywanej powierzchni badawczej znajduje się co najmniej 50 budek lęgowych (stan na 07.02.2024): 21 typu A (w tym A1) dla małych dziuplaków, 13 typu B dla szpaka, 6 typu D dla średniej wielkości dziuplaków (gł. dla kawki), 3 budki typu P dla półdziuplaków, 3 eksperymentalne budki dla wróbla, 1 typu E dla puszczyka, 1 budka dla kowalika oraz 2 budki dla jerzyka.

Zdjęcie 7. Park im. Janiny Porazińskiej (fot. Przemysław Chylarecki).

Mapa 3. Powierzchnia badawcza „Park im. Janiny Porazińskiej”.

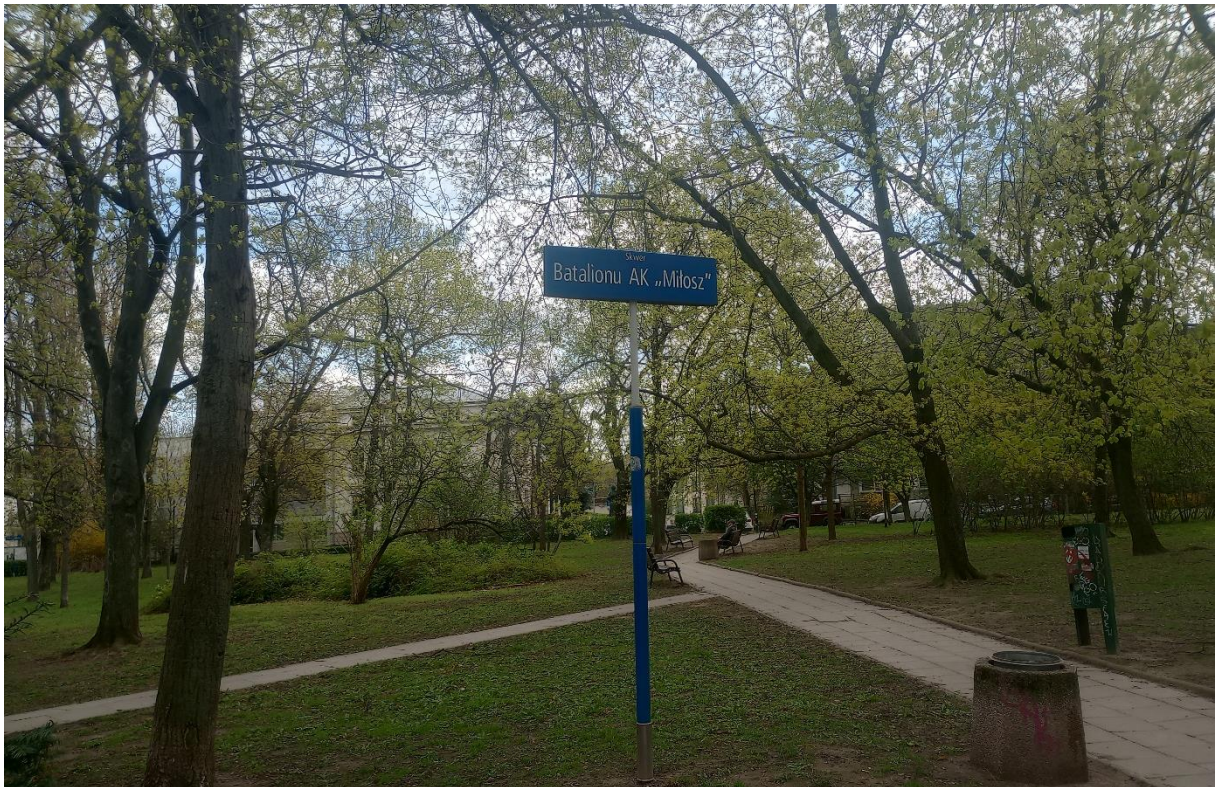
Powierzchnia badawcza „Skwer im. Jerzego Janickiego” (mapa 4) o łącznej powierzchni 2 ha obejmuje właściwy skwer o tej nazwie, położony przy zbiegu ul. Ludnej i ul. Czerniakowskiej oraz przylegający do niego plac z parkingiem. Teren pokrywa luźne zadrzewienie typu parkowego (gł. klony *Acer sp.*) z pojedynczymi skupiskami krzewów. Teren na wschód od właściwego skweru zajmuje w większości pokryty asfaltem plac służący jak parking dla aut. Od wschodniej strony opisywanej powierzchni, przy granicy z zabudową mieszkaniową, znajduje się skupisko 8 budek „samoróbek”. Nie są to budki powieszone przez Zarząd Zieleni ani żadne inne służby miejskie i prawdopodobnie zostały powieszone w ramach oddolnej inicjatywy okolicznych mieszkańców (takie budki wiszą też na terenie pobliskiego osiedla).

Mapa 4. Powierzchnia badawcza „Skwer im. Jerzego Janickiego”.

Powierzchnia badawcza „Skwer Batalionu AK „Miłosz” (mapa 5, zdj. 8) obejmuje niewielki (0,5 ha) skwer o tej nazwie, położony w trójkącie ulic Frascati, Konopnickiej i Prusa. Skwer porośnięty jest luźnym zadrzewieniem, w skład którego wchodzi głównie lipy *Tilia* sp., klony *Acer* sp. i jesiony *Fraxinus* sp. Pod okapem drzew rosną pojedyncze skupiska krzewów bzu czarnego *Sambucus nigra* i śnieguliczki *Symphoricarpos* sp.

Wszystkie trzy opisane powyżej powierzchnie badawcze są popularnym miejscem spacerów i wypoczynku wśród okolicznych mieszkańców oraz turystów. Są też popularnym miejscem wyprowadzania psów. Największa antropopresja występuje w Parku im. Janiny Porazińskiej i części wschodniej Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego. Ten pierwszy jest położony bezpośrednio między osiedlami i przy ośrodku sportowym, a dodatkowo jest stosunkowo niewielki i znajduje się w nim gęsto rozmieszczona infrastruktura rekreacyjna (place zabaw i siłownia plenerowa). W drugim z nich również znajduje się plac zabaw i siłownia plenerowa, a dodatkowo jest położony przy ul. Solec, o bardzo intensywnym ruchu kołowym.

Zdjęcie 8. Skwer Batalionu AK „Miłosz” (fot. Michał Redlisiak).

Mapa 5. Powierzchnia badawcza „Skwer Batalionu AK „Miłosz”.

2.2. Kwerenda archiwalna

Ta część raportu zawiera dane dotyczące awifauny lęgowej na omawianym terenie w latach 1975, 1983-1985 oraz 2021-2023 a także awifauny zimującej na przełomie roku 1975 i 1976 oraz w latach 2007-2023.

Awifauna lęgowa

Kompleksowe badania nad składem awifauny lęgowej badanych terenów przeprowadzono jedynie na terenie części powierzchni badawczej Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego (patrz rozdz. 2.1). Badania były prowadzone w latach 1975 (Luniak 1981) oraz 1983-1985 (Nowicki 1991). W pierwszym cytowanym badaniu inwentaryzacja objęła jedynie tereny u podnóża Skarpy Wiślanej w północnej części opisywanego terenu o powierzchni 14 ha (od al. 3. Maja do wysokości ul. B. Prusa), a w drugim ww. część i dodatkowo 15 ha położone powyżej Skarpy Wiślanej. W drugim z cytowanych badań dane zbierano za pomocą kombinowanej odmiany metody kartograficznej (Tomiałojć 1980), czyli tą samą metodą co w niniejszym opracowaniu.

W roku 1975 stwierdzono na zbadanej części Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego występowanie w sezonie lęgowym 24 gatunków ptaków (tab. 1). Natomiast w latach 1983-1985 stwierdzono pewne gniazdowanie 31 gatunków ptaków i prawdopodobne gniazdowanie 1 gatunku (tab. 2).

Tabela 1. Gatunki ptaków obserwowanych w okresie lęgowym na terenie części Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego w roku 1975 (za: Luniak 1981). Gatunki uszeregowano alfabetycznie wg nazwy polskiej.

Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Kat. lęgowości
1	bogatka	<i>Parus major</i>	C lub B
2	dzwonec	<i>Chloris chloris</i>	C
3	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>	A
4	kapturka	<i>Sylvia atricapilla</i>	C
5	kawka	<i>Coloeus monedula</i>	C
6	kos	<i>Turdus merula</i>	C
7	krzyżówka	<i>Anas platyrhynchos</i>	C
8	kukułka	<i>Cuculus canorus</i>	C
9	kulczyk	<i>Serinus serinus</i>	C
10	mazurek	<i>Passer montanus</i>	C
11	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	C
12	mucholówka szara	<i>Muscicapa striata</i>	C
13	piegża	<i>Curruca curruca</i>	C
14	pierwiosnek	<i>Phylloscopus collybita</i>	B
15	pleszka	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	C
16	puszczyk	<i>Strix aluco</i>	B
17	rudzik	<i>Erithacus rubecula</i>	B
18	sierpówka	<i>Streptopelia decaocto</i>	C
19	szczygieł	<i>Carduelis carduelis</i>	C
20	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	C
21	wrona	<i>Corvus cornix</i>	C
22	wróbel	<i>Passer domesticus</i>	C
23	zaganiacz	<i>Hippolais icterina</i>	C

Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Kat. lęgowości
24	zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	C

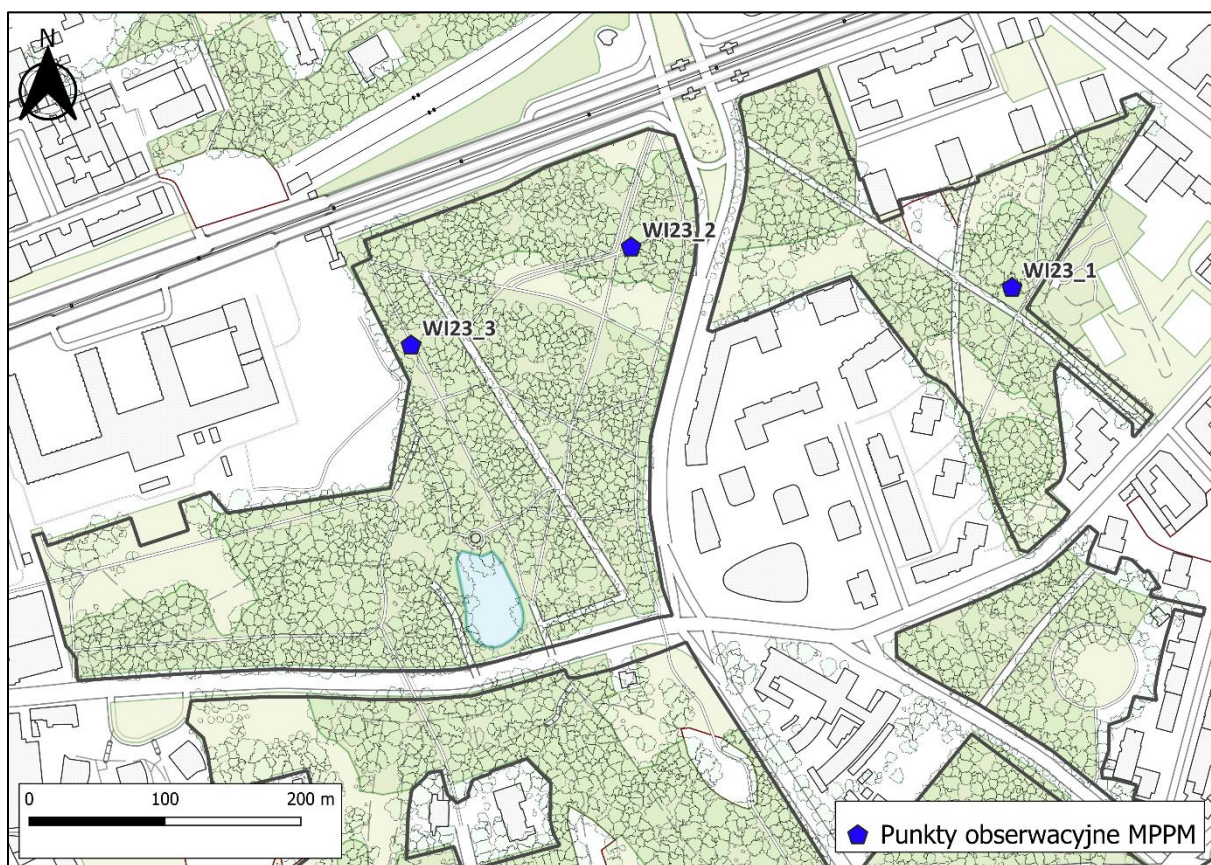
Tabela 2. Gatunki gniazdujące na 29 ha części Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego w latach 1983-1985 (za: Nowicki 1992). Gatunki uszeregowano alfabetycznie wg nazwy polskiej.

Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Kat. lęgowości	Pary lęgowe/10 ha
1	bogatka	<i>Parus major</i>	C lub B	3-4
2	dzwoniec	<i>Chloris chloris</i>	C lub B	3-4
3	gajówka	<i>Sylvia borin</i>	C lub B	0-1
4	gil	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	A	brak danych
5	grubodziób	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	C lub B	0-0,5
6	grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	C lub B	1-2
7	kapturka	<i>Sylvia atricapilla</i>	C lub B	1
8	kawka	<i>Corvus monedula</i>	C lub B	1
9	kos	<i>Turdus merula</i>	C lub B	6-10
10	kowalik	<i>Sitta europaea</i>	C lub B	0-1
11	krzyżówka	<i>Anas platyrhynchos</i>	C lub B	0-2
12	kulczyk	<i>Serinus serinus</i>	C lub B	0-2
13	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	C lub B	3-11
14	mazurek	<i>Passer montanus</i>	C lub B	2-4
15	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	C lub B	3-8
16	muchotówka szara	<i>Muscicapa striata</i>	C lub B	1-2
17	muchotówka żałobna	<i>Ficedula hypoleuca</i>	C lub B	0-1
18	pełzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>	C lub B	0-1
19	piegża	<i>Curruca curruca</i>	C lub B	1
20	pierwiosnek	<i>Phylloscopus collybita</i>	C lub B	0-1
21	puszczyk	<i>Strix aluco</i>	C lub B	1
22	rudzik	<i>Erithacus rubecula</i>	C lub B	1-2
23	sierpówka	<i>Streptopelia decaocto</i>	C lub B	3
24	sroka	<i>Pica pica</i>	C lub B	1-2
25	szczygieł	<i>Carduelis carduelis</i>	C lub B	0-1
26	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	C lub B	2-7
27	świstunka leśna	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	C lub B	0-0,5
28	wilga	<i>Oriolus oriolus</i>	C lub B	1
29	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	C lub B	2-3
30	wróbel	<i>Passer domesticus</i>	C lub B	2-9
31	zaganiacz	<i>Hippolais icterina</i>	C lub B	3-5
32	zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	C lub B	3-6

Monitoring Pospolitych Ptaków Miast

Północna część Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego oraz Park Janiny Porazińskiej znajdują się częściowo na powierzchni próbnej "W123" Monitoringu Pospolitych Ptaków Miast (MPPM; <https://monitoringptakow.gios.gov.pl/PM-GIS/>). Ten program badawczy prowadzony jest od roku 2021 w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska w wybranych miastach Polski. W jego ramach co roku prowadzone są dwa liczenia w okresie lęgowym: pierwsze w dniach

15–30.04, a drugie w dniach 15–31.05. Ptaki liczone są na powierzchniach badawczych w formie kwadratów o boku 1 km, na których wyznaczono po 12 punktów obserwacyjnych. Na każdym punkcie obserwacyjnym obserwacje prowadzi się jednorazowo przez 5 minut, notując wszystkie zaobserwowane ptaki (Beuch i Chodkiewicz 2023). Na terenie Parku im. Janiny Porazińskiej znajduje się jeden punkt obserwacyjny (WI23_1), a na terenie Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego znajdują się dwa punkty obserwacyjne (WI23_2 oraz WI23_3) (mapa 6). Na wszystkich tych punktach prowadzono liczenia w latach 2021–2023. W ich trakcie stwierdzono występowanie 26 gatunków ptaków w Parku im. Janiny Porazińskiej (tab. 3) oraz 22 gatunki ptaków w Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego (tab. 4). Ze względu na ograniczenia metodyczne (krótkie liczenie jedynie na wybranym punkcie obserwacyjnym) wyniki te nie oddają pełnego obrazu awifauny lęgowej omawianych obszarów. Są jednak cenną uzupełniającą informacją wskazującą na występowanie konkretnych gatunków ptaków na ich terenie.

Mapa 6. Położenie punktów obserwacyjnych Monitoringu Pospolitych Ptaków Miast (MPPM) na badanych powierzchniach.

Tabela 3. Lista ptaków obserwowanych na terenie **Parku im. Janiny Porazińskiej** w latach 2021–2023, w ramach Monitoringu Pospolitych Ptaków Miast (punkt WI23_1). Gatunki uszeregowano alfabetycznie wg nazwy polskiej.

Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Lata
1	bogatka	<i>Parus major</i>	2021–2023
2	dzięcioł białoszyi	<i>Dendrocopos syriacus</i>	2023
3	dzięcioł duży	<i>Dendrocopos major</i>	2021
4	gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	2022–2023
5	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>	2021–2023

Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Lata
6	grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	2021-2023
7	jerzyk	<i>Apus apus</i>	2023
8	kapturka	<i>Sylvia atricapilla</i>	2022-2023
9	kawka	<i>Coloeus monedula</i>	2021-2022
10	kopciuszek	<i>Phoenicurus ochruros</i>	2021
11	kos	<i>Turdus merula</i>	2021-2023
12	krzyżówka	<i>Anas platyrhynchos</i>	2021
13	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	2021-2023
14	mazurek	<i>Passer montanus</i>	2021-2023
15	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	2021-2023
16	pełzacz leśny	<i>Certhia familiaris</i>	2022
17	pełzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>	2021-2023
18	piegża	<i>Curruca curruca</i>	2023
19	pierwiosnek	<i>Phylloscopus collybita</i>	2021-2022
20	pleszka	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	2022-2023
21	sroka	<i>Pica pica</i>	2021-2022
22	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	2021-2023
23	świstunka leśna	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	2022
24	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	2021-2023
25	wróbel	<i>Passer domesticus</i>	2021-2023
26	zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	2021-2023

Tabela 4. Lista ptaków obserwowanych na terenie **Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego** w latach 2021-2023, w ramach Monitoringu Pospolitych Ptaków Miast (punkty Wl23_2 oraz Wl23_3). Gatunki uszeregowano alfabetycznie wg nazwy polskiej.

Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Lata
1	bogatka	<i>Parus major</i>	2021-2023
2	dzięcioł duży	<i>Dendrocopos major</i>	2021-2022
3	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>	2021-2023
4	grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	2021-2023
5	jerzyk	<i>Apus apus</i>	2021-2022
6	kapturka	<i>Sylvia atricapilla</i>	2021-2023
7	kopciuszek	<i>Phoenicurus ochruros</i>	2021
8	kos	<i>Turdus merula</i>	2021-2023
9	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	2021-2023
10	mazurek	<i>Passer montanus</i>	2021-2023
11	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	2021-2023
12	pełzacz leśny	<i>Certhia familiaris</i>	2021
13	pełzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>	2022-2023
14	piegża	<i>Curruca curruca</i>	2022-2023
15	pleszka	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	2022-2023
16	rudzik	<i>Erithacus rubecula</i>	2021-2022
17	sójka	<i>Garrulus glandarius</i>	2022-2023
18	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	2021-2023
19	śpiewak	<i>Turdus philomelos</i>	2021

Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Lata
20	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	2021-2023
21	wróbel	<i>Passer domesticus</i>	2021
22	zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	2021-2023

Awifauna zimująca

Badania nad składem gatunkowym zimującej awifauny przeprowadzono wyłącznie w północnej części Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego (Luniak 1981) zimą 1975/1976 (Luniak 1981). W ich trakcie stwierdzono zimowanie 11 gatunków ptaków (**tab. 5**). Dodatkowo ptaki wodne zimujące na zbiorniku wodnym przy ul. Książęcej były liczone w ramach **Monitoringu Zimujących Ptaków Wodnych** (Meissner i in. 2023), będącego elementem Państwowego Monitoringu Środowiska. Liczenia w ramach tego projektu polegały na rejestracji ptaków wodnych (bez uwzględnienia mew) podczas przemarszu wzdłuż cieków i zbiorników wodnych w całej Warszawie (P. Rowiński – mat. niepubl.), a wykonywane były zawsze w połowie stycznia. Od roku 2007 obserwacjami objęty był staw w Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego. Podczas tych prac stwierdzono zimowanie wyłącznie niewielkich grup (max. 41 osobników) krzyżówki *Anas platyrhynchos* w roku 2007, 2008 oraz 2020, co związane jest z faktem, że w pozostałych latach woda ze stawu była spuszczana na zimę lub całkowicie zamarzała, co powodowało, że staw nie stanowił dogodnego zimowiska dla ptaków wodnych.

Tabela 5. Lista gatunków ptaków obserwowanych na terenie **Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego** zimą 1975/1976 (za: Luniak 1981). Gatunki uszeregowano alfabetycznie wg nazwy polskiej.

L.p.	Nazwa polska	Nazwa naukowa
1	bogatka	<i>Parus major</i>
2	dzwonec	<i>Chloris chloris</i>
3	gawron	<i>Corvus frugilegus</i>
4	gil	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>
5	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>
6	kos	<i>Turdus merula</i>
7	mazurek	<i>Passer montanus</i>
8	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>
9	sikora uboga	<i>Poecile palustris</i>
10	wrona	<i>Corvus cornix</i>
11	wróbel	<i>Passer domesticus</i>

Wykorzystanie przez ptaki budek lęgowych na terenie badań

W trakcie czyszczenia budek lęgowych na badanym terenie przeprowadzonego w lutym 2019 (dane udostępnione przez Zarząd Zieleni) stwierdzono następujące gniazda:

- w Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego – 52 gniazda szpaka *Sturnus vulgaris*, 49 gniazd „wróbla” (tj. wróbla *Passer domesticus* lub mazurka *Passer montanus* – bez możliwości dokładnego oznaczenia), 42 gniazda sikor (bogatkę *Parus major* lub modraszkę *Cyanistes caeruleus* – bez możliwości dokładnego oznaczenia) oraz 4 gniazda kawki *Coloeus monedula*,
- w Parku im. Janiny Porazińskiej – 15 gniazd „wróbla” (tj. wróbla *Passer domesticus* lub mazurka *Passer montanus* – bez możliwości dokładnego oznaczenia), 12 gniazd szpaka *Sturnus vulgaris*

oraz 4 gniazda sikor (bogatki *Parus major* lub modraszki *Cyanistes caeruleus* – bez możliwości dokładnego oznaczenia).

Natomiast w trakcie czyszczenia budek lęgowych w grudniu 2021 stwierdzono następujące gniazda:

- w Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego – 7 gniazd szpaka *Sturnus vulgaris*, 3 gniazda sikor (bogatki *Parus major* lub modraszki *Cyanistes caeruleus* – bez możliwości dokładnego oznaczenia), 2 gniazda „wróbla” (tj. wróbla *Passer domesticus* lub mazurka *Passer montanus* – bez możliwości dokładnego oznaczenia) oraz 1 gniazdo „w typie muchołówki” (czyli należące do pleszki *Phoenicurus phoenicurus* albo muchołówki żałobnej *Ficedula hypoleuca* – bez możliwości dokładnego oznaczenia),
- w Parku im. Janiny Porazińskiej – 5 gniazd „wróbla” (tj. wróbla *Passer domesticus* lub mazurka *Passer montanus* – bez możliwości dokładnego oznaczenia).

Przygodne obserwacje ptaków (baza Ornitho.pl)

Ornitho.pl to internetowa baza danych działająca w celu gromadzenia i udostępniania obserwacji dzikich zwierząt w Polsce. Obserwacje można przekazywać za pomocą portalu lub aplikacji na urządzenia mobilne działającej pod nazwą NaturaList. Portal działa od roku 2015, lecz gromadzi również dane z lat wcześniejszych, w tym z innych kartotek (np. Polska Kartoteka Przyrodnicza). Obserwacje nie są ujęte ramami metodycznymi, co najczęściej nie pozwala na określenie dokładnej liczebności, a także stwierdzenia pewnego gniazdowania (poza przypadkami obserwacji ptaków z pokarmem, gniazd i rodzin). Jednakże, jeśli obserwacje są dokonywane wielokrotnie, często w ciągu całego roku, pozwalają one na określenie składu gatunkowego ptaków występujących na określonym obszarze. Obserwacje ptaków rzadkich i trudnych do rozpoznania są weryfikowane przez zespół ekspertów platformy. Poniżej prezentowana lista ptaków (**tab. 6**), obejmująca łącznie 46 gatunków (23 w Parku im. Janiny Porazińskiej, 44 w Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego, 4 na Skwerze Batalionu AK „Miłoś” oraz 6 na Skwerze im. Jerzego Janickiego) jest wynikiem zestawienia wszystkich stwierdzeń dokonanych na omawianych terenach od roku 2008 do końca sierpnia 2023. Obserwacje te nie oddają rzeczywistego stanu awifauny badanych lokalizacji, jest ich niewiele (z wyjątkiem Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego) i z dużym prawdopodobieństwem część stwierdzeń dotyczy jedynie ptaków przelatujących na wysokim pułapie (np. bocian biały) lub których lokalizacja stwierdzenia została wpisana niedokładnie. Stwierdzenia te należy jednak traktować jako wartościową informację uzupełniającą dotyczącą występowania konkretnych gatunków ptaków na omawianej powierzchni badawczej lub w bezpośrednim jej sąsiedztwie.

Tabela 6. Lista gatunków ptaków obserwowanych na badanym terenie w latach 2008-2022, zebrane w bazie Ornitho.pl. Okres obserwacji: L – obserwacje w sezonie lęgowym (01.05 – 31.07), P – w okresie przelotów (01.03 – 30.04 oraz 01.08 – 30.11), W – obserwacje w okresie zimowym (01.12 – 28/29.02). Gatunki uszeregowano alfabetycznie wg nazwy polskiej.

Lokalizacja	Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	N stwierdzeń	Okres stwierdzeń	Lata stwierdzeń
Park Janiny Porazińskiej	1	bocian biały	<i>Ciconia ciconia</i>	1	P	2022
	2	bogatka	<i>Parus major</i>	2	P	2022-2023
	3	dzięcioł białoszyi	<i>Dendrocopos syriacus</i>	1	P	2023
	4	gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	3	L	2022-2023
	5	gołąb miejski	<i>Columba livia</i>	1	P	2023

Lokalizacja	Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	N stwierdzeń	Okres stwierdzeń	Lata stwierdzeń
Park im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego			<i>forma urbana</i>			
	6	grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	2	P	2022-2023
	7	kapturka	<i>Sylvia atricapilla</i>	1	P	2023
	8	kawka	<i>Coloeus monedula</i>	1	P	2023
	9	kos	<i>Turdus merula</i>	1	P	2022
	10	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	1	P	2023
	11	mazurek	<i>Passer montanus</i>	1	P	2023
	12	mewa siwa	<i>Larus canus</i>	1	P	2018
	13	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	2	P	2022-2023
	14	pełzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>	1	P	2023
	15	piecuszek	<i>Phylloscopus trochilus</i>	1	P	2023
	16	piegża	<i>Sylvia curruca</i>	1	P	2023
	17	pleszka	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	1	L	2017
	18	sroka	<i>Pica pica</i>	2	P	2023
	19	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	3	P	2022-2023
	20	śmieszka	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	1	P	2018
	21	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	3	P	2022-2023
	22	wróbel	<i>Passer domesticus</i>	1	P	2023
	23	zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	2	P	2022-2023
	1	bogatka	<i>Parus major</i>	29	L, P, W	2008, 2011-2012, 2018-2020, 2022-2023
	2	czyż	<i>Spinus spinus</i>	2	W	2008
	3	dzięcioł białoszyi	<i>Dendrocopos syriacus</i>	5	P, W	2018-2019, 2021
	4	dzięcioł duży	<i>Dendrocopos major</i>	4	P, W	2008, 2012, 2020, 2022
	5	dzięcioł średni	<i>Dendrocoptes medius</i>	3	W	2019-2020
	6	dzięcioł zielony	<i>Picus viridis</i>	2	L, P	2019-2020
	7	dzwoniec	<i>Chloris chloris</i>	10	P, W	2008, 2011, 2013, 2019-2023
	8	gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	10	L, P, W	2008, 2011-2012, 2018-2019, 2023
	9	gil	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	1	W	2008
	10	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>	15	L, P, W	2011-2013, 2018, 2020, 2022
	11	grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	14	L, P	2013, 2018, 2022-2023
	12	grubodziób	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	2	P, W	2011, 2019
	13	kapturka	<i>Sylvia atricapilla</i>	7	L, P	2013, 2022-2023
	14	kawka	<i>Coloeus monedula</i>	7	P, W	2012-2013, 2018, 2019, 2021, 2023
	15	kopciuszek	<i>Phoenicurus ochruros</i>	1	L	2023

Lokalizacja	Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	N stwierdzeń	Okres stwierdzeń	Lata stwierdzeń
	16	kos	<i>Turdus merula</i>	7	L, P, W	2008, 2012, 2019, 2021, 2023
	17	kowalik	<i>Sitta europaea</i>	2	P, W	2008, 2019
	18	krogulec	<i>Accipiter nisus</i>	2	P, W	2020, 2023
	19	krzyżówka	<i>Anas platyrhynchos</i>	13	L, P	2012-2013, 2015, 2019-2023
	20	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	24	L, P, W	2008, 2011-2013, 2018-2020, 2022-2023
	21	łyśka	<i>Fulica atra</i>	1	L	2023
	22	mandarynka	<i>Aix galericulata</i>	15	L, P	2013, 2018-2021, 2023
	23	mazurek	<i>Passer montanus</i>	20	L, P, W	2008, 2012-2013, 2018, 2020, 2022-2023
	24	mewa siwa	<i>Larus canus</i>	2	P, W	2012, 2020
	25	mewa srebrzysta	<i>Larus argentatus</i>	1	W	2012
	26	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	36	L, P, W	2008, 2011-2012, 2018, 2020, 2022-2023
	27	mysikrólik	<i>Regulus regulus</i>	2	W	2019
	28	pełzacz leśny	<i>Certhia familiaris</i>	1	P	2011
	29	pełzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>		L, P, W	2008, 2014, 2018, 2022-2023
	30	piegża	<i>Sylvia curruca</i>	1	L	2022
	31	pleszka	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	4	L, P	2016, 2023
	32	pustułka	<i>Falco tinnunculus</i>	1	W	2019
	33	puszczyk	<i>Strix aluco</i>	4	P, W	2022, 2023
	34	ranuszek	<i>Aegithalos caudatus</i>	1	P	2011
	35	rudzik	<i>Erithacus rubecula</i>	2	P	2013, 2022
	36	sokół wędrowny	<i>Falco peregrinus</i>	1	W	2019
	37	sójka	<i>Garrulus glandarius</i>	7	P, W	2008, 2011, 2014, 2018-2019
	38	sroka	<i>Pica pica</i>	13	L, P, W	2008, 2011-2014, 2018-2020, 2022-2023
	39	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	23	L, P, W	2008, 2011-2013, 2018-2020, 2022-2023
	40	śmieszka	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	2	W	2018-2019
	41	świstunka leśna	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	1	P	2022
	42	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	63	L, P, W	2008, 2011-2013, 2018-2020, 2022-2023
	43	wróbel	<i>Passer domesticus</i>		L, P, W	2008, 2012-2013, 2022
	44	zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	18	L, P	2012-2013, 2018-2019, 2022-2023

Lokalizacja	Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	N stwierdzeń	Okres stwierdzeń	Lata stwierdzeń
Skwer Batalionu AK „Miłosz”	1	gołąb miejski	<i>Columba livia f. urbana</i>	1	P	2020
	2	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	1	P	2020
	3	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	1	P	2020
	4	wróbel	<i>Passer domesticus</i>	1	P	2020
Skwer im. Jerzego Janickiego	1	dzięcioł duży	<i>Dendrocopos major</i>	1	P	2023
	2	gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	1	W	2019
	3	kapturka	<i>Sylvia atricapilla</i>	1	P	2022
	4	pełzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>	1	P	2022
	5	piegża	<i>Sylvia curruca</i>	1	P	2022
	6	rudzik	<i>Erithacus rubecula</i>	1	P	2023

Podsumowanie

Z danych pochodzących z dotychczasowych inwentaryzacji ptaków lęgowych (Luniak 1981, Nowicki 1992), Monitoringu Pospolitych Ptaków Miast, Monitoringu Zimujących Ptaków Wodnych oraz obserwacji zebranych w bazie Ornitho.pl, do roku 2023 wynika, że awifauna opisywanych terenów była reprezentowana przez w sumie 59 gatunków, z czego w sezonie lęgowym na badanym obszarze stwierdzano obecność 47 gatunków, w okresie przelotów stwierdzono 34 gatunki, a w okresie zimowania stwierdzono 31 gatunków. Zdecydowana większość danych archiwalnych pochodzi z Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego. Łącznie awifauna tego parku była reprezentowana przez 44 gatunki w sezonie lęgowym, 33 gatunki w okresie przelotów i 31 gatunków w okresie zimowania. W Parku im. Janiny Porazińskiej dane dostępne są jedynie dla awifauny z okresu lęgowego (26 gatunków) i okresu przelotów (21 gatunków). Dane dla Skweru im. Jerzego Janickiego i Skweru Batalionu AK „Miłosz” są bardzo ubogie i są to jedynie pojedyncze obserwacje w serwisie Ornitho.pl. Na Skwerze im. Jerzego Janickiego stwierdzone było 6 gatunków (5 w okresie przelotów i 1 w okresie zimowania), a na Skwerze Batalionu AK „Miłosz” jedynie 4 gatunki w okresie przelotów.

3. Materiały i metody

3.1. Założenia metodyczne

Celem niniejszej inwentaryzacji jest określenie pełnej listy awifauny badanych terenów w cyklu rocznym od września 2023 do sierpnia 2024, wraz z podaniem jak najdokładniejszej liczebności poszczególnych gatunków. Dokładna metodyka inwentaryzacji różniła się w zależności od okresu fenologicznego (*patrz niżej*). Niezależnie od okresu, kontrole terenowe prowadzono w trakcie przemarszów (lustracji), w okresie najwyższej aktywności ptaków, przy odpowiednich warunkach pogodowych, w bezdeszczowe i bezwietrzne dni. Kontrole obejmowały każdorazowo cały badany teren (**mapy 2-5**). Ptaki rejestrowano na podstawie stwierdzeń wizualnych lub słyszanych głosów poszczególnych gatunków. Do dokładnej identyfikacji wizualnej używano sprzętu optycznego (lornetki lub aparatu fotograficznego). W trakcie kontroli notowano wszystkie stwierdzone ptaki z podziałem na gatunek (oraz płeć i wiek, jeśli było to możliwe), zapisując dokładną lokalizację

poszczególnych obserwacji, z podaniem liczebności oraz sposobu stwierdzenia (obserwacja wizualna lub słyszany głos ptaka). W miarę możliwości notowano też inne szczegóły obserwacji (np. siedzące na drzewach, krzewach, w roślinności zielnej, żerujące na ziemi, przelatujące nad terenem itd.). Wszystkie obserwacje całoroczne notowano za pomocą aplikacji NaturaList.

Na podstawie zebranych danych określono wykorzystanie badanego terenu przez ptaki w cyklu rocznym, w tym zagęszczenia lęgowe poszczególnych gatunków. Dla wybranych gatunków lęgowych wyznaczono również przybliżone zasięgi terytoriów lęgowych. Dodatkowo na bazie zebranych danych określono wartość powierzchni badawczej dla lokalnej ornitofauny, zidentyfikowano występujące zagrożenia oraz określono możliwe działania poprawiające jakość siedliska dla ptaków.

Okres migracji jesiennej, zimowania i dyspersji połęgowej

Sposób liczenia ptaków w okresie pozalęgowym nie różnił się od ogólnej, całorocznej metodyki. Okres ten należy rozumieć jako okres migracji jesiennej i zimowania (od 1 września 2023 do 29 lutego 2024, odpowiednio: 7 i 6 kontroli) oraz dyspersji połęgowej (od 11 lipca 2024 do 31 sierpnia 2024, 3 kontrole).

Okres lęgowy oraz migracji wiosennej

Prace terenowe w okresie migracji wiosennej (od 1 marca do 19 maja 2024) oraz w okresie lęgowym (od 1 marca do 10 lipca 2024) prowadzono, stosując kombinowaną odmianę metody kartograficznej (Tomiałojć 1980). Okres migracji wiosennej oraz początek okresu lęgowego większości ptaków w znacznym stopniu zachodzą na siebie czasowo, co powoduje, że w trakcie jednej kontroli terenowej możliwa jest sytuacja jednoczesnego przebywania na danym terenie zarówno osobników lęgowych, jak i osobników w trakcie wędrówki. Zastosowanie kombinowanej metody kartograficznej pozwala jednak z dużą skutecznością oddzielić frakcję ptaków migrujących od ptaków lęgowych.

W opisywanym okresie przeprowadzono łącznie 12 kontroli porannych oraz dwie wieczorne (na początku kwietnia i na początku czerwca). Pierwszych 8 kontroli porannych i pierwsza kontrola wieczorna obejmowały zarówno okres przelotu wiosennego, jak i okres lęgowy. Kontrole poranne rozpoczynano w porze około wschodu słońca i kończono przed południem. Wszystkie kontrole wykonywano pieszo, tempo penetracji terenu wynosiło ok. 2-3 godz./10 ha. Obserwacje wieczorne rozpoczynano godzinę przed zachodem słońca i prowadzono do zmroku.

Na przygotowanym planie terenu, podczas każdej kontroli zaznaczano miejsca stwierdzeń śpiewających samców (ze szczególnym naciskiem na wykrycie stwierdzeń równoczesnych), par oraz inne zachowania wskazujące na odbywanie lęgów, np. ptaki z materiałem gniazdowym lub pokarmem dla piskląt. Rejestrowano zarówno stwierdzenia wizualne, jak i głosowe.

Listę gatunków migrujących określono na podstawie szczegółów obserwacji (brak kryterium świadczącego o lęgowości), dostępnej wiedzy o fenologii migracji danego gatunku (data obserwacji) oraz analizy danych zebranych metodą kartograficzną (kominowaną). Ptaki obserwowane w sezonie lęgowym podzielono na dwie grupy. Pierwszą stanowiły ptaki lęgowe tj. właściwe ptaki lęgowe (kategoria lęgowości C lub B) oraz ptaki potencjalnie lęgowe, w przypadku których nie stwierdzono dowodów ich gniazdowania na obszarze badań, ale ze względu na ich preferencje siedliskowe jest wysoce prawdopodobne, że gniazdowały w okolicy (kategoria lęgowości A) i najprawdopodobniej obszar badań lub jego część wchodziły w skład ich terytoriów lęgowych.

Dlatego gatunki te zaliczono do awifauny lęgowej mimo braku bezpośrednich przesłanek o gniazdowaniu. Kategorie lęgowości przyporządkowano na podstawie kryteriów opisanych przez Wilka i in. (2016). Drugą grupę stanowiły gatunki niełęgowe, dla których obszar badań stanowił jedynie żerowisko lub miejsce przelotu między żerowiskami.

W przypadku większości gatunków ptaków lęgowych terytoria określono na podstawie map gatunkowych, zgodnie z wytycznymi opisanymi przez Tomiałojcia (1980). Pozwoliło to na wyznaczenie lokalizacji i liczby terytoriów odpowiadających parom lęgowym występującym na terenie parku oraz obliczenie zagęszczenia poszczególnych gatunków lęgowych (n. par/10 ha) w przeliczeniu na całą powierzchnię parku. W przypadku tych gatunków metodyczne wyszukiwanie gniazd nie było prowadzone i gniazda w terenie były jedynie notowane i opisywane w przypadku przygodnego ich stwierdzenia w trakcie kontroli terenowej. Dla jednego gatunku tj. piegży *Curruca curruca* zmodyfikowano kryteria wyznaczania terytoriów lęgowych. Standardowo w metodzie kartograficznej wskaźnikiem zajętego terytorium lęgowego są trzy niezależne (dokonane na różnych kontrolach terenowych) stwierdzenia osobników. Piegża jest gatunkiem bardzo skrytym i o niewielkiej aktywności głosowej, zwłaszcza po rozpoczęciu wysiadywania jaj. Dlatego przyjęto, że w przypadku tego gatunku wskaźnikiem potencjalnego zajęcia terytorium są dwa niezależne stwierdzenia ptaków w danym miejscu. Dla wybranych gatunków gniazdujących kolonijnie i półkolonijnie (np. szpak, mazurek) oraz takich, w przypadku których wyznaczenie terytoriów na podstawie wyłącznie zachowań terytorialnych jest trudne (wrona siwa, sroka), prowadzono dokładne wyszukiwanie i liczenie gniazd, a zagęszczenia lęgowe wyznaczono na podstawie liczby stwierdzonych aktywnych gniazd. W przypadku grzywacza *Columba palumbus* liczbę terytoriów oszacowano na podstawie znalezionych gniazd oraz obserwowanych zachowaniach terytorialnych (głosy godowe i loty tokowe). Niemniej w miastach gatunek ten wykazuje ograniczony terytorializm, dorosłe osobniki latają żerować daleko od gniazda, a większość gniazd bardzo szybko zostaje splądrowana przez ptaki krukowate, co zmusza grzywacze do wielokrotnego powtarzania prób lęgów. Dodatkowo w późniejszych etapach sezonu lęgowego wyszukiwanie gniazd staje się bardzo trudne z powodu rozwiniętego ulistnienia na drzewach. Dlatego tak naprawdę ani wyszukiwanie gniazd, ani obserwacje zachowania osobników nie pozwalają na dokładne oszacowanie liczebności lęgowych grzywaczy. Dlatego w przypadku tego konkretnego gatunku uzyskane wyniki należy traktować jako wyniki przybliżone. W przypadku ptaków potencjalnie lęgowych nie wyznaczano wartości zagęszczeń na obszarze badań, a jedynie zapisano je jako „+”. Zapis ten oznaczał, że teren badań stanowił jedynie niewielki fragment terytorium bądź terytoriów danego gatunku (w przypadku gatunków terytorialnych i gniazdujących w siedliskach parkowych) lub, że stwierdzane osobniki gniazdowały w okolicy, a dany teren stanowił ich żerowisko lub miejsce odpoczynku (w przypadku gatunków kolonijnych i półkolonijnych gniazdujących na budynkach takich jak np. gołąb miejski czy wróbel). Jedynie w przypadku gatunków kolonijnych i półkolonijnych takich jak gołąb miejski i wróbel do wyznaczenia liczby par lęgowych ptaków wodnych (np. łyska, krzyżówka, mandarynka) wykorzystano liczbę rodzin (par lub samic z młodymi) stwierdzonych na stawie (Keller i in. 1987). Dla awifauny lęgowej określono strukturę dominacyjną gatunków, stosując kryteria zaproponowane przez Trojana (1975): dominanty - udział w zespole powyżej 5%, subdominanty (2-5%), influenci (1-2%), gatunki akcesoryczne (poniżej 1%). Dokonano również jej podziału na grupy ekologiczne (gniazdowe) według kryteriów zaproponowanych przez Tomiałojcia (1970): dziuplaki, ptaki gniazdujące na drzewach i krzewach powyżej 1,5 m wysokości, ptaki gniazdujące nisko (poniżej 1,5 m oraz na ziemi). Ze względu na specyfikę siedlisk miejskich i występujących tu gatunków, do powyższych trzech grup dodano kolejną: ptaki gniazdujące na budynkach i innych konstrukcjach

antropogenicznych. Podział na grupy gniazdowe został dokonany na podstawie wiedzy o biologii lęgowej poszczególnych gatunków i określa miejsce umieszczenia gniazda spotykane u danego gatunku najczęściej. Należy jednak pamiętać, że niektóre gatunki ptaków (np. kos, rudzik czy krzyżówka) są bardzo plastyczne, jeśli chodzi o miejsce i sposób umiejscowienia gniazda i mogą zakładać gniazda w miejscach innych niż wynikałoby z przypisanych im grup gniazdowych. Dla każdej z czterech wymienionych grup obliczono udział procentowy w zgrupowaniu.

3.2. Daty kontroli

Na badanych powierzchniach przeprowadzono łącznie 30 kontroli terenowych (14 w okresie lęgowym i 16 w okresie pozalęgowym) wymaganych na podstawie umowy z Zarządem Zieleni (**tab. 7-10**). Dodatkowo w Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego przeprowadzono dodatkową nocną kontrolę, w dniu 29.02.2024 (oceniano wówczas możliwość występowania puszczyka *Strix aluco*, **tab. 7**).

Tabela 7. Zestawienie dat kontroli terenowych w **Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego**. Wykonawcy: ŁW – Łukasz Wardecki, KT – Krzysztof Tabernacki, PC – Przemysław Chylarecki, TC – Tomasz Chodkiewicz, FH – Fatima Hayatli.

Nr	Data	Rodzaj kontroli	Okres fenologiczny	Wykonawcy
1	07, 08, 10.09.2023	poranna	przelot jesienny	ŁW, KT, PC
2	20, 23.09.2023	poranna	przelot jesienny	ŁW, KT, PC
3	01, 03, 04.10.2023	poranna	przelot jesienny	ŁW, KT, PC
4	14, 15.10.2023	poranna	przelot jesienny	ŁW, KT, PC
5	26, 29.10.2023	poranna	przelot jesienny	ŁW, KT, PC
6	07, 09.11.2023	poranna	przelot jesienny	ŁW, KT, PC
7	19, 22.11.2023	poranna	przelot jesienny	ŁW, KT, PC
8	06, 08, 09.12.2023	poranna	zimowanie	ŁW, KT, PC
9	17, 21, 23.12.2023	poranna	zimowanie	TC, KT, PC
10	05, 06, 09.01.2024	poranna	zimowanie	ŁW, KT, PC
11	20, 21.01.2024	poranna	zimowanie	ŁW, KT, PC
12	09, 10, 11.02.2024	poranna	zimowanie	ŁW, KT, PC
13	20, 22.02.2024	poranna	zimowanie	FH, KT, PC
13b	29.02.2024	nocna, dodatkowa	sezon lęgowy (puszczyk)	KT
14	03, 03.03.2024	poranna	przelot wiosenny, sezon lęgowy	ŁW, KT, PC
15	12, 13, 16.03.2024	poranna	przelot wiosenny, sezon lęgowy	ŁW, KT, PC
16	23, 25, 26.03.2024	poranna	przelot wiosenny, sezon lęgowy	ŁW, KT, PC
17	05, 06.04.2024	poranna	przelot wiosenny, sezon lęgowy	ŁW, KT, PC
18	12, 16.04.2024	nocna/wieczorna	przelot wiosenny, sezon lęgowy	ŁW, KT, PC
19	20, 21, 23.04.2024	poranna	przelot wiosenny, sezon lęgowy	ŁW, KT, PC
20	27, 28, 29.04.2024	poranna	przelot wiosenny, sezon lęgowy	ŁW, KT, PC
21	04, 08, 09.05.2024	poranna	przelot wiosenny, sezon lęgowy	ŁW, KT, PC
22	16, 17, 18.05.2024	poranna	przelot wiosenny, sezon lęgowy	ŁW, KT, PC
23	26, 27, 28.05.2024	poranna	sezon lęgowy	ŁW, KT, PC
24	01, 02, 03.06.2024	nocna/wieczorna	sezon lęgowy	ŁW, KT, PC
25	11, 13, 15.06.2024	poranna	sezon lęgowy	ŁW, KT, PC
26	22, 24.06.2024	poranna	sezon lęgowy	ŁW, KT, PC
27	06, 09.07.2024	poranna	sezon lęgowy	ŁW, KT, PC

Nr	Data	Rodzaj kontroli	Okres fenologiczny	Wykonawcy
28	20, 21, 22.07.2024	poranna	dyspersja polęgowa	ŁW, KT, PC
29	07, 08, 11.08.2024	poranna	dyspersja polęgowa	ŁW, KT, PC
30	21, 23.08.2024	poranna	dyspersja polęgowa	ŁW, KT, PC

Tabela 8. Zestawienie dat kontroli terenowych w Parku im. Janiny Porazińskiej.

Nr	Data	Rodzaj kontroli	Okres fenologiczny	Wykonawca
1	07.09.2023	poranna	przelot jesienny	Przemysław Chylarecki
2	22.09.2023	poranna	przelot jesienny	Przemysław Chylarecki
3	03.10.2023	poranna	przelot jesienny	Przemysław Chylarecki
4	13.10.2023	poranna	przelot jesienny	Przemysław Chylarecki
5	27.10.2023	poranna	przelot jesienny	Przemysław Chylarecki
6	05.11.2023	poranna	przelot jesienny	Przemysław Chylarecki
7	19.11.2023	poranna	przelot jesienny	Przemysław Chylarecki
8	06.12.2023	poranna	zimowanie	Przemysław Chylarecki
9	19.12.2023	poranna	zimowanie	Przemysław Chylarecki
10	07.01.2024	poranna	zimowanie	Przemysław Chylarecki
11	19.01.2024	poranna	zimowanie	Przemysław Chylarecki
12	05.02.2024	poranna	zimowanie	Przemysław Chylarecki
13	18.02.2024	poranna	zimowanie	Przemysław Chylarecki
14	01.03.2024	poranna	przelot wiosenny, sezon lęgowy	Przemysław Chylarecki
15	11.03.2024	poranna	przelot wiosenny, sezon lęgowy	Przemysław Chylarecki
16	25.03.2024	poranna	przelot wiosenny, sezon lęgowy	Przemysław Chylarecki
17	04.04.2024	poranna	przelot wiosenny, sezon lęgowy	Przemysław Chylarecki
18	15.04.2024	nocna/wieczorna	przelot wiosenny, sezon lęgowy	Przemysław Chylarecki
19	22.04.2024	poranna	przelot wiosenny, sezon lęgowy	Przemysław Chylarecki
20	27.04.2024	poranna	przelot wiosenny, sezon lęgowy	Przemysław Chylarecki
21	07.05.2024	poranna	przelot wiosenny, sezon lęgowy	Przemysław Chylarecki
22	15.05.2024	poranna	przelot wiosenny, sezon lęgowy	Przemysław Chylarecki
23	27.05.2024	poranna	sezon lęgowy	Przemysław Chylarecki
24	01.06.2024	nocna/wieczorna	sezon lęgowy	Przemysław Chylarecki
25	12.06.2024	poranna	sezon lęgowy	Przemysław Chylarecki
26	24.06.2024	poranna	sezon lęgowy	Przemysław Chylarecki
27	05.07.2024	poranna	sezon lęgowy	Przemysław Chylarecki
28	22.07.2024	poranna	dyspersja polęgowa	Przemysław Chylarecki
29	06.08.2024	poranna	dyspersja polęgowa	Przemysław Chylarecki
30	22.08.2024	poranna	dyspersja polęgowa	Przemysław Chylarecki

Tabela 9. Zestawienie dat kontroli terenowych na Skwerze im. Jerzego Janickiego.

Nr	Data	Rodzaj kontroli	Okres fenologiczny	Wykonawca
1	08.09.2023	poranna	przelot jesienny	Przemysław Chylarecki
2	23.09.2023	poranna	przelot jesienny	Przemysław Chylarecki
3	04.10.2023	poranna	przelot jesienny	Przemysław Chylarecki
4	14.10.2023	poranna	przelot jesienny	Przemysław Chylarecki
5	26.10.2023	poranna	przelot jesienny	Przemysław Chylarecki
6	07.11.2023	poranna	przelot jesienny	Przemysław Chylarecki

Nr	Data	Rodzaj kontroli	Okres fenologiczny	Wykonawca
7	22.11.2023	poranna	przelot jesienny	Przemysław Chylarecki
8	08.12.2023	poranna	zimowanie	Przemysław Chylarecki
9	21.12.2023	poranna	zimowanie	Przemysław Chylarecki
10	06.01.2024	poranna	zimowanie	Przemysław Chylarecki
11	20.01.2024	poranna	zimowanie	Przemysław Chylarecki
12	10.02.2024	poranna	zimowanie	Przemysław Chylarecki
13	20.02.2024	poranna	zimowanie	Przemysław Chylarecki
14	02.03.2024	poranna	przelot wiosenny, sezon lęgowy	Przemysław Chylarecki
15	12.03.2024	poranna	przelot wiosenny, sezon lęgowy	Przemysław Chylarecki
16	26.03.2024	poranna	przelot wiosenny, sezon lęgowy	Przemysław Chylarecki
17	05.04.2024	poranna	przelot wiosenny, sezon lęgowy	Przemysław Chylarecki
18	16.04.2024	nocna/wieczorna	przelot wiosenny, sezon lęgowy	Przemysław Chylarecki
19	23.04.2024	poranna	przelot wiosenny, sezon lęgowy	Przemysław Chylarecki
20	28.04.2024	poranna	przelot wiosenny, sezon lęgowy	Przemysław Chylarecki
21	08.05.2024	poranna	przelot wiosenny, sezon lęgowy	Przemysław Chylarecki
22	16.05.2024	poranna	przelot wiosenny, sezon lęgowy	Przemysław Chylarecki
23	28.05.2024	poranna	sezon lęgowy	Przemysław Chylarecki
24	02.06.2024	nocna/wieczorna	sezon lęgowy	Przemysław Chylarecki
25	11.06.2024	poranna	sezon lęgowy	Przemysław Chylarecki
26	24.06.2024	poranna	sezon lęgowy	Przemysław Chylarecki
27	06.07.2024	poranna	sezon lęgowy	Przemysław Chylarecki
28	21.07.2024	poranna	dyspersja polęgowa	Przemysław Chylarecki
29	07.08.2024	poranna	dyspersja polęgowa	Przemysław Chylarecki
30	23.08.2024	poranna	dyspersja polęgowa	Przemysław Chylarecki

Tabela 10. Zestawienie dat kontroli terenowych na Skwerze Batalionu AK „Miłosz”.

Nr	Data	Rodzaj kontroli	Okres fenologiczny	Wykonawca
1	10.09.2023	poranna	przelot jesienny	Krzysztof Tabernacki
2	20.09.2023	poranna	przelot jesienny	Krzysztof Tabernacki
3	01.10.2023	poranna	przelot jesienny	Krzysztof Tabernacki
4	15.10.2023	poranna	przelot jesienny	Krzysztof Tabernacki
5	29.10.2023	poranna	przelot jesienny	Krzysztof Tabernacki
6	08.11.2023	poranna	przelot jesienny	Krzysztof Tabernacki
7	19.11.2023	poranna	przelot jesienny	Krzysztof Tabernacki
8	06.12.2023	poranna	zimowanie	Krzysztof Tabernacki
9	17.12.2023	poranna	zimowanie	Krzysztof Tabernacki
10	05.01.2024	poranna	zimowanie	Krzysztof Tabernacki
11	20.01.2024	poranna	zimowanie	Krzysztof Tabernacki
12	11.02.2024	poranna	zimowanie	Krzysztof Tabernacki
13	22.02.2024	poranna	zimowanie	Tomasz Chodkiewicz
14	03.03.2024	poranna	przelot wiosenny, sezon lęgowy	Krzysztof Tabernacki
15	16.03.2023	poranna	przelot wiosenny, sezon lęgowy	Krzysztof Tabernacki
16	23.03.2024	poranna	przelot wiosenny, sezon lęgowy	Krzysztof Tabernacki
17	06.04.2024	poranna	przelot wiosenny, sezon lęgowy	Krzysztof Tabernacki
18	12.04.2024	nocna/wieczorna	przelot wiosenny, sezon lęgowy	Krzysztof Tabernacki

Nr	Data	Rodzaj kontroli	Okres fenologiczny	Wykonawca
19	20.04.2024	poranna	przelot wiosenny, sezon lęgowy	Krzysztof Tabernacki
20	27.04.2024	poranna	przelot wiosenny, sezon lęgowy	Krzysztof Tabernacki
21	04.05.2024	poranna	przelot wiosenny, sezon lęgowy	Krzysztof Tabernacki
22	18.05.2024	poranna	przelot wiosenny, sezon lęgowy	Krzysztof Tabernacki
23	26.05.2024	poranna	sezon lęgowy	Krzysztof Tabernacki
24	01.06.2024	nocna/wieczorna	sezon lęgowy	Krzysztof Tabernacki
25	15.06.2024	poranna	sezon lęgowy	Krzysztof Tabernacki
26	22.06.2024	poranna	sezon lęgowy	Krzysztof Tabernacki
27	06.07.2024	poranna	sezon lęgowy	Krzysztof Tabernacki
28	20.07.2024	poranna	dyspersja polęgowa	Krzysztof Tabernacki
29	11.08.2024	poranna	dyspersja polęgowa	Krzysztof Tabernacki
30	23.08.2024	poranna	dyspersja polęgowa	Krzysztof Tabernacki

3.3. Opracowanie wyników

Mapy gatunkowe wykonano w programie QGIS 3.28.11, wykorzystując dane z bazy z bazy BDOT10k z zasobów GUGiK, dostępnej bezpłatnie i możliwej do dowolnego wykorzystania w serwisie www.geoportal.gov.pl oraz Mapy Koron Drzew z zasobów Biura Ochrony Środowiska m. st. Warszawy. Wszystkie obliczenia przytoczone w niniejszym raporcie wykonano w programie Microsoft Excel w pakiecie Office 365. Analizy zasięgu terytoriów dokonano w trakcie prac kameralnych, zarówno z wykorzystaniem tradycyjnych map papierowych, na które przenoszono obserwacje po każdej kontroli, jak i w programie QGIS.

4. Wyniki

4.1. Awifauna badanych terenów

W okresie od 01.09.2023 do 31.08.2024 na badanych terenach dokonano łącznie 8212 obserwacji 15952 osobników ptaków należących do 72 gatunków i jednego taksonu nieoznaczonego (ze względów praktycznych tj. trudność w wiarygodnym oznaczeniu gatunku w terenie, tzw. duże mewy tj. mewę srebrzystą, m. białogłową oraz m. romańską potraktowano zbiorczo jako mewę srebrzystą sensu lato). Należy pamiętać, że liczebności uzyskane w trakcie kontroli terenowych muszą być traktowane jako liczebności przybliżone, ponieważ istnieje prawdopodobieństwo, że niektóre ptaki były liczone na danej kontroli więcej niż raz oraz warunki obserwacji (ptaki zidentyfikowane na podstawie głosu, przemieszczające się grupy osobników itp.) nie zawsze pozwalały dokładnie oszacować liczbę osobników.

Poniżej zaprezentowane zostaną wyniki szczegółowe, osobno dla każdej z badanych powierzchni. Osobno podsumowano osobniki stwierdzone bezpośrednio na badanych terenach (ptaki stacjonarne) i osobniki przelatujące nad badanymi terenami. Jako gatunki zalatujące potraktowano gatunki, które stwierdzano na badanych terenach sporadycznie w sezonie lęgowym, ale u których nie stwierdzono lęgowości. Podział ten jest jednak tak naprawdę głównie uznaniowy. Dlatego należy traktować uzyskane wyniki i zaproponowany podział za próbę określenia zespołu ptaków powierzchni badawczej, dokładnie wskazując jedynie grupę gatunków lęgowych (*patrz rozdział 4.4 i 6.1*).

Awifauna Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego składała się z 55 gatunków i jednego taksonu nieoznaczonego (mewa srebrzysta sensu lato; **tab. 11**). Łącznie dokonano 5422 obserwacji 10360 osobników. Natomiast podczas przelotów nad parkiem stwierdzono łącznie 39 gatunków i jeden takson nieoznaczony (mewa srebrzysta sensu lato; 464 obserwacji 1103 osobników; **tab. 11**).

Tabela 11. Liczba obserwacji (Nob) i osobników (Nos) oraz okres fenologiczny stwierdzeń (*patrz rozdział 3.1*: PJ – przelot jesienny, W – zimowanie, PW – przelot wiosenny, L – sezon lęgowy oraz okres dyspersji polęgowej) poszczególnych gatunków ptaków stwierdzonych w **Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego** w okresie od 01.09.2023 do 31.08.2024. Z – gatunki zalatujące. Gatunki uszeregowano według statusu (ptaki stacjonarne – stwierdzone na powierzchni badawczej, ptaki przelatujące – stwierdzone podczas przelotu nad powierzchnią badawczą), a następnie alfabetycznie wg nazwy polskiej.

Status	Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Okres	Nob	Nos	Z
Ptaki stacjonarne	1	bogatka	<i>Parus major</i>	PJ, W, PW, L	731	1130	
	2	czyż	<i>Spinus spinus</i>	PJ, W, PW	16	54	
	3	drożdżik	<i>Turdus iliacus</i>	PW	1	2	
	4	dzięcioł białoszyi	<i>Dendrocopos syriacus</i>	PJ, W, PW, L	44	46	
	5	dzięcioł duży	<i>Dendrocopos major</i>	PJ, W, PW, L	48	50	
	6	dzięcioł średni	<i>Dendrocoptes medius</i>	PJ, W, PW, L	12	12	Z
	7	dzięcioł zielony	<i>Picus viridis</i>	PJ, W, PW, L	33	33	
	8	dzięciołek	<i>Dryobates minor</i>	PJ, W, PW, L	7	7	
	9	dzwoniec	<i>Chloris chloris</i>	PJ, W, PW, L	8	10	
	10	gajówka	<i>Sylvia borin</i>	L	1	1	Z
	11	gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	PJ, W, PW, L	131	430	
	12	gil	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	PJ, W, PW	22	30	
	13	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>	PJ, W, PW, L	231	1229	
	14	grubodziób	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	PJ, W, PW	9	10	
	15	grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	PJ, PW, L	404	579	
	16	jemiołuszka	<i>Bombycilla garrulus</i>	W	2	50	
	17	kapturka	<i>Sylvia atricapilla</i>	PJ, PW, L	131	142	
	18	kawka	<i>Coloeus monedula</i>	PJ, W, PW, L	38	92	
	19	kos	<i>Turdus merula</i>	PJ, W, PW, L	130	146	
	20	kowalik	<i>Sitta europaea</i>	PJ, W, PW, L	18	20	
	21	krogulec	<i>Accipiter nisus</i>	W, PW, L	22	27	
	22	krzyżówka	<i>Anas platyrhynchos</i>	PJ, PW, L	30	141	
	23	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	PJ, W, PW, L	144	278	
	24	łyśka	<i>Fulica atra</i>	PW	1	1	
	25	mandarynka	<i>Aix galericulata</i>	PW, L	25	60	
	26	mazurek	<i>Passer montanus</i>	PJ, W, PW, L	243	590	
	27	mewa srebrzysta sensu lato	<i>Larus argentatus sensu lato</i>	PW	2	2	
	28	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	PJ, W, PW, L	813	1108	
	29	muchotówka szara	<i>Muscicapa striata</i>	PJ, L	2	2	Z
	30	muchotówka żałobna	<i>Ficedula hypoleuca</i>	PW, L	6	7	Z
	31	mysikrólik	<i>Regulus regulus</i>	PJ, W, PW	45	76	
	32	pełzacz leśny	<i>Certhia familiaris</i>	PJ, W	8	10	
	33	pełzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>	PJ, W, PW, L	237	268	
	34	piecuszek	<i>Phylloscopus trochilus</i>	PJ, PW	3	3	
	35	piegża	<i>Curruca curruca</i>	PW, L	19	19	

Status	Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Okres	Nob	Nos	Z
	36	pierwiosnek	<i>Phylloscopus collybita</i>	PW	5	5	
	37	pleszka	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	PW, L	16	16	
	38	pliszka siwa	<i>Motacilla alba</i>	PW	1	1	
	39	pustułka	<i>Falco tinnunculus</i>	PW	1	1	
	40	raniuszek	<i>Aegithalos caudatus</i>	PJ, W	6	118	
	41	rudzik	<i>Erithacus rubecula</i>	PJ, W, PW, L	52	54	
	42	sierpówka	<i>Streptopelia decaocto</i>	W	1	1	
	43	sosnówka	<i>Periparus ater</i>	PJ, PW	4	4	
	44	sójka	<i>Garrulus glandarius</i>	PJ, W, PW, L	23	30	
	45	sroka	<i>Pica pica</i>	PJ, W, PW, L	28	33	
	46	strzyżyk	<i>Troglodytes troglodytes</i>	PJ, W, PW	8	8	
	47	szczygieł	<i>Carduelis carduelis</i>	PW	2	2	
	48	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	PJ, W, PW, L	147	322	
	49	śmieszka	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	W	3	34	
	50	śpiewak	<i>Turdus philomelos</i>	PJ, PW	10	10	
	51	świstunka leśna	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	PW	12	12	
	52	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	PJ, W, PW, L	1291	2734	
	53	wróbel	<i>Passer domesticus</i>	PJ, W, PW	29	132	
	54	zaganiacz	<i>Hippolais icterina</i>	PW	1	1	
	55	zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	PJ, W, PW, L	163	177	
	56	zniczek	<i>Regulus ignicapilla</i>	PJ, PW	2	2	
Ptaki przelatujące	1	błotniak stawowy	<i>Circus aeruginosus</i>	PW	2	2	
	2	bogatka	<i>Parus major</i>	PJ	2	7	
	3	czyż	<i>Spinus spinus</i>	PJ, PW	5	8	
	4	dymówka	<i>Hirundo rustica</i>	L	3	3	
	5	dzwonec	<i>Chloris chloris</i>	W, PW	8	13	
	6	gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	PJ, W, PW	27	41	
	7	gęgawa	<i>Anser anser</i>	PW	1	2	
	8	gil	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	PW	1	2	
	9	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>	PJ, W, PW	83	240	
	10	grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	PJ, PW	25	81	
	11	jemiołuszka	<i>Bombicilla garrulus</i>	W	1	4	
	12	jerzyk	<i>Apus apus</i>	W, PW	41	153	
	13	kawka	<i>Coloeus monedula</i>	PJ, W, PW	25	35	
	14	kormoran	<i>Phalacrocorax carbo</i>	PW	3	12	
	15	kos	<i>Turdus merula</i>	PJ, PW	3	4	
	16	kowalik	<i>Sitta europaea</i>	W	1	1	
	17	krogulec	<i>Accipiter nisus</i>	W, PW	3	3	
	18	krzyżówka	<i>Anas platyrhynchos</i>	PW	2	4	
	19	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	PJ, W, PW	25	115	
	20	lerka	<i>Lullula arborea</i>	PW	1	1	
	21	mazurek	<i>Passer montanus</i>	PJ, PW	2	5	
	22	mewa siwa	<i>Larus canus</i>	PJ, W, PW	9	10	
	23	mewa srebrzysta sensu lato	<i>Larus argentatus sensu lato</i>	PJ, W, PW	10	18	
	24	myszotów	<i>Buteo buteo</i>	W	1	1	

Status	Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Okres	Nob	Nos	Z
	25	oknówka	<i>Delichon urbicum</i>	W, PW	8	8	
	26	pełzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>	W	1	1	
	27	pliszka siwa	<i>Motacilla alba</i>	PJ	5	5	
	28	pokrzywnica	<i>Prunella modularis</i>	PJ	1	1	
	29	pustułka	<i>Falco tinnunculus</i>	L	1	1	
	30	sierpówka	<i>Streptopelia decaocto</i>	PW	1	2	
	31	skowronek	<i>Alauda arvensis</i>	PW	2	2	
	32	sójka	<i>Garrulus glandarius</i>	PW	1	3	
	33	sroka	<i>Pica pica</i>	PJ	2	2	
	34	szczygieł	<i>Carduelis carduelis</i>	PJ	3	5	
	35	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	PJ, W, PW	17	43	
	36	śmieszka	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	PJ, W, PW	68	111	
	37	śpiewak	<i>Turdus philomelos</i>	PW	1	1	
	38	świergotek łąkowy	<i>Anthus pratensis</i>	PJ	1	1	
	39	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	PJ, W, PW	61	107	
	40	zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	PJ, PW	7	45	

Awifauna Parku im. Janiny Porazińskiej składała się z 36 gatunków ptaków (**tab. 12**). Łącznie dokonano 1317 obserwacji 2730 osobników. Natomiast podczas przelotów nad parkiem stwierdzono łącznie 15 gatunków i jeden takson nieoznaczony (mewa srebrzysta sensu lato; 464 obserwacji 1103 osobników; 41 obserwacji 75 osobników; **tab. 12**).

Tabela 12. Liczba obserwacji (Nob) i osobników (Nos) oraz okres fenologiczny stwierdzeń (*patrz rozdział 3.1*: PJ – przelot jesienny, W – zimowanie, PW – przelot wiosenny, L – sezon lęgowy oraz okres dyspersji polęgowej) poszczególnych gatunków ptaków stwierdzonych w **Parku im. Janiny Porazińskiej** w okresie od 01.09.2023 do 31.08.2024. Z – gatunki zalatujące. Gatunki uszeregowano według statusu (ptaki stacjonarne – stwierdzone na powierzchni badawczej, ptaki przelatujące – stwierdzone podczas przelotu nad powierzchnią badawczą), a następnie alfabetycznie wg nazwy polskiej.

Status	Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Okres	Nob	Nos	Z
Ptaki stacjonarne	1	bogatka	<i>Parus major</i>	PJ, W, PW, L	259	366	
	2	czyż	<i>Spinus spinus</i>	PJ, W	2	8	
	3	dzięcioł białoszyi	<i>Dendrocopos syriacus</i>	PJ, W, PW, L	13	13	
	4	dzięcioł duży	<i>Dendrocopos major</i>	PJ, W, PW, L	5	5	
	5	dzięcioł średni	<i>Dendrocoptes medius</i>	PJ, W	3	3	
	6	dzięcioł zielony	<i>Dryobates minor</i>	PJ	3	3	
	7	dzwoniec	<i>Chloris chloris</i>	W, PW	3	4	
	8	gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	PJ, W, PW, L	72	237	
	9	gil	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	PJ	1	1	
	10	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>	PJ, W, PW, L	185	746	
	11	grubodziób	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	W	1	1	
	12	grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	PJ, W, PW, L	51	61	
	13	kapturka	<i>Sylvia atricapilla</i>	PJ, W, PW, L	27	32	
	14	kawka	<i>Coloeus monedula</i>	W, PW, L	9	22	
	15	kos	<i>Turdus merula</i>	PJ, W, PW, L	16	19	
	16	krogulec	<i>Accipiter nisus</i>	PW	1	1	

Status	Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Okres	Nob	Nos	Z
	17	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	PJ, W, PW, L	15	18	
	18	mazurek	<i>Passer montanus</i>	W, PW, L	53	81	
	19	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	PJ, W, PW, L	185	249	
	20	muchotówka żałobna	<i>Ficedula hypoleuca</i>	PJ, L	2	2	Z
	21	mysikrólik	<i>Regulus regulus</i>	PJ	5	5	
	22	pełzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>	PJ, W, PW, L	48	50	
	23	piegża	<i>Curruca curruca</i>	PW, L	8	14	
	24	pleszka	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	PW, L	8	8	
	25	pokrzywnica	<i>Prunella modularis</i>	PJ	1	1	
	26	pustułka	<i>Falco tinnunculus</i>	PW	1	1	
	27	rudzik	<i>Erithacus rubecula</i>	PJ, W, PW, L	11	11	
	28	sosnówka	<i>Periparus ater</i>	PJ	1	1	
	29	sroka	<i>Pica pica</i>	PJ, W, PW, L	16	17	
	30	strzyżyk	<i>Troglodytes troglodytes</i>	PJ, W	3	3	
	31	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	PJ, PW, L	12	17	
	32	śpiewak	<i>Turdus philomelos</i>	PJ	1	1	
	33	wilga	<i>Oriolus oriolus</i>	PW	1	1	
	34	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	PJ, W, PW, L	243	410	
	35	wróbek	<i>Passer domesticus</i>	PJ, W, PW, L	46	312	
	36	zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	PJ, PW, L	6	6	
Ptaki przelatujące	1	czyż	<i>Spinus spinus</i>	PJ, PW	6	6	
	2	dymówka	<i>Hirundo rustica</i>	L	1	1	
	3	gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	PJ	1	1	
	4	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>	PJ, W	4	17	
	5	jerzyk	<i>Apus apus</i>	L	4	4	
	6	kawka	<i>Coloeus monedula</i>	PJ, W	4	5	
	7	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	W	1	4	
	8	mewa siwa	<i>Larus canus</i>	W	2	4	
	9	mewa srebrzysta sensu lato	<i>Larus argentatus sensu lato</i>	PJ, L	2	2	
	10	oknówka	<i>Delichon urbicum</i>	PW, L	4	4	
	11	sokół wędrowny	<i>Falco peregrinus</i>	L	1	1	
	12	sroka	<i>Pica pica</i>	PW	1	1	
	13	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	W	1	5	
	14	śmieszka	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	PJ, W	4	14	
	15	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	W	3	3	
	16	zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	PJ	2	3	

Awifauna Skweru im. Jerzego Janickiego składała się z 33 gatunków ptaków (**tab. 13**). Łącznie dokonano 642 obserwacji 1022 osobników. Natomiast podczas przelotów nad skwerem stwierdzono łącznie 13 gatunków ptaków (35 obserwacji 91 osobników; **tab. 13**).

Tabela 13. Liczba obserwacji (Nob) i osobników (Nos) oraz okres fenologiczny stwierdzeń (*patrz rozdział 3.1:* PJ – przelot jesienny, W – zimowanie, PW – przelot wiosenny, L – sezon lęgowy oraz okres dyspersji poługowej) poszczególnych gatunków ptaków stwierdzonych na **Skwerze im. Jerzego Janickiego** w okresie od 01.09.2023 do 31.08.2024. Z – gatunki zalatujące. Gatunki uszeregowano według statusu (ptaki stacjonarne – stwierdzone na powierzchni badawczej, ptaki przelatujące – stwierdzone podczas przelotu nad powierzchnią badawczą), a następnie alfabetycznie wg nazwy polskiej.

Status	Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Okres	Nob	Nos	Z
Ptaki stacjonarne	1	bogatka	<i>Parus major</i>	PJ, W, PW, L	70	92	
	2	czyż	<i>Spinus spinus</i>	PW	1	1	
	3	dzięcioł białoszy	<i>Dendrocopos syriacus</i>	W, PW, L	8	9	
	4	dzięcioł duży	<i>Dendrocopos major</i>	PJ, PW	4	4	
	5	dzięciołek	<i>Dryobates minor</i>	PW, L	2	2	Z
	6	dzwoniec	<i>Chloris chloris</i>	PW	2	2	
	7	gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	PJ, W, PW	48	106	
	8	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>	PJ, W, PW, L	69	228	
	9	grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	PJ, PW, L	31	39	
	10	kapturka	<i>Sylvia atricapilla</i>	PW, L	9	11	
	11	kawka	<i>Coloeus monedula</i>	PJ, W, PW, L	7	7	
	12	kos	<i>Turdus merula</i>	PJ, W, PW, L	11	13	
	13	krogulec	<i>Accipiter nisus</i>	PJ	1	1	
	14	kulczyk	<i>Serinus serinus</i>	L	1	1	Z
	15	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	PJ, W, PW, L	19	21	
	16	mazurek	<i>Passer montanus</i>	PW	4	5	
	17	mewa siwa	<i>Larus canus</i>	W	2	9	
	18	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	PJ, W, PW, L	88	105	
	19	muchotłówka szara	<i>Muscicapa striata</i>	PW	1	1	
	20	muchotłówka żałobna	<i>Ficedula hypoleuca</i>	PW	2	2	
	21	pełzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>	PJ, W, PW, L	22	22	
	22	piegża	<i>Curruca curruca</i>	PW	1	1	
	23	pleszka	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	PW	2	2	
	24	rudzik	<i>Erithacus rubecula</i>	PJ	2	2	
	25	sójka	<i>Garrulus glandarius</i>	PJ, PW	2	2	
	26	sroka	<i>Pica pica</i>	PJ, L	2	2	Z
	27	szczygieł	<i>Carduelis carduelis</i>	PW	1	1	
	28	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	PJ, W, PW, L	38	94	
	29	śpiewak	<i>Turdus philomelos</i>	PJ	2	2	
	30	świstunka leśna	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	PW	1	1	
	31	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	PJ, W, PW, L	178	223	
	32	wróbel	<i>Passer domesticus</i>	PJ	2	2	
	33	zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	PJ, PW, L	9	9	
Ptaki przelatujące	1	czyż	<i>Spinus spinus</i>	PJ	1	1	
	2	dzwoniec	<i>Chloris chloris</i>	PJ	1	2	
	3	gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	PJ, W	4	5	
	4	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>	PJ	6	27	
	5	jerzyk	<i>Apus apus</i>	L	5	5	
	6	krogulec	<i>Accipiter nisus</i>	L	1	1	
	7	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	W	1	3	
	8	mewa siwa	<i>Larus canus</i>	W	3	5	

Status	Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Okres	Nob	Nos	Z
	9	oknówka	<i>Delichon urbicum</i>	L	2	2	
	10	słonka	<i>Scolopax rusticola</i>	PJ	1	1	
	11	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	PJ, PW	3	10	
	12	śmieszka	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	PJ, W	4	24	
---	13	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	PJ, PW	3	5	

Awifauna Skweru Batalionu AK „Miłosz” składała się z 21 gatunków ptaków (**tab. 14**). Łącznie dokonano 262 obserwacji 447 osobników. Natomiast podczas przelotów nad parkiem stwierdzono łącznie 8 gatunków i jeden takson nieoznaczony (mewa srebrzysta sensu lato; 29 obserwacji 123 osobników; **tab. 14**).

Tabela 14. Liczba obserwacji (Nob) i osobników (Nos) oraz okres fenologiczny stwierdzeń (*patrz rozdział 3.1*: PJ – przelot jesienny, W – zimowanie, PW – przelot wiosenny, L – sezon lęgowy oraz okres dyspersji polęgowej) poszczególnych gatunków ptaków stwierdzonych na **Skwerze Batalionu AK „Miłosz”** w okresie od 01.09.2023 do 31.08.2024. Z – gatunki zalatujące. Gatunki uszeregowano według statusu (ptaki stacjonarne – stwierdzone na powierzchni badawczej, ptaki przelatujące – stwierdzone podczas przelotu nad powierzchnią badawczą), a następnie alfabetycznie wg nazwy polskiej.

Status	Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Okres	Nob	Nos	Z
Ptaki stacjonarne	1	bogatka	<i>Parus major</i>	PJ, W, PW, L	18	46	
	2	dzięcioł białoszyi	<i>Dendrocopos syriacus</i>	PJ	1	1	
	3	gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	PJ, W	9	33	
	4	gil	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	PJ, W, PW	4	15	
	5	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>	PJ, W, PW, L	24	113	
	6	grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	PJ, PW, L	5	6	
	7	kapturka	<i>Sylvia atricapilla</i>	L	1	2	
	8	kawka	<i>Coloeus monedula</i>	W	1	1	
	9	kos	<i>Turdus merula</i>	PJ, W, PW, L	5	5	
	10	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	PJ, W	3	4	
	11	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	PJ, W, PW, L	11	15	
	12	muchotłówka żałobna	<i>Ficedula hypoleuca</i>	L	1	1	Z
	13	mysikrólik	<i>Regulus regulus</i>	PJ	1	2	
	14	pełzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>	W	2	2	
	15	piegża	<i>Curruca curruca</i>	L	1	1	Z
	16	pierwiosnek	<i>Phylloscopus collybita</i>	PJ	1	1	
	17	sójka	<i>Garrulus glandarius</i>	PJ, PW	4	10	
	18	sroka	<i>Pica pica</i>	PJ, W, L	6	7	
	19	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	PW, L	4	7	
	20	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	PJ, W, PW, L	44	72	
	21	wróbel	<i>Passer domesticus</i>	PJ, W, PW, L	116	103	
Ptaki przelatujące	1	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>	PJ, W, PW, L	13	54	
	2	jerzyk	<i>Apus apus</i>	L	4	33	
	3	kawka	<i>Coloeus monedula</i>	W	1	1	
	4	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	PJ	2	2	
	5	mewa srebrzysta sensu lato	<i>Larus argentatus sensu lato</i>	PW	1	1	
	6	sroka	<i>Pica pica</i>	PJ	1	2	
	7	śmieszka	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	PJ, W	5	6	

Status	Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Okres	Nob	Nos	Z
	8	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	PW	1	1	
	9	zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	PJ	1	23	

4.2. Awifauna przelotna

4.2.1. Przelot jesienny

W okresie przelotu jesiennego (01.09.2023 – 30.11.2023) w trakcie kontroli terenowych w Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego stwierdzono łącznie 45 gatunków ptaków (38 gatunków na terenie badań i 20 gatunków w trakcie przelotów) (**tab. 15**). W tym samym okresie w trakcie kontroli w Parku im. Janiny Porazińskiej stwierdzono 31 gatunków (28 gatunków ptaków w samym parku oraz 7 gatunków ptaków podczas przelotów) (**tab. 16**). W trakcie kontroli na Skwerze im. Jerzego Janickiego stwierdzono łącznie 23 gatunki (19 gatunków ptaków na samym skwerze i 8 podczas przelotów) (**tab. 17**), a w trakcie kontroli na Skwerze Batalionu AK „Miłosz” w omawianym okresie stwierdzono łącznie 17 gatunków (15 gatunków ptaków na samym skwerze i 5 podczas przelotów) (**tab. 18**).

Tabela 15 Gatunki ptaków stwierdzone w **Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego** w okresie migracji jesiennej (01.09.2023-30.11.2023. Kontrole: nr kontroli (1-7), na których stwierdzono dany gatunek. N max: maksymalna liczba osobników stwierdzona podczas jednej kontroli terenowej. Gatunki uszeregowano wg statusu (ptaki stacjonarne – stwierdzone na powierzchni badawczej, ptaki przelatujące – stwierdzone podczas przelotu nad powierzchnią badawczą), a następnie alfabetycznie wg nazwy polskiej.

Status	Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Kontrole	N max
Ptaki stacjonarne	1	bogatka	<i>Parus major</i>	1-7	47
	2	czyż	<i>Spinus spinus</i>	2-4, 6	20
	3	dzięcioł białoszyi	<i>Dendrocopos syriacus</i>	1-3, 5-7	3
	4	dzięcioł duży	<i>Dendrocopos major</i>	1, 3-4, 6-7	1
	5	dzięcioł średni	<i>Dendrocoptes medius</i>	1, 4, 7	1
	6	dzięcioł zielony	<i>Picus viridis</i>	1, 6-7	2
	7	dzięciołek	<i>Dryobates minor</i>	4	1
	8	dzwoniec	<i>Chloris chloris</i>	7	3
	9	gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	1-2, 4-7	13
	10	gil	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	5-7	5
	11	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>	1-7	88
	12	grubodziób	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	4	1
	13	grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	1-5	25
	14	kapturka	<i>Sylvia atricapilla</i>	1	1
	15	kawka	<i>Coloeus monedula</i>	1-7	5
	16	kos	<i>Turdus merula</i>	2, 4-7	3
	17	kowalik	<i>Sitta europaea</i>	4, 6-7	1
	18	krzyżówka	<i>Anas platyrhynchos</i>	1-5	17
	19	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	1-3, 5-7	13
	20	mazurek	<i>Passer montanus</i>	2-7	50
	21	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	1-7	29
	22	mucholówka szara	<i>Muscicapa striata</i>	1	1
	23	mysiokrólik	<i>Regulus regulus</i>	2, 4-7	16
	24	pełzacz leśny	<i>Certhia familiaris</i>	5-6	2

Status	Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Kontrole	N max
	25	pełzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>	1-7	10
	26	piecuszek	<i>Phylloscopus trochilus</i>	1	1
	27	ranuszek	<i>Aegithalos caudatus</i>	4-5, 7	6
	28	rudzik	<i>Erithacus rubecula</i>	1-3, 5-7	9
	29	sosnówka	<i>Periparus ater</i>	4	3
	30	sójka	<i>Garrulus glandarius</i>	1-2, 5, 7	1
	31	sroka	<i>Pica pica</i>	1-6	4
	32	strzyżyk	<i>Troglodytes troglodytes</i>	2, 6-7	1
	33	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	1-4, 7	7
	34	śpiewak	<i>Turdus philomelos</i>	1-2, 4	2
	35	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	1-7	67
	36	wróbel	<i>Passer domesticus</i>	3-5	23
	37	zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	1-4, 6	3
	38	zniczek	<i>Regulus ignicapilla</i>	5	1
Ptaki przelatujące	1	bogatka	<i>Parus major</i>	5	7
	2	czyż	<i>Spinus spinus</i>	3, 6-7	4
	3	gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	3, 5-6	9
	4	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>	1, 3-7	12
	5	grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	3-5	20
	6	kawka	<i>Coloeus monedula</i>	2, 5-7	3
	7	kos	<i>Turdus merula</i>	3, 6	2
	8	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	1-6	36
	9	mazurek	<i>Passer montanus</i>	3	1
	10	mewa siwa	<i>Larus canus</i>	7	2
	11	mewa srebrzysta sensu lato	<i>Larus argentatus sensu lato</i>	2-3, 5	3
	12	pliszka siwa	<i>Motacilla alba</i>	1-3, 5	2
	13	pokrzywnica	<i>Prunella modularis</i>	2	1
	14	sroka	<i>Pica pica</i>	5-6	1
	15	szczygieł	<i>Carduelis carduelis</i>	3, 6-7	3
	16	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	4-5, 7	6
	17	śmieszka	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	3-4, 6-7	35
	18	świergotek łąkowy	<i>Anthus pratensis</i>	4	1
	19	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	1, 4-7	12
	20	zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	2, 4-5	37

Zdjęcie 9. Kwieczoł żerujący jesienią w Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego (fot. Tomasz Chodkiewicz).

Tabela 16. Gatunki ptaków stwierdzone w **Parku im. Janiny Porazińskiej** w okresie migracji jesiennej (01.09.2023-30.11.2023. Kontrole: nr kontroli (1-7), na których stwierdzono dany gatunek. N max: maksymalna liczba osobników stwierdzona podczas jednej kontroli terenowej. Gatunki uszeregowano wg statusu (ptaki stacjonarne – stwierdzone na powierzchni badawczej, ptaki przelatujące – stwierdzone podczas przelotu nad powierzchnią badawczą), a następnie alfabetycznie wg nazwy polskiej.

Status	Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Kontrole	N max
Ptaki stacjonarne	1	bogatka	<i>Parus major</i>	1-7	34
	2	czyż	<i>Spinus spinus</i>	4	1
	3	dzięcioł białoszyi	<i>Dendrocopos syriacus</i>	1, 3-4	3
	4	dzięcioł duży	<i>Dendrocopos major</i>	4	1
	5	dzięcioł średni	<i>Dendrocoptes medius</i>	1, 7	1
	6	dzięcioł zielony	<i>Picus viridis</i>	2-3	1
	7	gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	1-2, 5-7	5
	8	gil	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	5	1
	9	gołąb miejski	<i>Columba livia f. urbana</i>	1-7	49
	10	grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	1-4	3
	11	kapturka	<i>Sylvia atricapilla</i>	1	1
	12	kos	<i>Turdus merula</i>	3-4, 6	2
	13	kwiezoł	<i>Turdus pilaris</i>	1-2, 5, 7	4
	14	mazurek	<i>Passer montanus</i>	3-7	5
	15	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	1-7	20
	16	muchotłówka żałobna	<i>Ficedula hypoleuca</i>	1	1
	17	mysikrólik	<i>Regulus regulus</i>	4-5, 7	3
	18	pełzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>	1-7	4
	19	pokrzywnica	<i>Prunella modularis</i>	4	1
	20	rudzik	<i>Erithacus rubecula</i>	2, 4-5	2
	21	sosnowka	<i>Periparus ater</i>	2	1

Status	Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Kontrole	N max
---	22	sroka	<i>Pica pica</i>	1, 5-6	3
	23	strzyżyk	<i>Troglodytes troglodytes</i>	6-7	1
	24	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	3	1
	25	śpiewak	<i>Turdus philomelos</i>	3	1
	26	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	1-7	21
	27	wróbel	<i>Passer domesticus</i>	1-7	27
	28	zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	3	1
Ptaki przelatujące	1	czyż	<i>Spinus spinus</i>	2-4	2
	2	gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	5	1
	3	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>	5, 7	5
	4	kawka	<i>Coloeus monedula</i>	3, 7	1
	5	mewa srebrzysta sensu lato	<i>Larus argentatus sensu lato</i>	7	1
	6	śmieszka	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	7	1
	7	zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	2, 4	2

Tabela 17. Gatunki ptaków stwierdzone na **Skwerze im. Jerzego Janickiego** w okresie migracji jesiennej (01.09.2023-30.11.2023. Kontrole: nr kontroli (1-7), na których stwierdzono dany gatunek. N max: maksymalna liczba osobników stwierdzona podczas jednej kontroli terenowej. Gatunki uszeregowano wg statusu (ptaki stacjonarne – stwierdzone na powierzchni badawczej, ptaki przelatujące – stwierdzone podczas przelotu nad powierzchnią badawczą), a następnie alfabetycznie wg nazwy polskiej.

Status	Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Kontrole	N max
Ptaki stacjonarne	1	bogatka	<i>Parus major</i>	1-7	9
	2	dzięcioł duży	<i>Dendrocopos major</i>	2	2
	3	gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	1-3, 5-7	18
	4	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>	1-7	27
	5	grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	1-4	10
	6	kawka	<i>Coloeus monedula</i>	5-7	1
	7	kos	<i>Turdus merula</i>	4, 6	1
	8	krogulec	<i>Accipiter nisus</i>	2	1
	9	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	1-2, 5-6	3
	10	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	1-7	8
	11	pełzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>	1-4, 6	1
	12	rudzik	<i>Erithacus rubecula</i>	3, 5	1
	13	sójka	<i>Garrulus glandarius</i>	2	1
	14	sroka	<i>Pica pica</i>	2	1
	15	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	4, 6-7	11
	16	śpiewak	<i>Turdus philomelos</i>	2, 4	1
	17	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	1-7	17
	18	wróbel	<i>Passer domesticus</i>	6	1
	19	zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	2	1
Ptaki przelatujące	1	czyż	<i>Spinus spinus</i>	3	1
	2	dzwoniec	<i>Chloris chloris</i>	4	2
	3	gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	4, 7	1
	4	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>	3, 5	23
	5	słonka	<i>Scolopax rusticola</i>	7	1
	6	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	2, 5	6
	7	śmieszka	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	7	2

Status	Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Kontrole	N max
	8	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	6	3

Tabela 18. Gatunki ptaków stwierdzone na Skwerze Batalionu AK „Miłosz” w okresie migracji jesiennej (01.09.2023-30.11.2023. Kontrole: nr kontroli (1-7), na których stwierdzono dany gatunek. N max: maksymalna liczba osobników stwierdzona podczas jednej kontroli terenowej. Gatunki uszeregowano wg statusu (ptaki stacjonarne – stwierdzone na powierzchni badawczej, ptaki przelatujące – stwierdzone podczas przelotu nad powierzchnią badawczą), a następnie alfabetycznie wg nazwy polskiej.

Status	Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Kontrole	N max
Ptaki stacjonarne	1	bogatka	<i>Parus major</i>	1, 4-7	4
	2	dzięcioł białoszyi	<i>Dendrocopos syriacus</i>	5	1
	3	gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	5-7	6
	4	gil	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	6	7
	5	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>	1-2, 4-7	15
	6	grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	3	1
	7	kos	<i>Turdus merula</i>	7	1
	8	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	6-7	2
	9	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	6	1
	10	mysiokrólik	<i>Regulus regulus</i>	5	2
	11	pierwiosnek	<i>Phylloscopus collybita</i>	1	1
	12	sójka	<i>Garrulus glandarius</i>	7	2
	13	sroka	<i>Pica pica</i>	2-3	1
	14	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	1-7	4
	15	wróbel	<i>Passer domesticus</i>	3, 6-7	14
Ptaki przelatujące	1	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>	5-7	20
	2	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	6	2
	3	sroka	<i>Pica pica</i>	6	2
	4	śmieszka	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	6	1
	5	zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	3	23

4.2.2. Przelot wiosenny

W okresie przelotu wiosennego (01.03.2024 – 19.05.2023) w trakcie kontroli terenowych w Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego stwierdzono łącznie 59 gatunków ptaków (49 gatunków na terenie badań i 28 gatunków w trakcie przelotów) (**tab. 15**). W tym samym okresie w trakcie kontroli w Parku im. Janiny Porazińskiej stwierdzono 27 gatunków (25 gatunków w samym parku oraz 3 gatunki podczas przelotów) (**tab. 16**). W trakcie kontroli na Skwerze im. Jerzego Janickiego stwierdzono łącznie 26 gatunków (26 gatunków ptaków na samym skwerze i 2 podczas przelotów) (**tab. 17**), a w trakcie kontroli na Skwerze Batalionu AK „Miłosz” w omawianym okresie stwierdzono łącznie 11 gatunków (10 gatunków ptaków na samym skwerze i 3 podczas przelotów) (**tab. 18**).

Tabela 19. Gatunki ptaków stwierdzone w **Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego** w okresie przelotu wiosennego (01.03.-19.05.2024). Kontrole: nr kontroli (14-22), na których stwierdzono dany gatunek. N max: maksymalna liczba osobników stwierdzona podczas jednej kontroli terenowej. Gatunki uszeregowano wg statusu (ptaki stacjonarne – stwierdzone na powierzchni badawczej, ptaki przelatujące – stwierdzone podczas przelotu nad powierzchnią badawczą), a następnie alfabetycznie wg nazwy polskiej.

Status	Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Kontrole	N max
Ptaki stacjonarne	1	bogatka	<i>Parus major</i>	14-22	16
	2	czyż	<i>Spinus spinus</i>	14-16	2
	3	drożdżik	<i>Turdus iliacus</i>	16	2
	4	dzięcioł białoszyi	<i>Dendrocopos syriacus</i>	14-18, 20-21	2
	5	dzięcioł duży	<i>Dendrocopos major</i>	14, 16-17, 20-22	3
	6	dzięcioł średni	<i>Dendrocytes medius</i>	14-16	1
	7	dzięcioł zielony	<i>Picus viridis</i>	14-20	2
	8	dzięciołek	<i>Dryobates minor</i>	17, 20	2
	9	dzwoniec	<i>Chloris chloris</i>	18-19, 22	2
	10	gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	14-17	5
	11	gil	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	14-15	3
	12	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>	14-22	68
	13	grubodziób	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	14-16	2
	14	grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	14-22	25
	15	kapturka	<i>Sylvia atricapilla</i>	17-22	10
	16	kawka	<i>Coloeus monedula</i>	17-18, 20-22	20
	17	kos	<i>Turdus merula</i>	14-22	9
	18	kowalik	<i>Sitta europaea</i>	14-17	3
	19	krogulec	<i>Accipiter nisus</i>	14-16, 20-21	3
	20	krzyżówka	<i>Anas platyrhynchos</i>	14-22	4
	21	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	14-22	19
	22	łyśka	<i>Fulica atra</i>	16	1
	23	mandarynka	<i>Aix galericulata</i>	15-20, 22	7
	24	mazurek	<i>Passer montanus</i>	14-22	37
	25	mewa srebrzysta sensu lato	<i>Larus argentatus sensu lato</i>	16, 19	1
	26	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	8	24
	27	muchotówka żałobna	<i>Ficedula hypoleuca</i>	20	3
	28	mysikrólik	<i>Regulus regulus</i>	14-16	2
	29	pełzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>	14-22	11
	30	piecuszek	<i>Phylloscopus trochilus</i>	19-20	1
	31	piegża	<i>Curruca curruca</i>	18-20, 22	3
	32	pierwiosnek	<i>Phylloscopus collybita</i>	19	3
	33	pleszka	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	18-22	2
	34	pliszka siwa	<i>Motacilla alba</i>	17	1
	35	pustułka	<i>Falco tinnunculus</i>	19	1
	36	rudzik	<i>Erithacus rubecula</i>	14-22	3
	37	sosnówka	<i>Periparus ater</i>	21	1
	38	sójka	<i>Garrulus glandarius</i>	14-17, 19, 22	7
	39	sroka	<i>Pica pica</i>	14, 16-17, 20	2
	40	strzyżyk	<i>Troglodytes troglodytes</i>	15	1
	41	szczygieł	<i>Carduelis carduelis</i>	17	1
	42	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	14-17, 19-22	19
	43	śpiewak	<i>Turdus philomelos</i>	16-17, 20	2

Status	Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Kontrole	N max
---	44	świstunka leśna	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	19-22	4
	45	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	14-22	95
	46	wróbel	<i>Passer domesticus</i>	14, 16-17, 19, 21-22	5
	47	zaganiacz	<i>Hippolais icterina</i>	22	1
	48	zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	14-22	20
	49	zniczek	<i>Regulus ignicapilla</i>	16	1
Ptaki przelatujące	1	błotniak stawowy	<i>Circus aeruginosus</i>	17, 20	1
	2	czyż	<i>Spinus spinus</i>	14-15	1
	3	dzwoniec	<i>Chloris chloris</i>	14-17	1
	4	gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	14	2
	5	gęgawa	<i>Anser anser</i>	15	2
	6	gil	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	16	2
	7	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>	14-15, 17, 19, 21-22	14
	8	grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	15, 17, 19-21	32
	9	jerzyk	<i>Apus apus</i>	20-22	20
	10	kawka	<i>Coloeus monedula</i>	15-17	7
	11	kormoran	<i>Phalacrocorax carbo</i>	17, 17	11
	12	kos	<i>Turdus merula</i>	16	1
	13	krogulec	<i>Accipiter nisus</i>	20	1
	14	krzyżówka	<i>Anas platyrhynchos</i>	16, 20	2
	15	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	14-15	4
	16	lerka	<i>Lullula arborea</i>	14	1
	17	mazurek	<i>Passer montanus</i>	16	4
	18	mewa siwa	<i>Larus canus</i>	17	1
	19	mewa srebrzysta sensu lato	<i>Larus argentatus sensu lato</i>	15	4
	20	oknówka	<i>Delichon urbicum</i>	16	1
	21	sierpówka	<i>Streptopelia decaocto</i>	22	1
	22	skowronek	<i>Alauda arvensis</i>	14, 16	1
	23	sójka	<i>Garrulus glandarius</i>	17	3
	24	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	14-16, 19-20	9
	25	śmieszka	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	14-16	8
	26	śpiewak	<i>Turdus philomelos</i>	17	1
	27	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	14-17, 20, 22	5
	28	zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	15	4

Tabela 20. Gatunki ptaków stwierdzone w **Parku im. Janiny Porazińskiej** w okresie przelotu wiosennego (01.03.-19.05.2024). Kontrole: nr kontroli (14-22), na których stwierdzono dany gatunek. N max: maksymalna liczba osobników stwierdzona podczas jednej kontroli terenowej. Gatunki uszeregowano wg statusu (ptaki stacjonarne – stwierdzone na powierzchni badawczej, ptaki przelatujące – stwierdzone podczas przelotu nad powierzchnią badawczą), a następnie alfabetycznie wg nazwy polskiej.

Status	Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Kontrole	N max
Ptaki stacjonarne	1	bogatka	<i>Parus major</i>	14-17, 19-22	14
	2	dzięcioł białoszyi	<i>Dendrocopos syriacus</i>	15, 17	2
	3	dzięcioł duży	<i>Dendrocopos major</i>	14, 17	1
	4	dzwoniec	<i>Chloris chloris</i>	17	2
	5	gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	14-16	79
	6	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>	14-17, 19-22	56

---	7	grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	14-22	11
	8	kapturka	<i>Sylvia atricapilla</i>	19-22	4
	9	kawka	<i>Coloeus monedula</i>	20, 22	4
	10	kos	<i>Turdus merula</i>	14, 16, 22	4
	11	krogulec	<i>Accipiter nisus</i>	18	1
	12	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	14, 16, 18, 29, 22	4
	13	mazurek	<i>Passer montanus</i>	14-17, 19-22	6
	14	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	14-17, 19-22	14
	15	pełzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>	14-17, 20, 22	2
	16	piegża	<i>Curruca curruca</i>	18, 20-21	2
	17	pleszka	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	19-21	2
	18	pustułka	<i>Falco tinnunculus</i>	18	1
	19	rudzik	<i>Erithacus rubecula</i>	16	1
	20	sroka	<i>Pica pica</i>	14-15, 19, 21-22	2
	21	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	17, 20-22	7
	22	wilga	<i>Oriolus oriolus</i>	21	1
	23	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	14-22	18
	24	wróbel	<i>Passer domesticus</i>	14-17, 19-20, 22	25
	25	zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	17, 19, 21	1
Ptaki przelatujące	1	czyż	<i>Spinus spinus</i>	16	1
	2	oknówka	<i>Delichon urbicum</i>	22	1
	3	sroka	<i>Pica pica</i>	16	1

Tabela 21. Gatunki ptaków stwierdzone na **Skwerze im. Jerzego Janickiego** w okresie przelotu wiosennego (01.03.-19.05.2024). Kontrole: nr kontroli (14-22), na których stwierdzono dany gatunek. N max: maksymalna liczba osobników stwierdzona podczas jednej kontroli terenowej. Gatunki uszeregowano wg statusu (ptaki stacjonarne – stwierdzone na powierzchni badawczej, ptaki przelatujące – stwierdzone podczas przelotu nad powierzchnią badawczą), a następnie alfabetycznie wg nazwy polskiej.

Status	Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Kontrole	N max
Ptaki stacjonarne	1	bogatka	<i>Parus major</i>	14-17, 19-22	4
	2	czyż	<i>Spinus spinus</i>	16	1
	3	dzięcioł białoszyi	<i>Dendrocopos syriacus</i>	20, 22	1
	4	dzięcioł duży	<i>Dendrocopos major</i>	21	1
	5	dzięciołek	<i>Dryobates minor</i>	22	1
	6	dzwoniec	<i>Chloris chloris</i>	22	2
	7	gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	14-15	1
	8	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>	14, 16-20, 22	15
	9	grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	16-22	7
	10	kapturka	<i>Sylvia atricapilla</i>	19-22	2
	11	kawka	<i>Coloeus monedula</i>	19	1
	12	kos	<i>Turdus merula</i>	15-18, 20-22	2
	13	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	14-17, 19-22	2
	14	mazurek	<i>Passer montanus</i>	16-17	2
	15	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	14-22	5
	16	muchotówka szara	<i>Muscicapa striata</i>	22	1
	17	muchotówka żałobna	<i>Ficedula hypoleuca</i>	21-22	1
	18	pełzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>	16-17, 19-22	3
	19	piegża	<i>Curruca curruca</i>	20	1

	20	pleszka	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	20, 22	1
	21	sójka	<i>Garrulus glandarius</i>	15	1
	22	szczygieł	<i>Carduelis carduelis</i>	19	1
	23	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	14-18, 20-22	21
	24	świstunka leśna	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	20	1
	25	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	14-22	15
	26	zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	16, 19, 21-22	1
Ptaki przelatujące	1	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	14	2
	2	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	18	1

Tabela 22. Gatunki ptaków stwierdzone na **Skwerze Batalionu AK „Miłosz”** w okresie przelotu wiosennego (01.03.-19.05.2024). Kontrole: nr kontroli (14-22), na których stwierdzono dany gatunek. N max: maksymalna liczba osobników stwierdzona podczas jednej kontroli terenowej. Gatunki uszeregowano wg statusu (ptaki stacjonarne – stwierdzone na powierzchni badawczej, ptaki przelatujące – stwierdzone podczas przelotu nad powierzchnią badawczą), a następnie alfabetycznie wg nazwy polskiej.

Status	Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Kontrole	N max
Ptaki stacjonarne	1	bogatka	<i>Parus major</i>	16, 22	3
	2	gil	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	16	2
	3	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>	14-16, 20-22	9
	4	grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	16-18	2
	5	kos	<i>Turdus merula</i>	20	1
	6	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	15, 17, 20-21	1
	7	sójka	<i>Garrulus glandarius</i>	14, 17	7
	8	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	15, 20	4
	9	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	14-18, 20-22	5
	10	wróbel	<i>Passer domesticus</i>	14-16, 20, 22	4
Ptaki przelatujące	1	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>	14-15	5
	2	mewa srebrzysta sensu lato	<i>Larus argentatus sensu lato</i>	15	1
	3	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	14	1

4.3. Awifauna zimująca

W okresie zimowania (01.12.2023 – 29.02.2022) w trakcie kontroli terenowych w Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego stwierdzono łącznie 37 gatunków ptaków (34 gatunki na terenie badań i 15 gatunków w trakcie przelotów) (**tab. 15**). W tym samym okresie w trakcie kontroli w Parku im. Janiny Porazińskiej stwierdzono 24 gatunki (21 gatunków w samym parku oraz 7 gatunków podczas przelotów) (**tab. 16**). W trakcie kontroli na Skwerze im. Jerzego Janickiego stwierdzono łącznie 13 gatunków (12 gatunków ptaków na samym skwerze i 4 podczas przelotów) (**tab. 17**), a w trakcie kontroli na Skwerze Batalionu AK „Miłosz” w omawianym okresie stwierdzono łącznie 13 gatunków (12 gatunków ptaków na samym skwerze i 3 podczas przelotów) (**tab. 18**).

Tabela 23. Gatunki ptaków stwierdzone w **Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego** w okresie zimowym (01.12.2023-29.02.2024. Kontrole: nr kontroli (8-13), na których stwierdzono dany gatunek. N max: maksymalna liczba osobników stwierdzona podczas jednej kontroli terenowej. Gatunki uszeregowano wg statusu (ptaki stacjonarne – stwierdzone na powierzchni badawczej, ptaki przelatujące – stwierdzone podczas przelotu nad powierzchnią badawczą), a następnie alfabetycznie wg nazwy polskiej.

Status	Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Kontrole	N max
Ptaki stacjonarne	1	bogatka	<i>Parus major</i>	8-13	41
	2	czyż	<i>Spinus spinus</i>	8-9, 11, 13	11
	3	dzięcioł białoszyi	<i>Dendrocopos syriacus</i>	10-13	1
	4	dzięcioł duży	<i>Dendrocopos major</i>	8, 10-13	2
	5	dzięcioł średni	<i>Dendrocoptes medius</i>	11-13	1
	6	dzięcioł zielony	<i>Picus viridis</i>	9-11, 13	1
	7	dzięciołek	<i>Dryobates minor</i>	13	1
	8	dzwoniec	<i>Chloris chloris</i>	11, 13	2
	9	gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	8-13	79
	10	gil	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	8, 10-13	7
	11	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>	8-13	80
	12	grubodziób	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	11	2
	13	jasiołuska	<i>Bombycilla garrulus</i>	8-9	40
	14	kawka	<i>Coloeus monedula</i>	8-13	8
	15	kos	<i>Turdus merula</i>	8-9, 11-13	5
	16	kowalik	<i>Sitta europaea</i>	10, 12-13	1
	17	krogulec	<i>Accipiter nisus</i>	10-12	1
	18	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	8-13	26
	19	mazurek	<i>Passer montanus</i>	8-13	55
	20	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	8-13	52
	21	mysikrólik	<i>Regulus regulus</i>	8-11	4
	22	pełzacz leśny	<i>Certhia familiaris</i>	8-9	4
	23	pełzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>	8-13	9
	24	ranuszek	<i>Aegithalos caudatus</i>	8-13	15
	25	rudzik	<i>Erithacus rubecula</i>	9, 11	1
	26	sierpówka	<i>Streptopelia decaocto</i>	13	1
	27	sójka	<i>Garrulus glandarius</i>	12	3
	28	sroka	<i>Pica pica</i>	8, 11-13	2
	29	strzyżyk	<i>Troglodytes troglodytes</i>	8, 10, 13	2
	30	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	8-9, 11, 13	106
	31	śmieszka	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	10-13	30
	32	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	8-13	127
	33	wróbel	<i>Passer domesticus</i>	8-13	26
	34	zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	13	2
Ptaki przelatujące	1	dzwoniec	<i>Chloris chloris</i>	8-9	6
	2	gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	8-13	5
	3	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>	8-13	34
	4	jasiołuska	<i>Bombycilla garrulus</i>	11	4
	5	kawka	<i>Coloeus monedula</i>	9-13	5
	6	kowalik	<i>Sitta europaea</i>	10	1
	7	krogulec	<i>Accipiter nisus</i>	8-9	1
	8	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	8-10, 12-13	43
	9	mewa siwa	<i>Larus canus</i>	8-9, 11	2

Status	Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Kontrole	N max
	10	mewa srebrzysta sensu lato	<i>Larus argentatus sensu lato</i>	8-9	2
	11	myszotów	<i>Buteo buteo</i>	9	1
	12	pełzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>	10	1
	13	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	8	7
	14	śmieszka	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	8-13	7
	15	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	8-13	8

Tabela 24. Gatunki ptaków stwierdzone w **Parku im. Janiny Porazińskiej** w okresie zimowym (01.12.2023-29.02.2024). Kontrole: nr kontroli (8-13), na których stwierdzono dany gatunek. N max: maksymalna liczba osobników stwierdzona podczas jednej kontroli terenowej. Gatunki uszeregowano wg statusu (ptaki stacjonarne – stwierdzone na powierzchni badawczej, ptaki przelatujące – stwierdzone podczas przelotu nad powierzchnią badawczą), a następnie alfabetycznie wg nazwy polskiej.

Status	Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Kontrole	N max
Ptaki stacjonarne	1	bogatka	<i>Parus major</i>	8-13	28
	2	czyż	<i>Spinus spinus</i>	9	7
	3	dzięcioł białoszyi	<i>Dendrocopos syriacus</i>	8-9, 11	3
	4	dzięcioł duży	<i>Dendrocopos major</i>	11	1
	5	dzięcioł średni	<i>Dendrocoptes medius</i>	11	1
	6	dzwoniec	<i>Chloris chloris</i>	13	1
	7	gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	8-13	32
	8	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>	8-13	102
	9	grubodziób	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	11	1
	10	grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	13	1
	11	kawka	<i>Coloeus monedula</i>	10-12	10
	12	kos	<i>Turdus merula</i>	10-11	4
	13	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	11	1
	14	mazurek	<i>Passer montanus</i>	8-10, 12-13	13
	15	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	8-13	21
	16	pełzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>	8-13	3
	17	rudzik	<i>Erithacus rubecula</i>	9-11	1
	18	sroka	<i>Pica pica</i>	8, 11-12	2
	19	strzyżyk	<i>Troglodytes troglodytes</i>	10	1
	20	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	8-13	43
	21	wróbel	<i>Passer domesticus</i>	8-13	65
Ptaki przelatujące	1	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>	10, 13	5
	2	kawka	<i>Coloeus monedula</i>	8, 13	2
	3	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	12	4
	4	mewa siwa	<i>Larus canus</i>	8	4
	5	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	8	5
	6	śmieszka	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	8-9	10
	7	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	9, 13	2

Tabela 25. Gatunki ptaków stwierdzone na **Skwerze im. Jerzego Janickiego** w okresie zimowym (01.12.2023-29.02.2024. Kontrole: nr kontroli (8-13), na których stwierdzono dany gatunek. N max: maksymalna liczba osobników stwierdzona podczas jednej kontroli terenowej. Gatunki uszeregowano wg statusu (ptaki stacjonarne – stwierdzone na powierzchni badawczej, ptaki przelatujące – stwierdzone podczas przelotu nad powierzchnią badawczą), a następnie alfabetycznie wg nazwy polskiej.

Status	Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Kontrole	N max
Ptaki stacjonarne	1	bogatka	<i>Parus major</i>	8-13	10
	2	dzięcioł białoszyi	<i>Dendrocopos syriacus</i>	12	1
	3	gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	8-13	16
	4	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>	9, 12-13	32
	5	kawka	<i>Coloeus monedula</i>	8, 12	2
	6	kos	<i>Turdus merula</i>	12	2
	7	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	8, 11	2
	8	mewa siwa	<i>Larus canus</i>	8-9	8
	9	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	8-13	12
	10	pełzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>	12-13	2
	11	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	8, 12-13	15
	12	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	8-13	19
Ptaki przelatujące	1	gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	9, 11	2
	2	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	8	3
	3	mewa siwa	<i>Larus canus</i>	8, 10	4
	4	śmieszka	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	8, 10	21

Tabela 26. Gatunki ptaków stwierdzone na **Skwerze Batalionu AK „Miłosz”** w okresie zimowym (01.12.2023-29.02.2024. Kontrole: nr kontroli (8-13), na których stwierdzono dany gatunek. N max: maksymalna liczba osobników stwierdzona podczas jednej kontroli terenowej. Gatunki uszeregowano wg statusu (ptaki stacjonarne – stwierdzone na powierzchni badawczej, ptaki przelatujące – stwierdzone podczas przelotu nad powierzchnią badawczą), a następnie alfabetycznie wg nazwy polskiej.

Status	Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Kontrole	N max
Ptaki stacjonarne	1	bogatka	<i>Parus major</i>	8-9, 11-12	8
	2	gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	8-9, 11-12	13
	3	gil	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	8-9	4
	4	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>	8, 10, 12-13	15
	5	kawka	<i>Coloeus monedula</i>	12	1
	6	kos	<i>Turdus merula</i>	12	1
	7	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	8-9	2
	8	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	8-9, 11-13	4
	9	pełzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>	8, 11	1
	10	sroka	<i>Pica pica</i>	9-10	3
	11	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	8-13	6
	12	wróbel	<i>Passer domesticus</i>	8-11, 13	17
Ptaki przelatujące	1	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>	9, 11-12	8
	2	kawka	<i>Coloeus monedula</i>	13	1
	3	śmieszka	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	8-11	2

4.4. Awifauna lęgowa

Poniżej zaprezentowano listy gatunków stwierdzanych na badanych terenach w okresie lęgowym oraz dyspersji polęgowej (01.03. – 31.08.2024). W tabelach umieszczono zarówno właściwą awifaunę lęgową, jak i gatunki niełęgowe (*patrz rozdział 3.1*). Dla Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego oraz Parku im. Janiny Porazińskiej zaprezentowano szczegółowy opis awifauny lęgowej, wraz ze strukturą dominacji oraz udziałem w zgrupowaniu lęgowym poszczególnych grup gniazdowych. W przypadku Skweru im. Jerzego Janickiego oraz Skweru Batalionu AK „Miłosz” awifauna była uboga, przez co struktura dominacji była bardzo „spłaszczona”. Wynika to z małej powierzchni tych skwerów, które pod względem ekologicznym stanowią bardziej płyty Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego lub wręcz niewielkie fragmenty zieleni osiedlowej. Dlatego w przypadku tych skwerów zrezygnowano ze szczegółowej analizy zagęszczenia i struktury awifauny, ponieważ na tak małych powierzchniach uzyskiwane wyniki są mocno zaburzone (Tomiałojć 1970) i niereprezentatywne w stosunku do rzeczywistych zagęszczeń lęgowych oraz struktury ekologicznej ptaków w terenie.

Dla wszystkich badanych terenów zamieszczono przegląd gatunków lęgowych. Gatunki uszeregowano alfabetycznie według nazwy polskiej. Dla każdego gatunku określono kategorię lęgowości (A – gniazdowanie możliwe; B – gniazdowanie prawdopodobne; C – gniazdowanie pewne (Wilk i in. 2016)) oraz liczebność populacji lęgowej (par) lub „+”, gdy niemożliwe było oszacowanie wielkości populacji lęgowej. Ewentualne ułamki w liczbie par lęgowych wynikają z faktu znajdowania się niektórych terytoriów jedynie częściowo na terenie badań.

4.4.1. Park im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego

W trakcie kontroli w sezonie lęgowym (wraz z okresem dyspersji polęgowej; 01.03. – 31.08.2024) na terenie Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego stwierdzono obecność 37 gatunków ptaków, z których 29 uznano za lęgowe. Dla gatunków lęgowych określono kategorię lęgowości (wg Wilk 2016): kategoria C (gniazdowanie pewne) – 19 gatunków, kategoria B (gniazdowanie prawdopodobne) – 5 gatunki, kategoria A (gniazdowanie możliwe) – 5 gatunków. Jako niełęgowe na badanym terenie oznaczono 8 gatunków stwierdzanych w omawianym okresie.

Łącznie na terenie badań gniazdowało 239-254,5 par a uśrednione ogólne zagęszczenie całego zespołu ptaków lęgowych wynosiło 66,5 pary/10 ha. Dokładne dane dotyczące liczebności, zagęszczenia i udziału procentowego poszczególnych gatunków zostały przedstawione w **tab. 27**.

Grupa dominantów w zespole ptaków lęgowych Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego stanowiła 75,1% wszystkich par, należało do niej 7 gatunków: modraszka, wrona siwa, grzywacz, bogatka, kapturka, szpak i mazurek. Największy udział w tej grupie miały modraszka i wrona siwa (odpowiednio 14,4% oraz 14,2% całości zgrupowania lęgowego). Grupę subdominantów tworzyły 4 gatunki (kwiczoł, zięba, pełzacz ogrodowy i gawron) o łącznym udziale w zespole lęgowym wynoszącym 14,6%. Grupę influentów, stanowiącą 6,3% całości, stanowiło 5 gatunki (kos, piegża, mandarynka, rudzik i dzięcioł duży). W grupie gatunków akcesorycznych stanowiącej 4,1% zgrupowania lęgowego znajdowało się 8 gatunków: dzięcioł białoszyi, dzięciołek, pleszka, sójka, kowalik, krogulec, krzyżówka i dzięcioł zielony (**tab. 27**).

Spośród grup ekologicznych (gniazdowych) największy udział (46,8%) miały dziuplaki (modraszka, bogatka, szpak, mazurek, pełzacz ogrodowy, mandarynka, dzięcioł duży, dzięcioł białoszyi,

dzięciołek, pleszka, kowalik i dzięcioł zielony). Na drugim miejscu (40,8%) były gatunki budujące gniazda wysoko na drzewach i krzewach (wrona siwa, grzywacz, kwiczoł, zięba, gawron, kos, sójka i krogulec). Najmniej (12,4%) było gatunków gniazdujących nisko (na krzewach, roślinności zielonej lub ziemi): kapturka, piegża, rudzik i krzyżówka. W zespole lęgowym stwierdzono dwa gatunki ptaków wodnych: krzyżówkę i mandarynkę, w obu przypadkach było to gniazdowanie pewne, ponieważ obserwowano samice z młodymi.

Na terenie Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego odnaleziono łącznie 143 gniazda należące do 13 gatunków (**tab. 28**). Dodatkowo w bezpośrednim sąsiedztwie stwierdzono jeszcze (nieujęte w **tab. 28**) po jednym gnieździe grzywacza, pełzacza ogrodowego i rudzika. Mimo ich położenia poza granicami badanej powierzchni wiedza o ich lokalizacji stanowiła cenną informację w trakcie interpretacji uzyskanych wyników przy szacowaniu liczby par lęgowych w granicach powierzchni.

Tabela 27. Status lęgowy, kategoria lęgowości, liczba par lęgowych, zagęszczenie i udział w zespole (dominacja) ptaków lęgowych stwierdzonych w **Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego** w sezonie lęgowym i okresie dyspersji połęgowej (01.03. – 31.08.2024). K – kategoria lęgowości, N – liczba par/terytoriów („+” oznacza gatunek obecny, ale bez szacunku liczebności); Z – zagęszczenie [n par/10ha] na powierzchnię całego parku; D – dominacja [proc.]. Ewentualne ułamki w liczbie par lęgowych wynikają z faktu znajdowania się niektórych terytoriów jedynie częściowo na terenie badań. **Pogrubioną czcionką** zaznaczono gatunki stanowiące grupę dominantów. Uszeregowano wg malejącej liczebności.

Status lęgowy	Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	K	N	Z	D
Gatunki lęgowe	1	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	C	34,5-36,5	9,57	14,39%
	2	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	C	35	9,43	14,18%
	3	grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	C	32,5-34	8,96	13,48%
	4	bogatka	<i>Parus major</i>	C	25-28	7,14	10,74%
	5	kapturka	<i>Sylvia atricapilla</i>	C	22	5,93	8,92%
	6	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	C	18	4,85	7,29%
	7	mazurek	<i>Passer montanus</i>	C	15	4,04	6,08%
	8	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	C	11	2,96	4,46%
	9	zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	B	10,5-11,5	2,96	4,46%
	10	pełtacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>	C	9	2,43	3,65%
	11	gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	C	5	1,35	2,03%
	12	piegża	<i>Curruca curruca</i>	C	3-6	1,21	1,82%
	13	kos	<i>Turdus merula</i>	C	2,5-3,5	0,81	1,22%
	14	rudzik	<i>Erithacus rubecula</i>	C	3	0,81	1,22%
	15	dzięcioł duży	<i>Dendrocopos major</i>	C	2-3	0,67	1,01%
	16	mandarynka	<i>Aix galericulata</i>	C	2-3	0,67	1,01%
	17	dzięcioł białoszyi	<i>Dendrocopos syriacus</i>	C	2	0,54	0,81%
	18	dzięciołek	<i>Dryobates minor</i>	B	1-2	0,4	0,61%
	19	pleszka	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	B	1,5	0,4	0,61%
	20	sójka	<i>Garrulus glandarius</i>	C	1-2	0,4	0,61%
	21	kowalik	<i>Sitta europaea</i>	C	1	0,27	0,41%
	22	krogulec	<i>Accipiter nisus</i>	C	1	0,27	0,41%
	23	krzyżówka	<i>Anas platyrhynchos</i>	C	1	0,27	0,41%
	24	dzięcioł zielony	<i>Picus viridis</i>	B	0,5	0,13	0,2%
	25	dzwoniec	<i>Chloris chloris</i>	A	+	-	-
	26	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>	A	+	-	-
	27	kawka	<i>Coleous monedula</i>	A	+	-	-
	28	sroka	<i>Pica pica</i>	A	+	-	-

Status lęgowy	Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	K	N	Z	D
Gatunki niełęgowe	29	wróbel	<i>Passer domesticus</i>	A	+		
	30	dymówka	<i>Hirundo rustica</i>	NL	-	-	-
	31	dzięcioł średni	<i>Dendrocoptes medius</i>	NL	-	-	-
	32	gajówka	<i>Sylvia borin</i>	NL	-	-	-
	33	jerzyk	<i>Apus apus</i>	NL	-	-	-
	34	muchotłówka szara	<i>Muscicapa striata</i>	NL	-	-	-
	35	muchotłówka żałobna	<i>Ficedula hypoleuca</i>	NL	-	-	-
	36	oknówka	<i>Delichion urbicum</i>	NL	-	-	-
	37	pustułka	<i>Falco tinnunculus</i>	NL	-	-	-
Łącznie				239-254,5	66,5	100%	

Tabela 28. Liczba znalezionych gniazd poszczególnych gatunków ptaków lęgowych w Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego. Gatunki uszeregowano alfabetycznie wg nazwy polskiej.

Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Liczba odnalezionych gniazd
1	bogatka	<i>Parus major</i>	11
2	dzięcioł białoszyi	<i>Dendrocopos syriacus</i>	1
3	dzięcioł duży	<i>Dendrocopos major</i>	2
4	gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	5
5	grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	13
6	kos	<i>Turdus merula</i>	2
7	krogulec	<i>Accipiter nisus</i>	1
8	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	12
9	mazurek	<i>Passer montanus</i>	16
10	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	26
11	sójka	<i>Garrulus glandarius</i>	1
12	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	18
13	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	35

Bogatka *Parus major* – C – 25-28 par

Jeden z najliczniejszych gatunków lęgowych, zasiedlający cały park, choć z niższym udziałem w części północnej (Park na Książęcem). Znaleziono w sumie 11 gniazd, z których 8 znajdowało się w budkach lęgowych, a 3 w dziuplach naturalnych. Co ciekawe, bogatki gniazdowały w budkach jedynie w tych częściach parku, gdzie nie występował mazurek tj. w części zachodniej i północnej. Tam, gdzie występowały mazurki, czyli we wschodniej części parku, między ul. Rozbrat, a Pomnikiem Chwała Saperom, bogatki przegrywały konkurencję o miejsca gniazdowe i musiały zakładać gniazda w dziuplach naturalnych.

Dzięcioł białoszyi - *Dendrocopos syriacus* – C – 2 pary

Na terenie parku stwierdzono występowanie trzech par tego gatunku, jednak tylko jedno terytorium leżało w całości na terenie badań, we wschodniej części parku. Drugie terytorium obejmowało część środkową parku, od Skarpy Wiślanej do ul. Czerniakowskiej oraz tereny na północ leżące poza parkiem. Trzecie terytorium obejmowało północną część Parku na Książęcem i tereny położone na północ od niego. Znaleziono jedną dziuplę lęgową we wschodniej części parku, przy placu zabaw.

Dzięcioł duży *Dendrocopos major* – C – 2-3 pary

Gatunek obserwowany na obszarze całego parku. Wyznaczono dwa pewne terytoria. Jedno w części północnej a drugie w części wschodniej. W każdym z tych terytoriów zlokalizowano też dziuple lęgowe. W części południowo-zachodniej parku obserwowano regularnie pojedyncze osobniki, jednak bez zachowań terytorialnych. Możliwe jednak, że znajduje się tam terytorium (lub jego część) pary, która z jakichś powodów nie przystąpiła do lęgów lub gniazdowała poza obszarem parku.

Dzięciołek *Dryobates minor* – B – 1-2 pary

Gatunek stwierdzany nielicznie, ale regularnie we wschodniej i środkowej części parku po obu stronach ul. Czerniakowskiej. Wyznaczono tam jedno terytorium lęgowe. W kwietniu na terenie parku dokonano stwierdzenia jednoczesnego, a dodatkowo u tego gatunku występuje cykliczna poliandria, czyli wyprowadzanie kolejnych lęgów przez jedną samicę z różnymi samcami. Dlatego ostatecznie liczebność oszacowano na 1-2 pary.

Dzięcioł zielony *Picus viridis* – B – 0,5 pary

Gatunek regularnie stwierdzany na całym terenie badań. Dodatkowo pod koniec kwietnia obserwowano osobnika kującego dziuplę w zachodniej części parku, przy skateparku. Dziupla ta nie została ukończona, ale cały Park im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego stanowił część rozległego terytorium lęgowego jednej pary dzięcioła zielonego.

Dzwoniec *Chloris chloris* – A – (+)

Gatunek stwierdzany kilkakrotnie w kwietniu i maju po zachodniej stronie ul. Czerniakowskiej. Były to prawdopodobnie osobniki lęgowe w okolicy.

Gawron *Corvus frugilegus* – C – 5 par

Pięć zajętych gniazd stwierdzono w centralnej części parku, między ul. Czerniakowską, a ul. Rozbrat. Była to niewielka kolonia lęgowa będąca satelitarną wobec dużej kolonii z Parku im. Janiny Porazińskiej. Podobnie jak w przypadku Parku im. Janiny Porazińskiej gawrony zniknęły na przełomie kwietnia i maja, a ich lęgi zakończyły się stratą.

Gołąb miejski *Columba livia forma urbana* – A – (+)

Gatunek bardzo licznie spotykany punktowo na obszarze całego parku, głównie w miejscach dokarmiania przez ludzi. W samym parku gołąb miejski nie gniazdował, jednak często żerował. Najbliżej parku gołębie miejskie gniazdowały w przejściu pod wiaduktem, łączącym powierzchnię i stację kolejową Warszawa Powiśle.

Grzywacz *Columba palumbus* – C – 32,5-34 pary

Gatunek licznie spotykany na całym obszarze parku. Na podstawie zachowań terytorialnych (uwzględniając terytoria częściowo położone poza parkiem) liczebność oceniono na 32,5-34 pary lęgowe. Znalaziono łącznie 13 gniazd, jednak u tego gatunku nie jest to dobra miara liczebności, gdyż w warunkach miejskich większość lęgów jest bardzo szybko plądrowana przez ptaki krukowate i inne drapieżniki.

Zdjęcie 10. Grzywacz na gnieździe w Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego (fot. Łukasz Wardecki).

Kapturka *Sylvia atricapilla* – C – 22 pary

Gatunek liczny w parku, ale rozmieszczony nierównomiernie, tylko tam, gdzie znajdowały się skupiska krzewów. Liczebność oceniono głównie na podstawie obserwacji śpiewających samców, choć w maju i czerwcu, w różnych miejscach północnej części parku obserwowano dorosłe osobniki zbierające pokarm dla piskląt, co pozwoliło określić status lęgowy tego gatunku jako gniazdowanie pewne. Zaniechano poszukiwania gniazd z uwagi na bezpieczeństwo lęgów.

Kawka *Coloeus monedula* – A – (+)

Gatunek licznie obserwowany we wschodniej części parku. W samym parku nie stwierdzono gniazdowania, jednak na pewno gatunek ten gniazdował na okolicznych budynkach, a wschodnia część parku stanowiła ważne żerowisko dla ptaków gniazdujących w sąsiedztwie.

Kos *Turdus merula* – C – 2,5-3,5 pary

Gatunek stwierdzany na obszarze całego parku, jednak pewne gniazdowanie stwierdzono jedynie w jego zachodniej części. Osobniki stwierdzane w innych częściach parku to prawdopodobnie osobniki w trakcie migracji (stwierdzane w marcu i kwietniu), albo żerujące ptaki, które gniazdowały w okolicy poza granicami parku, a sam park był dla nich jedynie niewielkim wycinkiem terytorium lub okazjonalnym żerowiskiem. Znalaziono dwa gniazda w pobliżu stawu. Oba należały do tej samej pary i były to gniazda z różnych lęgów. Jedno gniazdo znaleziono poza granicami parku, w bezpośrednim sąsiedztwie (na Skwerze Batalionu AK „Miłosz”. Należało do pary, której znaczna część terytorium obejmowała Park im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego.

Zdjęcie 11. Samica kosa zbierająca pokarm dla piskląt w Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego (fot. Łukasz Wardecki).

Kowalik *Sitta europaea* – C – 1 para

Gatunek stwierdzany głównie w południowo-zachodniej części parku, między ul. Rozbrat, a terenem Sejmu RP. Znajdowało się tam jedno terytorium lęgowe. W drugiej połowie maja przy ul. Rozbrat obserwowano rodzinę ze słabo lotnymi młodymi.

Krogulec *Accipiter nisus* – C – 1 para

Para ptaków regularnie obserwowana w części zachodniej parku, wzdłuż Skarpy Wiślanej. Gniazdo znaleziono w pobliżu schodów przecinających skarpe w jej centralnej części. Lęg zakończył się sukcesem, a z gniazda wyleciały dwa młode (samiec i samica).

Zdjęcie 12. Samica krogulca na gnieździe w Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego (fot. Krzysztof Tabernacki).

Krzyżówka *Anas platyrhynchos* – C – 1 para

Gatunek regularnie stwierdzany na stawie przy ul. Książęcej i okazjonalnie żerujący na ziemi w innych częściach parku. Na początku czerwca zaobserwowano na stawie samicę z 6 młodymi. Potem jednak nie była już ona obserwowana, więc należy założyć, że młode padły ofiarą drapieżników.

Zdjęcie 13. Samica krzyżówki z pisklętami na stawie w Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego (fot. Łukasz Wardecki).

Kwiczol *Turdus pilaris* – C – 11 par

Gatunek regularnie obserwowany w trakcie żerowania na obszarze całego parku. Rozproszona kolonia lęgowa licząca 12 gniazd, należących do 10 par lęgowych (dwa gniazda były lęgami powtarzanymi) znajdowała się w części centralnej parku, wzdłuż al. księdza Józefa Stanka. Dodatkowo jeszcze jedną rodzinę obserwowano w części północno-zachodniej parku, w pobliżu budynku Giełdy Papierów Wartościowych.

Zdjęcie 14. Kwiczol w Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego (fot. Łukasz Wardecki).

Mandarynka *Aix galericulata* – C – 2-3 pary

Gatunek regularnie obserwowany na stawie i w jego okolicach. Stwierdzono co najmniej trzy pary sprawdzające potencjalne miejsca gniazdowe. Natomiast w lipcu obserwowano dwie samice wodzące młode na stawie. Najprawdopodobniej pisklęta z obydwu lęgów (1 i 2) dożyły lotności.

Mazurek *Passer montanus* – C – 15 par

Gatunek licznie stwierdzany w części wschodniej parku, w części zachodniej (na zachód od ul. Rozbrat) spotykany jedynie sporadycznie. Nie był lęgowy w części północnej (Park na Książęcem). Znalaziono łącznie 16 gniazd w budkach lęgowych, jednak jedno z nich było lęgiem powtarzanym, więc ostateczną liczebność oszacowano na 15 par lęgowych.

Zdjęcie 15. Mazurek w Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego (fot. Łukasz Wardecki).

Modraszka *Cyanistes caeruleus* – C – 34,5-36,5 pary

Najliczniejszy gatunek lęgowy, licznie stwierdzany na terenie całego parku. Znalezione w sumie 23 gniazda (12 w budkach lęgowych i 11 w dziuplach naturalnych). W porównaniu do bogatki, mniej chętnie zajmowała budki lęgowe, również robiła to głównie w tych częściach parku, gdzie nie występował mazurek.

Zdjęcie 16. Modraszka przy budce lęgowej w Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego (fot. Łukasz Wardecki).

Pełzacz ogrodowy *Certhia brachydactyla* – C – 9 par

Gatunek spotykany na całym obszarze parku. Na podstawie obserwacji śpiewających samców liczebność oszacowano na 9 par lęgowych. Znalaziono łącznie cztery gniazda, ale tylko jedno z nich położone było w granicach powierzchni badawczej (w szczelinie kory drzewa, przy stawie). Pozostałe trzy gniazda zlokalizowane były w elewacjach budynków tuż poza granicami parku.

Piegża *Curruca curruca* – C – 3-6 par

Gatunek nielicznie, ale regularnie obserwowany w skupiskach krzewów rozproszonych po parku. Wyznaczono 3 pewne terytoria w różnych częściach parku. Jedno znajdowało się w północnej części parku, w skupisku krzewów przy ul. Kruczej. Drugie zajmowało teren przy ul. Książęcej, na zachód od Muzeum Ziemi. Trzecie zajmowało zakrzaczenia we wschodniej części parku, w pobliżu Pomnika Chwała Saperom. W terytorium przy ul. Kruczej obserwowano w dniu 22 lipca podloty karmione przez rodziców. Oprócz wyżej wymienionych, przynajmniej dwukrotnie stwierdzano jeszcze piegże w 3 innych miejscach w parku (dwóch w krzewach przy południowej granicy powierzchni badawczej i jednym przy przystanku autobusowym Książęca 04). Były to najprawdopodobniej stwierdzenia osobników na przelocie, jednak biorąc pod uwagę, jak skrytym gatunkiem jest piegża w warunkach miejskich, nie można wykluczyć, że były to terytoria lęgowe. Dlatego ostatecznie liczebność piegży w Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego oceniono na 3-6 par lęgowych.

Pleszka *Phoenicurus phoenicurus* – B – 1,5 pary

Gatunek obserwowany nielicznie, ale regularnie w części południowej i zachodniej parku. Na podstawie zachowań terytorialnych wyznaczono trzy terytoria, wszystkie tylko częściowo znajdowały się w parku. Pozostałe obserwacje dotyczą najprawdopodobniej ptaków na przelocie.

Rudzik *Erithacus rubecula* – C – 3 pary

Gatunek stwierdzany regularnie wzdłuż Skarpy Wiślanej. Wyznaczono trzy terytoria. Na granicy parku z Muzeum Wojska Polskiego, znalaziono gniazdo w roślinności zielnej. Pozostałe dwa terytoria znajdowały się w środkowej i południowej części parku.

Sójka *Garrulus glandarius* – C – 1-2 pary

Gatunek regularnie obserwowany w części zachodniej parku. W części północnej znalaziono gniazdo, w miejscu, gdzie nie stwierdzono gniazdowania wrony siwej. Natomiast w części południowo-zachodniej, na wysokości Sejmu RP, obserwowano regularnie żerujące ptaki, co wskazuje na możliwe ich gniazdowanie w sąsiedztwie.

Sroka *Pica pica* – A – (+)

W trakcie sezonu lęgowego stwierdzana nielicznie, podobnie jak na innych obszarach ścisłego centrum Warszawy. Regularnie gatunek ten pojawiał się jedynie przy południowej granicy terenu badań, w okolicach skrzyżowania ul. Rozbrat i ul. Górnośląskiej. Nie znalaziono tam jednak gniazda, więc najprawdopodobniej stwierdzano tam ptaki gniazdujące na okolicznych osiedlach.

Szpak *Sturnus vulgaris* – C – 18 par

Gatunek spotykany punktowo na całym obszarze parku. Stwierdzono gniazdowanie 18 par tego gatunku (14 w budkach, 3 w dziuplach naturalnych i 1 w szczelinie budynku na granicy powierzchni).

Zdjęcie 17. Młody szpak w budce lęgowej w Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego (fot. Łukasz Wardecki).

Wrona siwa *Corvus cornix* – C–35 par

Gatunek bardzo liczny na obszarze całego parku. Stwierdzono gniazdowanie 35 par lęgowych. Gniazda były rozmieszczone nierównomiernie. Najliczniej wrony gniazdowały we wschodniej części parku, przy ul. Wilanowskiej. Najmniej gniazd znaleziono na terenach wzdłuż ul. Rozbrat i ul. Kruczkowskiego, leżących u podstawy Skarpy Wiślanej. W późniejszych częściach sezonu lęgowego jedynie sporadycznie obserwowano podloty tego gatunku, więc sukces lęgowy był najprawdopodobniej bardzo niski.

Zdjęcie 18. Gniazdo wrony siwej w Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego (fot. Łukasz Wardecki).

Wróbel *Passer domesticus* – A – (+)

Gatunek stwierdzany regularnie tylko w jednym miejscu, na krzewach przy placu zabaw, przy ul. Wilanowskiej, we wschodniej części parku. Były to osobniki lęgowe na okolicznych budynkach, a teren parku stanowił dla nich żerowisko i miejsce odpoczynku.

Zięba *Fringilla coelebs* – B – 10,5-11,5 par

Gatunek licznie spotykany na obszarze całego parku, najliczniej w jego wschodniej części, przy Pomniku Chwała Saperom. Na podstawie obserwacji śpiewających samców liczebność oszacowano na 10,5 – 11,5 par lęgowych.

4.4.2. Park im. Janiny Porazińskiej

W trakcie kontroli w sezonie lęgowym (wraz z okresem dyspersji połęgowej; 01.03. – 31.08.2024) na terenie Parku im. Janiny Porazińskiej stwierdzono obecność 27 gatunków ptaków, z których 20 uznano za lęgowe. Dla gatunków lęgowych określono kategorię lęgowości (wg Wilk 2016): kategoria C (gniazdowanie pewne) – 8 gatunków, kategoria B (gniazdowanie prawdopodobne) – 4 gatunki, kategoria A (gniazdowanie możliwe) – 8 gatunków. Jako niełęgowe na badanym terenie oznaczono 7 gatunków stwierdzanych w omawianym okresie.

Łącznie w Parku im. Janiny Porazińskiej stwierdzono 106-107 par lęgowych, a uśrednione ogólne zagęszczenie całego zespołu ptaków lęgowych wynosiło 247,7 par/10 ha. Tak wysokie wartości wynikały z obecności na terenie parku dużej kolonii lęgowej gawrona (*patrz niżej*). Dokładne dane dotyczące liczebności, zagęszczenia i udziału procentowego poszczególnych gatunków zostały przedstawione w **tab. 29**.

Aż 60,1% zespołu lęgowego stanowił gawron, którego rozległa kolonia znajdowała się na omawianym terenie i okolicznych osiedlach. Ze względu na obecność kolonii lęgowej tego gatunku struktura dominacji w zespole lęgowym jest nietypowa. Pięć gatunków z grupy dominantów (gawron, modraszka, wrona siwa, bogatka i grzywacz) stanowiły 86,9% całości zgrupowania lęgowego. Grupa subdominantów liczyła tylko 2 gatunki (mazurek i kapturka) o łącznym udziale 8,0%. Grupa influentów liczyła 2 gatunki (pełzacz ogrodowy i piegża) o łącznym udziale 2,8%. Grupa gatunków akcesorycznych liczyła 3 gatunki (szpak, zięba i pleszka) i stanowiła 2,3% całości zgrupowania lęgowego.

Spośród grup ekologicznych (gniazdowych) zdecydowanie największy udział (74,2%) miały gatunki budujące gniazda na drzewach (gawron, wrona siwa, grzywacz, zięba). Mniej (21,1%) było dziuplaków (modraszka, bogatka, mazurek, pełzacz ogrodowy, szpak, pleszka). Najmniej (zaledwie 4,7%) było gatunków gniazdujących nisko (na krzewach, roślinności zielnej lub ziemi): kapturka i piegża.

Na terenie Parku im. Janiny Porazińskiej odnaleziono łącznie 85 gniazd należących do 8 gatunków (**tab. 30**). Dodatkowo w bezpośrednim sąsiedztwie stwierdzono jeszcze (nieujęte w **tab. 30**) 4 gniazda gawrona, 3 gniazda wrony siwej, 2 gniazda modraszki i 1 gniazdo bogatki. Mimo ich położenia poza granicami badanej powierzchni wiedza o ich lokalizacji stanowiła cenną informację w trakcie interpretacji uzyskanych wyników przy szacowaniu liczby par lęgowych w granicach powierzchni.

Tabela 29. Status lęgowy, kategoria lęgowości, liczba par lęgowych, zagęszczenie i udział w zespole (dominacja) ptaków lęgowych stwierdzonych w **Parku im. Janiny Porazińskiej** w sezonie lęgowym (01.03. – 10.07.2024). K – kategoria lęgowości, N – liczba par/terytoriów („+” oznacza gatunek obecny, ale bez szacunku liczebności); Z – zagęszczenie [n par/10ha] na powierzchnię całego parku; D – dominacja [proc.]. Ewentualne ułamki w liczbie par lęgowych wynikają z faktu znajdowania się niektórych terytoriów jedynie częściowo na terenie badań. **Pogrubioną czcionką** zaznaczono gatunki stanowiące grupę dominantów. Uszeregowano wg malejącej liczebności.

Status lęgowy	Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	K	N	Z	D
Gatunki lęgowe	1	gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	C	64	148,84	60,09%
	2	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	C	8,5	19,77	7,98%
	3	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	C	8	18,6	7,51%
	4	bogatka	<i>Parus major</i>	C	6	13,95	5,63%
	5	grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	C	5,5-6,5	13,95	5,63%
	6	mazurek	<i>Passer montanus</i>	C	5	11,63	4,69%
	7	kapturka	<i>Sylvia atricapilla</i>	B	3,5	8,14	3,29%
	8	pełzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>	C	1,5	3,49	1,41%
	9	piegża	<i>Curruca curruca</i>	B	1,5	3,49	1,41%
	10	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	C	1	2,33	0,94%
	11	zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	B	1	2,33	0,94%
	12	pleszka	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	B	0,5	1,16	0,47%
	13	dzięcioł białoszyi	<i>Dendrocopos syriacus</i>	A	+	-	-
	14	dzięcioł duży	<i>Dendrocopos major</i>	A	+	-	-
	15	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>	A	+	-	-
	16	kos	<i>Turdus merula</i>	A	+	-	-
	17	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	A	+	-	-
	18	rudzik	<i>Erithacus rubecula</i>	A	+	-	-
	19	sroka	<i>Pica pica</i>	A	+	-	-
	20	wróbel	<i>Passer domesticus</i>	A	+	-	-
Gatunki niełęgowe	21	dymówka	<i>Hirundo rustica</i>	NL	+	-	-
	22	jerzyk	<i>Apus apus</i>	NL	+	-	-
	23	kawka	<i>Coleous monedula</i>	NL	+	-	-
	24	krogulec	<i>Accipiter nisus</i>	NL	+	-	-
	25	mewa srebrzysta sensu lato	<i>Larus argentatus sensu lato</i>	NL	+	-	-
	26	muchotówka żałobna	<i>Ficedula hypoleuca</i>	NL	+	-	-
	27	oknówka	<i>Delichon urbicum</i>	NL	+	-	-
Łącznie					106-107	247,7	100%

Tabela 30. Liczba znalezionych gniazd poszczególnych gatunków ptaków lęgowych w **Parku im. Janiny Porazińskiej**. Gatunki uszeregowano alfabetycznie wg nazwy polskiej.

Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Liczba odnalezionych gniazd
1	bogatka	<i>Parus major</i>	5
2	gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	64
3	grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	1
4	mazurek	<i>Passer montanus</i>	5
5	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	4
6	pełzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>	1
7	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	1
8	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	4

Bogatka *Parus major* – C – 5,5 pary

Gatunek licznie obserwowany na obszarze całego parku. Wyznaczono 7 terytoriów lęgowych, z których 2 leżały częściowo poza terenem badań. Znalaziono 5 gniazd w granicach powierzchni badawczej (4 w dziuplach naturalnych i 1 w budce lęgowej) oraz jedno gniazdo w dziupli tuż za granicą terenu badań.

Dzięcioł białoszyi *Dendrocopos syriacus* – A – (+)

Gatunek stwierdzany kilkakrotnie. Teren parku leżał na granicy terytoriów lęgowych dwóch par z Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego.

Dzięcioł duży *Dendrocopos major* – A – (+)

W marcu, kwietniu i czerwcu obserwowano w parku pojedyncze żerujące osobniki. Najprawdopodobniej gatunek ten gniazdował w sąsiedztwie, a Park im. Janiny Porazińskiej wykorzystywał jako okazjonalne żerowisko.

Gawron *Corvus frugilegus* – C – 64 pary

Najliczniejszy gatunek lęgowy. Kolonia lęgowa rozpościerała się na terenie parku i okolicznych osiedli. Na początku maja ptaki zniknęły z parku, potem nie obserwowano też młodych osobników. Najprawdopodobniej ptaki opuściły kolonię na etapie wysiadywania jaj z nieustalonej przyczyny (nie zaobserwowano płoszenia lub prób niszczenia kolonii przez ludzi).

Gołąb miejski *Columba livia forma urbana* – A – (+)

Gatunek bardzo licznie spotykany na obszarze całego parku, głównie w miejscach dokarmiania przez ludzi. W samym parku nie gniazdował, jednak na pewno gatunek ten przystępował do lęgów na okolicznych budynkach.

Grzywacz *Columba palumbus* – C – 5,5-6,5 pary

Licznie spotykany na obszarze całego parku. Na podstawie zachowań terytorialnych (uwzględniając terytoria częściowo położone poza parkiem) liczebność oceniono na 5,5-6,5 par lęgowych. Znalaziono tylko jedno gniazdo, jednak u tego gatunku nie jest to dobra miara liczebności, gdyż w warunkach miejskich większość lęgów jest bardzo szybko plądrowana przez ptaki krukowate i inne drapieżniki, przez co nie są one stwierdzane w trakcie kontroli terenowych.

Kapturka *Sylvia atricapilla* – B – 3,5 pary

Gatunek spotykany punktowo w skupiskach krzewów (głównie wokół placów zabaw w części północnej).

Kos *Turdus merula* – A – (+)

Regularnie obserwowano żerujące osobniki w północnej części parku. Były to najprawdopodobniej ptaki z pary lęgowej gniazdującej na zamkniętym osiedlu, na południowy-zachód od terenu badań.

Kwiczol *Turdus pilaris* – A – (+)

Gatunek regularnie obserwowany na terenie parku. W marcu i kwietniu obserwowano zaniepokojone osobniki przy placu zabaw w centrum parku. Nie znalaziono jednak gniazd, więc gatunek ten ostatecznie albo gniazdował jedynie w sąsiedztwie terenu badań lub lęgi szybko padły ofiarą drapieżnictwa.

Mazurek *Passer montanus* – C – 5 par

Gatunek spotykany na całym obszarze parku. Znalaziono w sumie 5 gniazd w budkach lęgowych, w zagajniku robinowym w południowej części parku.

Modraszka *Cyanistes caeruleus* – C – 8,5 pary

Gatunek licznie spotykany na obszarze całego parku. Wyznaczono w sumie 9 terytoriów, z których 3 znajdowały się częściowo poza terenem badań. Znalaziono 6 gniazd (3 w dziuplach naturalnych, 2 w budynkach stanowiących granice badanego terenu i jedno w budce lęgowej).

Pelzacz ogrodowy *Certhia brachydactyla* – C – 1,5 pary

Gatunek spotykany regularnie na obszarze całego parku. W jego obrębie znajdowały się części trzech terytoriów lęgowych, obejmujących też inne okoliczne tereny zieleni. W Parku im. Janiny Porazińskiej znalaziono jedno gniazdo (w części północnej), zlokalizowane w szczelinie budynku graniczącego bezpośrednio z parkiem.

Piegża *Curruca curruca* – C – 1,5 pary

Stwierdzana w miejscach, gdzie rosły gęste krzewy. Jedno terytorium znajdowało się w północnej części, przy placach zabaw. Drugie terytorium zlokalizowane było tylko częściowo na terenie badań, w części południowej parku, przy Przedszkolu nr 44. Na północy parku dwukrotnie obserwowano w lipcu rodzinę z lotnymi młodymi.

Pleszka *Phoenicurus phoenicurus* – B – 0,5 pary

Jedno terytorium lęgowe zlokalizowane było częściowo w części południowej parku.

Rudzik *Erithacus rubecula* – A – (+)

Gatunek kilkakrotnie stwierdzany (w marcu, czerwcu i sierpniu) w krzewach przy placu zabaw, w północnej części parku. Najprawdopodobniej były to osobniki lęgowe w okolicach parku, które wykorzystywały go jako okazjonalne żerowisko.

Sroka *Pica pica* – A – (+)

Regularnie obserwowana w środkowej i południowej części parku. Nie znalaziono jednak gniazd, więc najprawdopodobniej były to osobniki gniazdujące na okolicznych osiedlach.

Szpak *Sturnus vulgaris* – C – 1 para

Gatunek obserwowany na całym obszarze parku. Jednak gniazdowanie stwierdzono tylko w jednym miejscu – pojedyncza para gniazdowała w części północnej parku w ścianie budynku sąsiadującego z terenem badań.

Wrona siwa *Corvus cornix* – C – 7 par

Gatunek licznie stwierdzany na obszarze całego parku. Zaleziono 7 aktywnych gniazd. Poza osobnikami lęgowymi licznie obserwowano też osobniki z frakcji nielęgowej populacji.

Wróbel *Passer domesticus* – A – (+)

Gatunek regularnie obserwowany w części północnej parku, głównie przy placach zabaw. Były to osobniki, dla których Park im. Janiny Porazińskiej stanowi żerowisko i miejsce odpoczynku, a gniazdujące na budynkach w bezpośrednim sąsiedztwie.

Zięba *Fringilla coelebs* – B – 1 para

Terytorium jednej pary lęgowej obejmowało większość północnej i centralnej części parku.

4.4.3. Skwer im. Jerzego Janickiego

W trakcie kontroli w sezonie lęgowym (wraz z okresem dyspersji polęgowej; 01.03. – 31.08.2024) na terenie Skweru im. Jerzego Janickiego stwierdzono obecność 19 gatunków ptaków, z których 11 uznano za lęgowe. Dla gatunków lęgowych określono kategorię lęgowości (wg Wilk 2016): kategoria C (gniazdowanie pewne) – 6 gatunków, kategoria B (gniazdowanie prawdopodobne) – 4 gatunki, kategoria A (gniazdowanie możliwe) – 1 gatunek. Jako niełęgowe na badanym terenie oznaczono 8 gatunków stwierdzanych w omawianym okresie. Dokładne dane dotyczące liczebności, zagęszczenia i udziału procentowego poszczególnych gatunków zostały przedstawione w **tab. 31**.

Na terenie Skweru im. Jerzego Janickiego odnaleziono łącznie 13 gniazd należących do 7 gatunków (**tab. 32**). Dodatkowo w bezpośrednim sąsiedztwie stwierdzono (nieujęte w **tab. 32**) 1 gniazdo szpaka. Mimo jego położenia poza granicami badanej powierzchni (do 1 m) wiedza o jego lokalizacji stanowiła cenną informację w trakcie interpretacji uzyskanych wyników przy szacowaniu liczby par lęgowych.

Tabela 31. Status lęgowy, kategoria lęgowości, liczba par lęgowych, zagęszczenie i udział w zespole (dominacja) ptaków lęgowych stwierdzonych na **Skwerze im. Jerzego Janickiego** w sezonie lęgowym (01.03. – 10.07.2024). K – kategoria lęgowości, N – liczba par/terytoriów („+” oznacza gatunek obecny, ale bez szacunku liczebności); Z – zagęszczenie [n par/10ha] na powierzchnię całego parku; D – dominacja [proc.]. Ewentualne ułamki w liczbie par lęgowych wynikają z faktu znajdowania się niektórych terytoriów jedynie częściowo na terenie badań. **Pogrubioną czcionką** zaznaczono gatunki stanowiące grupę dominantów. Uszeregowano wg malejącej liczebności.

Status lęgowy	Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	K	N	Z	D
Gatunki lęgowe	1	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	C	4	20	20,51%
	2	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	C	4	20	20,51%
	3	grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	C	2,5	12,5	12,82%
	4	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	C	2,5	12,5	12,82%
	5	bogatka	<i>Parus major</i>	B	1,5	7,5	7,69%
	6	kapturka	<i>Sylvia atricapilla</i>	C	1,5	7,5	7,69%
	7	kos	<i>Turdus merula</i>	B	1	5	5,13%
	8	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	C	1	5	5,13%
	9	pełzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>	B	1	5	5,13%
Gatunki niełęgowe	10	zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	B	0,5	2,5	2,56%
	11	dzięcioł białoszyi	<i>Dendrocopos syriacus</i>	A	+	-	-
	12	dzięciołek	<i>Dryobates minor</i>	NL	-	-	-
	13	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>	NL	-	-	-
	14	jerzyk	<i>Apus apus</i>	NL	-	-	-
	15	kawka	<i>Coleous monedula</i>	NL	-	-	-
	16	krogulec	<i>Accipiter nisus</i>	NL	-	-	-
	17	kulczyk	<i>Serinus serinus</i>	NL	-	-	-
	18	oknówka	<i>Delichon urbicum</i>	NL	-	-	-
	19	sroka	<i>Pica pica</i>	NL	-	-	-
łącznie					19,5	97,5	100%

Tabela 32. Liczba znalezionych gniazd poszczególnych gatunków ptaków lęgowych na **Skwerze im. Jerzego Janickiego**. Gatunki uszeregowano alfabetycznie wg nazwy polskiej.

Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Liczba odnalezionych gniazd
1	grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	1
2	kapturka	<i>Sylvia atricapilla</i>	1
3	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	1
4	mazurek	<i>Passer montanus</i>	1
5	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	2
6	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	3
7	wrona siwa	<i>Corvus frugilegus</i>	4

Bogatka *Parus major* – B – 1,5 pary

Gatunek stwierdzany regularnie na terenie skweru. Znajdowały się tu dwa terytoria lęgowe, przy czym jedno z nich leżało częściowo poza granicami powierzchni badawczej.

Dzięcioł białoszyi *Dendrocopos syriacus* – A – (+)

Stwierdzany regularnie w sezonie lęgowym. Teren badań w całości stanowił niewielki wycinek rozległego terytorium lęgowego jednej pary z Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego.

Grzywacz *Columba palumbus* – C – 2,5 pary

Gatunek regularnie stwierdzany na terenie badań. Na podstawie zachowań terytorialnych wyznaczono trzy terytoria, z których jedno leżało częściowo poza obszarem Skweru im. Jerzego Janickiego. Znalezione jedno gniazdo, w południowej części terenu badań na drzewie przy ul. Czerniakowskiej.

Kapturka *Sylvia atricapilla* – C – 1,5 pary

Gatunek regularnie stwierdzany w krzewach na terenie badań. Wyznaczono dwa terytoria lęgowe, ale jedno z nich znajdowało się częściowo poza granicami powierzchni badawczej. Znalezione jedno gniazdo z pisklętami w północnej części terenu badań.

Kos *Turdus merula* – B – 1 para

Teren badań stanowił terytorium jednej pary lęgowej tego gatunku.

Kwiczoł *Turdus pilaris* – C – 1 para

Przy ul. Czerniakowskiej znaleziono jedno gniazdo, stanowiące część większej kolonii lęgowej, znajdującej się po drugiej stronie ulicy, w Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego.

Modraszka *Cyanistes caeruleus* – C – 2,5 pary

Wyznaczono 3 terytoria lęgowe, z których jedno znajdowało się częściowo poza granicami powierzchni badawczej. Znalezione 2 gniazda z pisklętami, w zachodniej i południowej części skweru. Oba gniazda znajdowały się w dziuplach naturalnych.

Pelzacz ogrodowy *Certhia brachydactyla* – B – 1 para

Skwer im. Jerzego Janickiego stanowił w całości terytorium lęgowe jednej pary tego gatunku, licznie obserwowanego w trakcie sezonu lęgowego.

Szpak *Sturnus vulgaris* – C – 4 pary

Znaleziono 4 gniazda przy północnej granicy powierzchni badawczej. Wszystkie gniazda znajdowały się w budkach „samoróbkach”, z których jedna była zawieszona na drzewie na samek granicy terenu badań.

Zdjęcie 19. Szpak na Skwerze im. Jerzego Janickiego (fot. Łukasz Wardecki).

Wrona siwa *Corvus cornix* – C – 4 pary

Większość obserwowanych osobników należała do frakcji niełęgowej w populacji. Znaleziono 5 gniazd, rozmieszczonych równomiernie na terenie skweru. Dwa gniazda należały do tej samej pary i stanowiły kolejne próby lęgów.

Zięba *Fringilla coelebs* – B – 0,5 pary

Skwer im. Jerzego Janickiego stanowił część terytorium lęgowego jednej pary tego gatunku, rozciągającego się też na część Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego po drugiej stronie ul. Czerniakowskiej.

4.4.4. Skwer Batalionu AK „Miłosz”

W trakcie kontroli w sezonie lęgowym (01.03. – 10.07.2024) na terenie Skweru Batalionu AK „Miłosz” stwierdzono obecność 13 gatunków ptaków, z których 8 uznano za lęgowe. Dla gatunków lęgowych określono kategorię lęgowości (wg Wilk 2016): kategoria C (gniazdowanie pewne) – 3 gatunki, kategoria B (gniazdowanie prawdopodobne) – 2 gatunki, kategoria A (gniazdowanie możliwe) – 3 gatunki. Jako niełęgowe na badanym terenie oznaczono 5 gatunków stwierdzanych w omawianym okresie. Dokładne dane dotyczące liczebności, zagęszczenia i udziału procentowego poszczególnych gatunków zostały przedstawione w **tab. 33**.

Na terenie Skweru Batalionu AK „Miłosz” odnaleziono łącznie 4 gniazda należące do 3 gatunków (tab. 34).

Tabela 33. Status lęgowy, kategoria lęgowości, liczba par lęgowych, zagęszczenie i udział w zespole (dominacja) ptaków lęgowych stwierdzonych na **Skwerze Batalionu AK „Miłosz”** w sezonie lęgowym (01.03. – 10.07.2024). K – kategoria lęgowości, N – liczba par/terytoriów („+” oznacza gatunek obecny, ale bez szacunku liczebności); Z – zagęszczenie [n par/10ha] na powierzchnię całego parku; D – dominacja [proc.]. Ewentualne ułamki w liczbie par lęgowych wynikają z faktu znajdowania się niektórych terytoriów jedynie częściowo na terenie badań. **Pogrubioną czcionką** zaznaczono gatunki stanowiące grupę dominantów. Uszeregowano wg malejącej liczebności.

Status lęgowy	Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	K	N	Z	D
Gatunki lęgowe	1	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	C	2	40	50%
	2	bogatka	<i>Parus major</i>	B	0,5	10	12,5%
	3	kapturka	<i>Sylvia atricapilla</i>	C	0,5	10	12,5%
	4	kos	<i>Turdus merula</i>	C	0,5	10	12,5%
	5	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	B	0,5	10	12,5%
	6	grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	A	+	-	-
	7	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	A	+	-	-
	8	wróbel	<i>Passer domesticus</i>	A	+	-	-
Gatunki niełęgowe	9	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>	NL	-	-	-
	10	jerzyk	<i>Apus apus</i>	NL	-	-	-
	11	muchotłówka żałobna	<i>Ficedula hypoleuca</i>	NL	-	-	-
	12	piegża	<i>Curruca curruca</i>	NL	-	-	-
	13	sroka	<i>Pica pica</i>	NL	+	-	-
Łącznie				4	80,0	100%	

Tabela 34. Liczba znalezionych gniazd poszczególnych gatunków ptaków lęgowych na **Skwerze Batalionu AK „Miłosz”**. Gatunki uszeregowano alfabetycznie wg nazwy polskiej.

Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Liczba odnalezionych gniazd
1	kapturka	<i>Sylvia atricapilla</i>	1
2	kos	<i>Turdus merula</i>	1
3	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	2

Bogatka *Parus major* – B – 0,5 pary

Teren skweru stanowił część terytorium lęgowego jednej pary tego gatunku.

Grzywacz *Columba palumbus* – A – (+)

Osobniki odzywające się głosami godowymi stwierdzano dwukrotnie w kwietniu. Potem obserwowano jedynie żerujące osobniki. Najprawdopodobniej jedna para próbowała zająć terytorium na skwerze na początku sezonu lęgowego, jednak szybko przeniosła się w inne miejsce, możliwe, że z powodu gniazdujących na terenie badań wron siwych.

Kapturka *Sylvia atricapilla* – C – 0,5 pary

Teren skweru stanowił część terytorium lęgowego jednej pary tego gatunku. Znaleziono gniazdo w gęstym krzewie przy północnej granicy skweru.

Kos *Turdus merula* – C – 0,5 pary

Teren skweru stanowił część terytorium lęgowego jednej pary tego gatunku. Znalaziono gniazdo na drzewie w północno-wschodnim rogu powierzchni badawczej.

Modraszka *Cyanistes caeruleus* – B – 0,5 pary

Teren skweru stanowił część terytorium lęgowego jednej pary tego gatunku.

Szpak *Sturnus vulgaris* – A – (+)

Gatunek stwierdzany okazjonalnie. W marcu obserwowano osobnika zbierającego materiał na gniazdo, jednak ostatecznie do lęgów na terenie skweru nie doszło. Pozostałe stwierdzenia dotyczyły najprawdopodobniej osobników gniazdujących na sąsiednich terenach zieleni.

Wrona siwa *Corvus cornix* – C – 2 pary

Gatunek licznie stwierdzany na terenie skweru, jednak w większości były to koczujące osobniki z frakcji nieługowej populacji. Znalaziono dwa gniazda, w północno-wschodniej i południowo-zachodniej części skweru. Nie obserwowano młodych osobników, więc lęgi par gniazdujących w granicach powierzchni badawczej najprawdopodobniej nie zakończyły się sukcesem.

Wróbel *Passer domesticus* – A – (+)

Gatunek regularnie stwierdzany w krzewach w zachodniej i południowej części skweru. Były to osobniki gniazdujące na okolicznych budynkach, dla których Skwer Batalionu AK „Miłosz” stanowił żerowisko i miejsce odpoczynku.

5. Wytyczne do gospodarowania terenem pod kątem ochrony awifauny

5.1. Stan siedlisk

Dominujący obszar wszystkich omawianych terenów pokrywają zadrzewienia typu parkowego. Występują jednak różnice między powierzchniami, dlatego zostaną one omówione osobno.

Park im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego

Spośród powierzchni badawczych opisywanych w niniejszym raporcie jest to teren największy i najbardziej zróżnicowany pod względem siedliskowym. Dominują zadrzewienia liściaste, choć co rzadkie w warszawskich parkach, udział mają także gatunki iglaste, głównie dąb szypka (w części południowo-zachodniej, oznaczonej nr 2 na **mapie 2**). Występują też tereny otwarte (place i trawniki) oraz niewielki zbiornik wodny. Na tle innych terenów zieleni w Warszawie omawiany park zdecydowanie wyróżnia się pod względem atrakcyjności dla ptaków. Wynika to zarówno z jego rozmiarów, jak i zróżnicowania dostępnych siedlisk. Dodatkowym pozytywnym czynnikiem jest obecność wielu starych, dziuplastych drzew rosnących zwłaszcza w części parku bezpośrednio na Skarpie Wiślanej. Wszystko to sprawia, że Park im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego jest atrakcyjnym siedliskiem zarówno dla ptaków lasów i zadrzewień (m.in. bogatka, modraszka, kapturka, rudzik, dzięcioł duży, grzywacz), jak i ptaków preferujących siedliska ekotonowe (m.in. wrona siwa, kwiczoł, mazurek, szpak, dzięcioł białoszyi). Zbiornik wodny w obecnej formie jest jedynie suboptymalnym siedliskiem dla ptaków wodnych ze względu na wybetonowane brzegi, brak

roślinności wodnej i niewielkie rozmiary. Niemniej w połączeniu z obecnością dziupli i budek lęgowych w okolicznych drzewach stanowi on siedlisko lęgowe krzyżówki i mandarynki.

Park im. Janiny Porazińskiej

Ze względu na swoje położenie między osiedlami mieszkaniowymi i rozmiar teren ten pod względem siedliskowym jest bardziej zielenią osiedlową niż parkiem, co powoduje, że w porównaniu z typowymi parkami o podobnej wielkości, jest siedliskiem mniej wartościowym dla wielu gatunków ptaków. Z powodu luźnego układu zadrzewień stanowi on dogodne siedlisko głównie dla ptaków ekotonowych (gawron, wrona siwa, mazurek, modraszka), a bliskość osiedli powoduje, że stanowi wygodne żerowiska dla gatunków gniazdujących na okolicznych budynkach (gołąb miejski, wróbel).

Skwer im. Jerzego Janickiego

Niewielki teren z luźnymi zadrzewieniami. Siedlisko jest dosyć ubogie, niewiele tu krzewów, a znaczną część terenu zajmuje wybetonowany parking. Z tego względu stanowi siedlisko głównie dla gatunków synurbijnych i o niewielkich wymaganiach siedliskowych (m.in. wrona siwa, szpak, mazurek, bogatka, modraszka). Budki lęgowe powieszone przy granicy z okolicznym osiedlem mają nieprawidłową konstrukcję i wymagają wymiany (*patrz dalej*).

Skwer Batalionu AK „Miłosz”

Mały skwer z luźnym zadrzewieniem i krzewami. W porównaniu do większych terenów zieleni siedlisko to jest ubogie, typowe dla innych małych skwerów w Śródmieściu. Nie istnieje wyraźna granica oddzielająca go od Parku im. Marszałka Rydza Śmigłego oraz okolicznych osiedli. Jest dogodnym siedliskiem głównie dla gatunków o niewielkich wymaganiach siedliskowych gniazdujących na drzewach (m.in. wrona siwa) lub w krzewach (m.in. kapturka i kos). Z powodu małej powierzchni, jego pojemność ekologiczna jest ograniczona, co skutkuje o wiele uboższą awifauną (szczególnie lęgową) w porównaniu z pozostałymi omawianymi terenami.

5.2. Zagrożenia

Opisane niżej zagrożenia dla ptaków są wynikiem obserwacji zjawisk naturalnych, czynności wykonywanych przez różne służby oraz innej działalności ludzkiej na omawianych terenach. Ponieważ zagrożenia stwierdzone w przypadku wszystkich czterech omawianych terenów są podobne, opisano je wspólnie.

1. **Wykonywanie prac pielęgnacyjnych**, polegających na usuwaniu drzew, konarów, gałęzi, krzewów w sezonie lęgowym ptaków. Efektem może być utrata siedlisk, eliminacja lęgów oraz płoszenie ptaków przy gniazdach. Dodatkowo koszenie za pomocą dużych kosiarek 4-kołowych, tzw. traktorów ogrodowych, w sezonie lęgowym może powodować śmierć nielotnych jeszcze ptaków.
2. **Zaniechanie czyszczenia i odpowiedniej konserwacji budek lęgowych** zamontowanych na terenie parku. W budkach, które nie są regularnie czyszczone, następuje nadmierne nagromadzenie materiału gniazdowego (po kilku sezonach, niekiedy już po 2-3), co skutkuje wypłyceniem się budki i większą dostępnością gniazda w jej wnętrzu dla potencjalnych drapieżników (np. dla kuny); nieusuwany materiał gniazdowy jest również siedliskiem dla licznych pasożytów. Z kolei budki, u których zaniechano należytej konserwacji (np. wymiany

daszków i próchniejących listw mocujących) ulegają szybszemu zniszczeniu lub uszkodzeniu, w wyniku którego przestają należycie spełniać swoją funkcję.

3. **Budki lęgowe na Skwerze im. Jerzego Janickiego** mają nieprawidłową konstrukcję (zdj. 20) – są za płytkie i nie jest możliwe ich czyszczenie. Ich przydatność dla ptaków jest więc ograniczona, gdyż nagromadzony materiał gniazdowy po pewnym czasie albo uniemożliwi ptakom gniazdowanie albo narazi ich na drapieżnictwo (*patrz wyżej*).
4. **Płoszenie i niepokojenie ptaków przez psy** (zwłaszcza nietrzymane na smyczy). Psy stanowią największe zagrożenie w sezonie lęgowym, zwłaszcza w czasie występowania piskląt i podlotów, które mogą zostać przez psy zranione lub uśmiercone (w wyniku poważnych zranień lub wyczerpania podczas ucieczki), a także w czasie zimy, szczególnie niekorzystnej pogody lub niskich temperatur - płoszenie powoduje wtedy niepotrzebne zużycie przez ptaki energii na ucieczkę, co może wpływać na pogorszenie ich kondycji. Problem ten jest szczególnie poważny w Parku im. Janiny Porazińskiej gdzie pojawia się najwięcej psów oraz na stawie w Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego, gdzie regularnie psy wbiegają do wody, stanowiąc zagrożenie dla młodych kaczek - zarówno bezpośrednie, jak i pośrednie (odciąganie uwagi samicy, co wystawia młode na ataki wron siwych). Częściowo z powodu płoszenia przez psy, pisklęta krzyżówki i część piskląt mandarynki nie dożyły lotności.
5. **Obecność szklanych powierzchni, o które rozbijają się ptaki.** Transparentne lub lustrzane powierzchnie stanowią znaczne zagrożenie dla ptaków, które nie zauważają ich i próbują przez nie przelecieć, co kończy się dla nich kolizją, często śmiertelną (Zyśk-Gorczyńska i in 2021). Na badanych terenach zagrożenie tego typu stwarzają przede wszystkim dwie wiaty przystankowe: Księżęca 04 oraz Księżęca 01. Na przystanku Księżęca 04, zlokalizowanym między gęstymi krzewami oraz drzewami, obserwowano odbicia wielu ptaków, które uległy kolizji.
6. **Konstrukcja brzegów stawu** w Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego (betonowy uskok) utrudnia młodym kaczkom opuszczenie stawu, przez co mogą one mieć problem z szybką ucieczką w pobliskie krzewy w przypadku ataku psa lub wrony.

Zdjęcie 20. Budki lęgowe o nieprawidłowej konstrukcji na skwerze im. Jerzego Janickiego (fot. Michał Redlisiak).

5.3. Zalecenia

Ponieważ wszystkie tereny będące przedmiotem raportu są podatne na podobne zagrożenia (*patrz powyżej*) to również zalecane działania ochronne i pielęgnacyjne pokrywają się. Dlatego opisano je wspólnie, a w przypadku, gdy dotyczą konkretnego terenu, zaznaczono to wyraźnie w tekście.

Główną zasadą przy podejmowaniu decyzji o wykonaniu jakichkolwiek prac renowacyjnych i innych czynności na terenach zieleni, powinna być dbałość o jak najbardziej naturalny charakter siedlisk, co w znacznym stopniu pozwoli zachować różnorodność awifauny oraz innych elementów przyrodniczych (Bocheński i in. 2013, Luniak 2020). W związku z tym w kwestii bieżącego gospodarowania i utrzymania na badanych terenach zaleca się:

1. **Rezygnację z prac pielęgnacyjnych w sezonie lęgowym.** Wykonywanie wszelkich prac pielęgnacyjnych, polegających na usuwaniu gałęzi, drzew, krzewów, grabieniu liści powinno się odbywać poza sezonem lęgowym ptaków (najlepiej w okresie wrzesień-luty). W sezonie lęgowym takie zabiegi narażają ptaki na straty i powodują ich płoszenie oraz niepokoje.
2. **Przeprowadzanie koszenia trawników w sposób przyjazny dla dzikich zwierząt.** Optymalne byłoby koszenie tylko 2 razy w roku na większości danego terenu, z wyjątkiem krawędzi chodników i ciągów komunikacyjnych, które powinny być koszone częściej. Koszenie najlepiej wykonywać w sposób mozaikowy, tzn. trawniki w różnych częściach terenu kosić w różnych terminach. Zapewni to ciągłość bazy pokarmowej dla ptaków żerujących na ziemi i umożliwi znalezienie schronienia podlotom małych ptaków, które narażone są na drapieżnictwo wron siwych.
3. **Opiniowanie wycinki drzew.** W przypadku konieczności usunięcia drzewa lub jego części w okresie lęgowym (np. ze względów bezpieczeństwa ludzi) każdorazowo wymagana jest opinia

ornitologiczna będąca podstawą do uzyskania zgody na odstąpienie od zakazu zabijania, niszczenia jaj lub gniazd ptasich oraz niszczenia siedlisk i ostoi. Organem właściwym do wydania zezwolenia na odstąpienie od ww. zakazów jest Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska.

4. **Dalsze pozostawianie martwych i zamierających drzew** lub z martwymi konarami, gałęziami, o ile nie zagrażają bezpieczeństwu publicznemu. Działanie takie sprzyja obecności typowo leśnych gatunków jak dzięcioły, pełzacze, kowaliki. Przez to, że w martwych drzewach i konarach najczęściej kują dziuple dzięcioły, drzewa takie są istotne dla innych dziuplaków (wtórnych) zajmujących dziuple już istniejące (muchotłówki, pleszki, sikory, mazurki, szpaki). To samo dotyczy starych, dziuplastych drzew, szczególnie gatunków liściastych, w których występują naturalne dziuple o rozmaitych kształtach i rozmiarach, których nie da się w pełni zastąpić wieszaniem budek lęgowych. Dodatkowo zaleca się pozostawianie (po ścięciu) fragmentów pni i konarów na ziemi. Miejsca takie stanowią dogodne żerowiska dla ptaków i są istotne dla innych zwierząt żyjących w parku.
5. **Czyszczenie, konserwację i wymianę uszkodzonych budek lęgowych** w Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego i Parku im. Janiny Porazińskiej. Nie ma konieczności zwiększania już obecnie dużej liczby budek lęgowych wiszących w tych parkach. Realizują one w pełni zapotrzebowanie większości dziuplaków na miejsca gniazdowe. Istniejące budki należy poddawać konserwacji (renowacji) lub wymianie (w przypadku uszkodzenia) oraz raz w roku, w okresie od 16 października do końca lutego, należy wykonać ich czyszczenie (usunięcie nagromadzonego materiału gniazdowego). W miarę możliwości czyszczenie powinno być wykonane poza okresem ścisłej zimy, ze względu na to, iż budki są wykorzystywane jako zimowe schronienia przez niektóre ptaki (np. mazurki, budujące zimowe „gniazda”) oraz nietoperze. Optymalnym czasem na czyszczenie jest jesień - od 16 października do końca listopada.
6. **Zabezpieczenie (w porozumieniu z ZTM) przystanków autobusowych Książęca 04 oraz Książęca 01 przed kolizjami z ptakami.** W tym celu najlepiej nakleić na niebezpieczne miejsca specjalne zabezpieczenia w formie gęsto rozmieszczonych, niewielkich kropek. Powodują one, że ptaki zaczynają traktować taką powierzchnię jako barierę i omijać ją zamiast przelatywać przez nią. Stosowane często naklejki z sylwetkami ptaków drapieżnych są nieskuteczne, ponieważ nie są one rozpoznawane przez ptaki jako drapieżniki a zajmują zbyt małą powierzchnię szyby by uzyskać efekt bariery zapewniony przez gęste kropki (Zyśk-Gorczyńska i in 2021). Przystanki autobusowe odpowiednio zabezpieczone przed kolizjami są z powodzeniem stosowane przez ZTM w wielu miejscach w Warszawie.

W celu wzbogacenia siedlisk oraz ochrony lęgów ptaków zaleca się:

1. **Utworzenie stref różnorodności biologicznej**, czyli tzw. dzikich zakątków. Zachowanie bez ingerencji fragmentów zadrzewień i zakrzaczeń o naturalnym charakterze, z ograniczonym dostępem dla ludzi (i psów). Miejsca takie stanowią cenne i bezpieczne dla ptaków środowiska lęgowe i żerowiska. Z praktycznego punktu widzenia najłatwiejsze byłoby to w Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego, na Skarpie Wiślanej.
2. **Dosadzenie krzewów** we wschodniej części Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego oraz u podstawy Skarpy Wiślanej wzdłuż ul. Rozbrat. Najlepiej wybrać w tym celu rodzime gatunki o gęstym pokroju i owocach chętnie zjadanych przez ptaki (np. ligustr, róża dzika, cis, tarnina). Wzbogaci to możliwość gniazdowania gatunkom ptaków budujących gniazda

nisko na krzewach (pokrzewki, drozdy, rudzik) oraz zapewni dodatkowe schronienia i miejsca żerowania większości pozostałych gatunków.

3. **Usunięcie wadliwych budek lęgowych na Skwerze im. Jerzego Janickiego i powieszenie budek o prawidłowej konstrukcji** w miejsce zdjętych oraz w innych częściach skweru. Łącznie zasadne wydaje się powieszenie 4 budek typu A i 4 budek typu B. Dodatkowo pojedyncze budki (np. 2 typu A i 1 typu B) można powiesić na Skwerze Batalionu AK „Miłosz”. Powieszone budki należy czyścić i konserwować w sposób analogiczny do opisanego powyżej dla powierzchni, na których budki już wiszą.
4. **Zapewnienie młodym kaczkom większej liczby miejsc dostępu do brzegów stawu** w Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego. Można to zrobić poprzez instalację drewnianych ramp albo poprzez odpowiednie położenie konarów lub pni drzew pozyskanych w trakcie prac pielęgnacyjnych w parku.
5. **Wysianie w wybranych miejscach łąk kwietnych** z rodzimych gatunków roślin łąk i muraw. Pozwoli to na wzbogacenie bazy pokarmowej dla ptaków odżywiających się nasionami zarówno tych miejscowych (wróbel, mazurek, zięba), jak i przelotnych oraz zimujących (np. czyż, szczygieł). Dodatkowo poprzez zwiększenie bioróżnorodności bezkręgowców wzbogaceniu ulegnie również baza pokarmowa ptaków odżywiających się bezkręgowcami. Odpowiednio szerokie otwarte przestrzenie na łąki kwietne znajdują się w Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego wzdłuż ul. Kruczkowskiego i ul. Rozbrat oraz przy budynku Giełdy Papierów Wartościowych. Niewielką łąkę kwietną można też potencjalnie utworzyć w środkowej części Parku im. Janiny Porazińskiej.

Dodatkowo oprócz powyższych zaleceń, przy planowaniu w przyszłości wszelkich działań mających na celu „rewaloryzację” czy „renowację” badanych terenów lub ich fragmentów, należy pamiętać o utrzymaniu (lub ewentualnym polepszeniu) jakości siedlisk przyrodniczych, nawet jeśli celem działań ma być poprawa takich funkcji jak rekreacyjna, krajobrazowa, kulturowa, edukacyjna, dostępności dla ludzi. Niestety, dotychczas przeprowadzone prace, które nazwano „rewaloryzacyjnymi”, w trzech warszawskich parkach skończyły się negatywnie dla ich zasobów przyrodniczych. W Parku Żeromskiego, w Parku Kępa Potocka i w Ogrodzie Krasińskich po wykonaniu prac renowacyjnych, zarówno bogactwo gatunkowe awifauny lęgowej, jak i ogólna liczebność ptaków zmniejszyła się od 1/3 do połowy stanu sprzed podjęcia zabiegów. Nie dość tego, zmiany, które zaszły w zespole ptaków, utrzymywały się przez bardzo długi czas, nawet 7-11 lat (Popko 2008, Luniak i Węgrzynowicz 2019, Smyk i Chodkiewicz 2022). Aby uniknąć błędów popełnionych w innych parkach, zaleca się każdorazowo współpracować ze specjalistami z zakresu przyrody, a także wykorzystać zalecenia wymienione powyżej.

6. Dyskusja i wnioski

6.1. Charakterystyka awifauny

Awifauna badanych terenów do roku 2023 zbadana została jedynie fragmentarycznie (część północno-zachodnia Parku im. marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego), w latach 1975 i 1976 (Luniak 1981) oraz 1983-1985 (Nowicki 1991). Prezentowane wyniki są więc pierwszym kompleksowym opracowaniem całości Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego oraz Parku im. Janiny Porazińskiej, Skweru im. Jerzego Janickiego oraz Skweru Batalionu AK „Miłosz”.

6.1.1. Park im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego

Awifauna omawianego terenu liczyła w okresie prowadzenia badań (01.09.2023 – 31.08.2024) łącznie 56 gatunków ptaków (**tab. 11**). Jest to wartość w skali Warszawy stosunkowo wysoka. W okresie równoległym do badań opisywanych w niniejszym opracowaniu w Ogrodzie Saskim stwierdzono 45 gatunków (Redlisiak 2024a), a w Parku im. Stefana Żeromskiego 46 gatunków (Chodkiewicz i Redlisiak 2024a). Zbliżoną liczbę gatunków stwierdzano jedynie w Parku Fosa i Stoki Cytadeli (58 gatunków – Chodkiewicz i Redlisiak 2024b).

Awifauna w okresie przelotów

Ze względów metodycznych ocena składu gatunkowego awifauny migrującej jest bardzo trudna. W praktyce niemożliwe jest w przypadku większości gatunków wiarygodne rozdzielanie osobników migrujących, osobników zimujących oraz osobników z lokalnej populacji lęgowej. Dlatego obserwacje z okresu przelotów nie opisują składu gatunkowego ptaków migrujących sensu stricto, a jedynie ogół awifauny na badanym terenie w okresie przelotów.

W okresie przelotu jesiennego (01.09.2023 – 30.11.2023) na badanym terenie stwierdzono 38 gatunków ptaków (**tab. 15**), natomiast w okresie przelotu wiosennego (01.03.2024 – 19.05.2024) stwierdzono 22 gatunki (**tab. 19**). Zarówno jesienią, jak i wiosną przelot był słabo zaznaczony, gdyż nie stwierdzono licznych zgrupowań migracyjnych. Podobnie było w przypadku innych terenów zieleni w centralnej Warszawie (Smyk i Chodkiewicz 2022, Chodkiewicz i Smyk 2022, Wardecki 2022, Wardecki i in. 2024a), co sugeruje, że zieleń miejska jedynie w ograniczonym stopniu stanowi atrakcyjne siedlisko (tj. miejsce odpoczynku i żerowania) dla ptaków wędrujących.

Awifauna zimująca

W okresie zimowania (01.12.2023 – 29.02.2024) w Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego stwierdzono 34 gatunki ptaków (**tab. 23**). Niewiele jest dostępnych opublikowanych danych o liczebności i składzie gatunkowym awifauny zimującej w miejskich parkach. Dlatego ocena poziomu bogactwa gatunkowego ptaków zimujących jest trudna. Awifauna zimująca w Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego wydaje się w skali warszawskich parków bogata. W porównaniu z innymi terenami zinwentaryzowanymi w tym samym okresie liczba gatunków w Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego była wysoka, ponieważ w Ogrodzie Saskim stwierdzono 22 gatunki (Redlisiak 2024a), a w Parku im. Stefana Żeromskiego stwierdzono 23 gatunki (Chodkiewicz i Redlisiak 2024a). Jedynie w Parku Fosa i Stoki Cytadeli zimę stwierdzano podobną liczbę gatunków (35 – Chodkiewicz i Redlisiak 2024b) co w Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego.

Awifauna lęgowa

Na omawianym terenie w okresie lęgowym 2024 stwierdzono łącznie 37 gatunków ptaków (**tab. 27**), z których 29 uznano za lęgowe (tj. którym przyporządkowano kategorię lęgowości). W porównaniu z innymi parkami w Warszawie awifauna lęgowa Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego była bogata. W warszawskich parkach miejskich i ogrodach, do roku 1996 stwierdzano od 17 do 41 lęgowych gatunków ptaków (Luniak 1996). Więcej gatunków lęgowych stwierdzono w 2022 roku w Dolinie Służewskiej (47 gatunków – Rowiński 2022) oraz Porcie Czerniakowskim (40 gatunków – Wardecki 2022). Są to jednak tereny o większej różnorodności siedlisk niż Park im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego. W porównaniu z innymi terenami parkowymi ze starymi zadrzewieniami, awifauna lęgowa omawianego obszaru jest bogata. Więcej gatunków lęgowych odnotowano jedynie w Parku Fosa i Stoki Cytadeli (32 gatunki – Chodkiewicz i Redlisiak 2024b), natomiast w innych parkach w centralnej Warszawie gatunków lęgowych było mniej. W Parku im. Stefana Żeromskiego stwierdzono 20 gatunków lęgowych (Chodkiewicz i Redlisiak 2024), a w Ogrodzie Saskim 26 gatunków lęgowych (Redlisiak 2024a).

Zmiany wieloletnie

Dane dotyczące stanu awifauny w przeszłości dostępne są jedynie dla Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego (a w zasadzie jego północno-zachodniej części). Dostępne są dane o awifaunie lęgowej z roku 1975 (Luniak 1981) oraz lat 1983-1985 (Nowicki 1991), a także dane o awifaunie zimującej z przełomu lat 1975/1976. Należy jednak pamiętać, że ww. badaniach inwentaryzacyjną ornitologiczną przeprowadzono jedynie w części powierzchni badawczej z 2024 roku, co utrudnia rzetelne porównanie tych danych. Niemniej uznano, że fragment parku badany w latach 1975 oraz 1983-1985 jest na tyle duży i reprezentatywny dla całości Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego, że takie porównanie jest możliwe.

Liczba gatunków w awifaunie lęgowej na omawianym terenie w roku 2024 była zbliżona do tej z lat 1983-1985 i trochę większa niż w roku 1975 (**tab. 35**). Skład gatunkowy awifauny uległ jednak zmianom w stosunku do lat 1983-1985, w porównaniu do których w roku 2024 ubyło 14 gatunków, a pojawiło się 8 nowych (**tab. 35**).

Tabela 35. Porównanie składu awifauny lęgowej w Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego w latach 1975 (za: Luniak 1981), 1983-1985 (za: Nowicki 1991) oraz 2024 (na podstawie niniejszego opracowania). W kolumnach z danymi dla poszczególnych okresów podano kategorie lęgowości danego gatunku (C – gniazdowanie pewne, B – gniazdowanie prawdopodobne, A – gniazdowanie możliwe). Zmiana: „o” – gatunki stwierdzane zarówno w 2024 roku, jak i w latach 1975 albo 1984-1985, „+” – gatunki, które pojawiły się po raz pierwszy w 2024 roku, „-” – gatunki stwierdzane w latach 1975 albo 1984-1985, a niestwierdzone w roku 2024, „+5/-3” – zmiana liczby gatunków lęgowych w 2024 roku w porównaniu z latami 1975/1984-1985. Gatunki uszeregowano alfabetycznie wg nazwy polskiej.

Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	1975	1983-1985	2024	Zmiana
1	bogatka	<i>Parus major</i>	C	C	C	o
2	dzięcioł białoszyi	<i>Dendrocopos syriacus</i>			C	+
3	dzięcioł duży	<i>Dendrocopos major</i>			C	+
4	dzięcioł zielony	<i>Picus viridis</i>			B	+
5	dzięciołek	<i>Dryobates minor</i>			B	+
6	dzwoniec	<i>Chloris chloris</i>	C	C	A	o
7	gajówka	<i>Sylvia borin</i>		B		-
8	gawron	<i>Corvus frugilegus</i>			C	+

Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	1975	1983-1985	2024	Zmiana
9	gil	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>		C		-
10	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>	A		A	o
11	grubodziób	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>		C		-
12	grzywacz	<i>Columba palumbus</i>		C	C	o
13	kapturka	<i>Sylvia atricapilla</i>	C	C	C	o
14	kawka	<i>Corvus monedula</i>	C	C	A	o
15	kos	<i>Turdus merula</i>	C	C	C	o
16	kowalik	<i>Sitta europaea</i>		C	C	o
17	krogulec	<i>Accipiter nisus</i>			C	+
18	krzyżówka	<i>Anas platyrhynchos</i>	C	C	C	o
19	kukułka	<i>Cuculus canorus</i>	C			-
20	kulczyk	<i>Serinus serinus</i>	C	C		-
21	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>		C	C	o
22	mandarynka	<i>Aix galericulata</i>			C	+
23	mazurek	<i>Passer montanus</i>	C	C	C	o
24	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	C	C	C	o
25	muchotłówka szara	<i>Muscicapa striata</i>	C	C		-
26	muchotłówka żałobna	<i>Ficedula hypoleuca</i>		C		-
27	pełzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>		C	C	o
28	piegża	<i>Curruca curruca</i>	C	C	C	o
29	pierwiosnek	<i>Phylloscopus collybita</i>	B	C		-
30	pleszka	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	C		B	o
31	puszczyk	<i>Strix aluco</i>	B	C		-
32	rudzik	<i>Erithacus rubecula</i>	B	C	C	o
33	sierpówka	<i>Streptopelia decaocto</i>	C	C		-
34	sójka	<i>Garrulus glandarius</i>			C	+
35	sroka	<i>Pica pica</i>		C	A	o
36	szczygieł	<i>Carduelis carduelis</i>	C	C		-
37	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	C	C	C	o
38	świstunka leśna	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>		C		-
39	wilga	<i>Oriolus oriolus</i>		C		-
40	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	C	C	C	o
41	wróbel	<i>Passer domesticus</i>	C	C	A	o
42	zaganiasz	<i>Hippolais icterina</i>	C	C		-
43	zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	C	C	B	o
Suma gatunków			24	32	29	+5/-3

Liczba gatunków zimujących w Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego zimą 2023/2024 była zdecydowanie, bo aż trzykrotnie większa niż zimą 1975/1976 (**tab. 36**). Taka duża rozbieżność wynika zapewne częściowo z większego terenu badań oraz większej liczby kontroli terenowych (zimą 1975/1976 przeprowadzono jedynie 2 lub 3 kontrole, a zimą 2023/2024 przeprowadzono 6 kontroli), ale jest też pokłosiem ogólnego wzrostu bogactwa gatunkowego ptaków osiadłych w Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego w porównaniu od lat siedemdziesiątych (**tab. 35**). Ponadto, w związku z globalnym ociepleniem odnotowuje się zmiany w ekologii migracji i zimowania wielu gatunków ptaków. Tłumaczy to obecność zimą 2023/2024 gatunków takich jak

kwiczoł, mysikrólik, rudzik czy strzyżyk, które w latach siedemdziesiątych nie zimowały w centralnej Polsce, a obecnie zimują w niej mniej lub bardziej regularnie.

Tabela 36. Porównanie składu gatunkowego awifauny zimującej w Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego zimą 1975/1976 (za: Luniak 1981) oraz 2023/2024 (na podstawie niniejszego opracowania).

Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	1975/1976	2023/2024
1	bogatka	<i>Parus major</i>	W	W
2	czyż	<i>Spinus spinus</i>		W
3	dzięcioł białoszyi	<i>Dendrocopos syriacus</i>		W
4	dzięcioł średni	<i>Dendrocoptes medius</i>		W
5	dzięcioł zielony	<i>Picus viridis</i>		W
6	dzięciołek	<i>Dryobates minor</i>		W
7	dzwoniec	<i>Chloris chloris</i>	W	W
8	gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	W	W
9	gil	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	W	W
10	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>	W	W
11	grubodziób	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>		W
12	jemiołuszka	<i>Bombycilla garrulus</i>		W
13	kawka	<i>Coloeus monedula</i>		W
14	kos	<i>Turdus merula</i>	W	W
15	kowalik	<i>Sitta europaea</i>		W
16	krogulec	<i>Accipiter nisus</i>		W
17	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>		W
18	mazurek	<i>Passer montanus</i>	W	W
19	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	W	W
20	mysikrólik	<i>Regulus regulus</i>		W
21	pełzacz leśny	<i>Certhia familiaris</i>		W
22	pełzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>		W
23	ranuszek	<i>Aegithalos caudatus</i>		W
24	rudzik	<i>Erithacus rubecula</i>		W
25	sierpówka	<i>Streptopelia decaocto</i>		W
26	sikora uboga	<i>Poecile palustris</i>	W	
27	sójka	<i>Garrulus glandarius</i>		W
28	sroka	<i>Pica pica</i>		W
29	strzyżyk	<i>Troglodytes troglodytes</i>		W
30	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>		W
31	śmieszka	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>		W
32	wrona	<i>Corvus cornix</i>	W	W
33	wróbel	<i>Passer domesticus</i>	W	W
34	zięba	<i>Fringilla coelebs</i>		W
Suma gatunków			11	33

6.1.2. Park im. Janiny Porazińskiej

Awifauna omawianego terenu liczyła w okresie prowadzenia badań (01.09.2023 – 31.08.2024) łącznie 36 gatunków ptaków (**tab. 12**). Bogactwo gatunkowe awifauny Parku im. Janiny Porazińskiej jest podobne lub nawet nieco wyższe niż na innych terenach zieleni o zbliżonej powierzchni i charakterystyce (zieleni urządzona otoczona osiedlami mieszkaniowymi). W trakcie inwentaryzacji ornitologicznej, prowadzonej równolegle w tym samym okresie, co w Parku im. Janiny Porazińskiej, w Parku Mirowskim stwierdzono 28 gatunków ptaków (Redlisiak 2024b), a na Skwerze im. Alojzego Pawełka stwierdzono 36 gatunków ptaków (Wardecki i in. 2024b).

Awifauna w okresie przelotów

W okresie przelotu jesiennego (01.09.2023 – 30.11.2023) na badanym terenie stwierdzono 28 gatunków ptaków (**tab. 16**), natomiast w okresie przelotu wiosennego (01.03.2024 – 19.05.2024) stwierdzono 25 gatunków (**tab. 20**). Zarówno jesienią, jak i wiosną przelot był słabo zaznaczony, gdyż nie stwierdzono licznych zgrupowań migracyjnych.

Awifauna zimująca

W okresie zimowania (01.12.2023 – 29.02.2024) w Parku im. Janiny Porazińskiej stwierdzono 21 gatunków ptaków (**tab. 24**). Awifauna zimująca Parku im. Janiny Porazińskiej wydaje się w skali warszawskich parków bogata. Podobną liczbę gatunków obserwowano na Skwerze im. Alojzego Pawełka (22 gatunki – Wardecki i in. 2024a), natomiast mniej gatunków zimujących obserwowano w Parku Mirowskim (18 gatunków – Redlisiak 2024).

Awifauna lęgowa

Na omawianym terenie w okresie lęgowym 2024 stwierdzono łącznie 27 gatunków ptaków (**tab. 28**), z których 20 uznano za lęgowe (tj. którym przyporządkowano kategorię lęgowości). W warszawskich parkach miejskich i ogrodach, do roku 1996 stwierdzano od 17 do 41 lęgowych gatunków ptaków (Luniak 1996). Tak więc 20 lęgowych gatunków w Parku im. Janiny Porazińskiej wydaje się wartością niską w skali Warszawy. W większości terenów stricte parkowych w Warszawie gniazduje więcej gatunków ptaków. W 2022 roku w Dolinie Służewskiej stwierdzono 47 gatunków lęgowych (Rowiński 2022), w Porcie Czerniakowskim 40 gatunków lęgowych (Wardecki 2022), a w Parku Praskim 28 gatunków lęgowych (Chodkiewicz i Smyk 2022). Również w pobliskim Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego stwierdzono zdecydowanie więcej gatunków (29 – patrz powyżej). Niemniej należy zwrócić uwagę, że na bogactwo gatunkowe zespołu ptaków lęgowych terenów zieleni wpływa wiele czynników m.in. wiek i struktura gatunkowa oraz przestrzenna drzewostanu, zróżnicowanie siedlisk, występowanie cieków i zbiorników wodnych, obecność budek i dziupli itp. Istotna jest też powierzchnia danego terenu i siedliska go otaczające. Park im. Janiny Porazińskiej pod względem siedliskowym jest w dużej mierze bardziej rozległym płatem zieleni osiedlowej niż typowym parkiem. Dlatego jego bogactwo i skład awifauny powinny być raczej porównywane z podobnymi siedliskami niż z „typowymi” parkami miejskimi. W takim ujęciu bogactwo awifauny lęgowej Parku im. Janiny Porazińskiej wypada przeciętnie. W Parku Mirowskim w 2024 roku stwierdzono 16 gatunków lęgowych (Redlisiak 2024), a na Skwerze im. Alojzego Pawełka 19 gatunków lęgowych (Wardecki i in. 2024a). Czynnikiem niewątpliwie wyróżniającym awifaunę lęgową Parku im. Janiny Porazińskiej jest liczne gniazdowanie gawrona, którego duża kolonia lęgowa zajmuje większość parku i pobliskich osiedli.

6.1.3. Skwer im. Jerzego Janickiego

Awifauna tego terenu w okresie 01.09.2023 – 31.08.2024 liczyła łącznie 33 gatunki ptaków (**tab. 13**), co jest wartością niską. Również bogactwo gatunkowe awifauny migrującej (przelot jesienny – 19 gatunków, przelot wiosenny – 26 gatunków) i zimującej (12 gatunków) było niskie. Również awifauna lęgowa (11 gatunków) była uboga. Wynika to z faktu, że Skwer im. Jerzego Janickiego jest dosyć niewielki (2 ha), dużą jego część zajmuje wyasfaltowany parking, a pod względem ekologicznym teren ten stanowi bardziej fragment Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego lub płat zieleni na okolicznych osiedlach. Dlatego rzetelne porównanie awifauny Skweru Batalionu AK „Miłosz” z innymi obszarami zieleni nie jest możliwe.

6.1.4. Skwer Batalionu AK „Miłosz”

Awifauna tego terenu w okresie 01.09.2023 – 31.08.2024 liczyła łącznie 21 gatunki ptaków (**tab. 13**), co jest wartością niską. Również bogactwo gatunkowe awifauny migrującej (przelot jesienny – 15 gatunków, przelot wiosenny – 10 gatunków) i zimującej (12 gatunków) było niskie. Jednak szczególnie niskie było bogactwo awifauny lęgowej (8 gatunków, z czego zaledwie 5 z kategorią lęgowości C lub B). Wynika to z faktu, że Skwer Batalionu AK „Miłosz” jest bardzo mały (zaledwie 0,5 ha) i pod względem ekologicznym stanowi bardziej fragment Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego lub płat zieleni na okolicznych osiedlach. Dlatego rzetelne porównanie awifauny Skweru Batalionu AK „Miłosz” z innymi obszarami zieleni nie jest możliwe.

5.3. Podsumowanie i wnioski

Bogactwa gatunkowe awifauny Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego (56 gatunków, w tym 29 lęgowych) jest wysokie w skali Warszawy. Wynika to z wielkości parku, jego zróżnicowania oraz obecności starych drzew. Dogodne warunki znajdują tu zarówno gatunki związane z zadrzewieniami jak i gatunki ekotonowe i synurbijne. W przypadku Parku im. Janiny Porazińskiej bogactwo gatunkowe awifauny (36 gatunków, w tym 20 lęgowych) jest podobne do innych zbliżonych powierzchniowo i siedliskowo terenów zieleni w Warszawie. Skwer Batalionu AK „Miłosz” i Skwer im. Jerzego Janickiego mają ubogą gatunkowo awifaunę (odpowiednio 32 i 19 gatunków w cyklu rocznym oraz 11 i 8 gatunków lęgowych). Wynika to głównie z ich niewielkich rozmiarów. Są one też zbyt małe, by możliwe było porównanie go pod względem bogactwa awifauny z innymi terenami zieleni.

Najważniejsze wnioski płynące z analizy uzyskanych wyników:

- Awifauna Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego wykazuje wysokie bogactwo gatunkowe w cyklu rocznym (56 gatunków) i we wszystkich okresach fenologicznych (przelot jesienny, zimowanie, przelot wiosenny, okres lęgowy).
- Szczególnie wysokie jest w Parku im. Marszałka Edwarda-Rydza-Śmigłego bogactwo gatunkowe awifauny lęgowej (29 gatunków) co wynika z wielkości parku oraz występowania starych, dziuplastych drzew oraz zbiornika wodnego.
- Bogactwo awifauny w cyklu rocznym w Parku im. Janiny Porazińskiej (36 gatunków, w tym 20 lęgowych) jest zbliżone do tego na innych podobnych terenach w Warszawie.

- Awifauna na Skwerze im. Jerzego Janickiego i Skwerze Batalionu AK „Miłosz” jest uboga, co wynika głównie z niewielkiej powierzchni tych terenów i braku ich ekologicznej odrębności od Parku im. Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego i okolicznej zieleni osiedlowej.

7. Literatura

1. Andrzejewski R., Babińska-Werka J., Gliwicz J., Goszczyński J. 1978. Synurbization Processes in Population of *Apodemus agrarius*. Characteristics of Populations in an Urbanization Gradient. *Acta Theriologica* 23, 20: 341-358.
2. Beuch S., Chodkiewicz T. 2023. Monitoring Pospolitych Ptaków Miast. W: Chodkiewicz T., Przymencki M. (red.) 2023. Sprawozdanie z prac terenowych i opracowanie wyników uzyskanych w sezonie lęgowym w 2023 roku. Zadanie 1. Monitoring ptaków - prace terenowe i opracowanie wyników. Monitoring ptaków z uwzględnieniem obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000, lata 2023–2025. GIOŚ, Warszawa.
3. Chodkiewicz T., Redlisiak M., 2024a. Park im. Stefana Żeromskiego. Raport z inwentaryzacji ornitologicznej wykonanej w okresie 01.09.2023 – 31.08.2024. Zarząd Zieleni m. st. Warszawy.
4. Chodkiewicz T., Redlisiak M., 2024b. Park Fosa i stoki Cytadeli, Al. Wojska Polskiego. Raport z inwentaryzacji ornitologicznej wykonanej w okresie 01.09.2023 – 31.08.2024. Zarząd Zieleni m. st. Warszawy.
5. Chodkiewicz T., Smyk B. 2022. Park Praski. Raport z inwentaryzacji ornitologicznej w roku 2022. Zarząd Zieleni m. st. Warszawy.
6. Gryz J., Krauze-Gryz D. 2013. Występowanie puszczyka *Strix aluco* na terenie Warszawy w latach 2005–2010. *Ornis Polonica* 3: 212-2017.
7. Keller M., Engel J., Zawadzki J., Leszkowicz J. 1987. Metody oceny liczebności populacji lęgowej krzyżówki (*Anas platyrhynchos*) w warunkach miejskich. *Notatki Ornitologiczne* 28: 63-79.
8. Kojtek B., Marczewski A., Kajzer K., Dziadosz M. 2014. Ptaki – awifauna okresu lęgowego. W: Luniak M. (red.). *Przyroda Parku Skaryszewskiego – raport z realizacji projektu w 2014 r.* Warszawa.
9. Luniak M. 1981. The birds of the park habitats in Warsaw. *Acta ornithologica* 18: 335-370.
10. Luniak M. 1996. Inventory of the avifauna of Warsaw – species composition, abundance, and habitat distribution. *Acta ornithologica* 31: 67-80.
11. Luniak M. 2006. Bogactwo gatunkowe i liczebność fauny wielkiego miasta — przykład Warszawy. *KOSMOS, Problemy Nauk Biologicznych* 55: 45-52.
12. Luniak M. 2019. Dzikie życie w parkach miejskich – jak mu sprzyjać. Zarząd Zieleni m. st. Warszawy (broszura informacyjna).
13. Luniak M., Węgrzynowicz A. 2019. Wpływ renowacji parków miejskich na ich awifaunę lęgową – przykład z Warszawy. *Chrońmy Przyrodę Ojczystą* 75: 3-15.
14. Meissner W., Wardecki Ł., Chodkiewicz T. 2023. Monitoring Zimujących Ptaków Wodnych. W: Chodkiewicz T., Przymencki M. (red.) 2024. Sprawozdanie z prac terenowych i opracowanie wyników uzyskanych w okresie migracji i zimowania w sezonie 2023/2024. Monitoring ptaków z uwzględnieniem obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000, lata 2023-2025. Etap 3. Zadanie 1. Monitoring ptaków - prace terenowe i opracowanie wyników. GIOŚ, Warszawa.
15. Nowicki, 1992. Zmiany awifauny lęgowej parków Warszawy (1975-1985) oraz zastosowanie skrzynek lęgowych dla jej kształtowania. *Acta ornithologica* 27: 66-92.

16. Ornitho.pl. Baza obserwacji ptaków (dane z lat 2008-2023).
17. Popko J. 2008. Skutki przyrodnicze modernizacji parku Kępa Potocka w Warszawie. *Turystyka i Rekreacja* 4: 29-36.
18. Portal mapowy Generalnej Inspekcji Ochrony Środowiska:
<https://monitoringptakow.gios.gov.pl/PM-GIS/>.
19. Redlisiak M., 2024a. Ogród Saski. Raport z inwentaryzacji ornitologicznej wykonanej w okresie 01.09.2023 – 31.08.2024. Zarząd Zieleni m. st. Warszawy.
20. Redlisiak M., 2024b. Park Mirowski. Raport z inwentaryzacji ornitologicznej wykonanej w okresie 01.09.2023 – 31.08.2024. Zarząd Zieleni m. st. Warszawy.
21. Rowiński P. 2022. Zespół parków położonych wzdłuż ul. Dolina Służewiecka. Raport z inwentaryzacji ornitologicznej w roku 2022. Zarząd Zieleni m. st. Warszawy.
22. Smyk B., Chodkiewicz T. 2022. Ogród Krasińskich. Raport z inwentaryzacji ornitologicznej w roku 2022. Zarząd Zieleni m. st. Warszawy.
23. Tomiałoć L. 1970. Badania ilościowe nad synantropijną awifauną Legnicy i okolic. *Acta ornithologica* 12: 293-392.
24. Tomiałoć L. 1980. Kombinowana odmiana metody kartograficznej do liczenia ptaków lęgowych. *Notatki Ornitologiczne* 21: 33-61.
25. Tomiałoć L. 2013. Dlaczego z wyników względnych nie powinno się wyliczać zagęszczenia ptaków ani udziału procentowego w zespole *Ornis Polonica* 54: 279-292.
26. Trojan P. 1975. *Ekologia ogólna*. PWN, Warszawa.
27. Wardecki Ł. 2022. Port Czerniakowski. Raport z inwentaryzacji ornitologicznej w roku 2022. Zarząd Zieleni m. st. Warszawy.
28. Wardecki Ł., Smyk B., Redlisiak M. 2024a. Wybrane tereny zieleni w dzielnicy Śródmieście. Raport z inwentaryzacji ornitologicznej w roku 2024. Zarząd Zieleni m. st. Warszawy.
29. Wardecki Ł., Smyk B., Redlisiak M. 2024b. Wybrane tereny zieleni w dzielnicy Wola. Raport z inwentaryzacji ornitologicznej w roku 2024. Zarząd Zieleni m. st. Warszawy.
30. Wilk T. 2016. Kryteria lęgowości ptaków - materiały pomocnicze. Wersja 3 – 16.02.2016. Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, Marki.
31. Zysk-Gorczyńska E., Mikusek R., Sztwiertnia H. 2021. Kolizje ptaków z transparentnymi powierzchniami – kompendium wiedzy. Fundacja Szklane Pułapki, Wrocław.

8. Przekazywane wyniki

- Raport z realizacji zadania – plik .docx, plik .pdf, wydruk papierowy pliku .pdf
- Tabela obserwacji – plik .xlsx
- Mapy obserwacji, gniazd oraz przybliżonych terytoriów ptaków – pliki .shp
- Mapy obserwacji, gniazd oraz przybliżonych terytoriów ptaków (gatunki lęgowe) – pliki .pdf
- Dokumentacja fotograficzna siedlisk oraz wybranych gatunków ptaków – zdjęcia przekazane drogą elektroniczną, wybrane zdjęcia zostały zamieszczone w raporcie w ramach zilustrowania części tekstowej